

# Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

## RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

### Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Jose Mauro de Vasconcelos

SEKER PORTAKALI

ROMAN

Türkçesi

AYDIN EMEÇ

BİRİNCİ BÖLÜM

Günün birinde aciyi keşfeden küçük bir çocuğun öyküsü

Nesneleri keşfederken

Elele, acele etmeden sokakta yürüyorduk. Totoca bana hayati öğretiyordu. Ben de, agabeyim elimden tuttuğu ve bana birtakim şeyler öğrettiği için durumumdan hosnuttum. Nesneleri bana evin dışında öğretiyordu. Çünkü ben evde keşiflerimi tek basıma yaparak kendi kendimi eğitirken; yalnız olduğum için, yaniliyordum. Yanılınca da eninde sonunda hep dayak yiyordum. Önceleri kimse beni dövmezdi. Ama sonra her şeyi öğrendiler ve zamanlarını, benim bir şeytan, bir basbelası, lanet olasıca bir sokak kedisi olduğumu söyleyerek geçirmeye koyuldular. Buna aldırđım yoktu. Sokakta

olmasam sarki bile söylemeye baslardim. Sarki söylemek güzel sey.

Totoca, sarkidan baska bir sey daha biliyordu: islik çalmayı! Ama ben ne kadar ugrasirsam ugrasayim, agzimdan ses çıkmiyordu. Totoca isligin tipki böyle çalindigini, ama simdilik bir islikçi agzina sahip olmadigimi söyleyerek beni yüreklendirdi. Yüksek sesle sarki söyleyemedigim için, sarkilari içimden söylüyordum.

Garipti ama, çok da hos olabiliyordu. Pek küçükken annemin söylediği bir sarkiyi hatirliyordum. Günesten korunmak için basina sardığı bir atkiyla çamasir teknesinin basindaydi. Beline bir önlük bağlamisti ve orada saatler boyu, elleri suyun içinde, sabundan bol bol yaptığı köpüklerle oynar dururdu. Sonra çamasiri sikar, ipe kadar tasirdi. Bambulara bağlı olan ipe bütün çamasirlari asardi. Evin giderlerine yardım etmek için Dr. Faulhaber ailesinin çamasirlarini yikiyordu. Annem uzun boyluydu, zayıftı, ama çok güzeldi. Yanık nefis bir teni, siyah dümdüz saçlari vardi. Çözüp koyverdiği zaman bu saçlar beline kadar inerdi. Sarki söylemesi de çok güzeldi, öğrenmek için yanından ayrılmazdim.

Ey denizcim, denizcim

Senin için ah ederim,

Senin için, denizcim

Yarin ölür giderim...

Çok kabarmisti deniz

Kumda kosuyordu dalgalar.

Yola çıktı denizcim

Çok sevdiğim denizcim...

Yazık, denizci aski

Yarım saati geçmez

Gemi demiri aldı

Denizcim uzaklastı...

Çok kabarmisti deniz...

O an bile bu sarki, nedenini anlamadığım bir hüzünle doldururdu

içimi. Totoca bana bir dirsek attı. Ayıldım.

Nen var Zeze?

Hiç. Sarki söylüyordum.

Sarki mi söylüyordun?

Evet.

Öyleyse ben sagir olmalıyım.

Insanın içinden de sarki söyleyebildigini bilmiyor muydu yoksa? Bir sey demedim. Bilmiyorsa bunu ona öğretmeyecektim. Rio-Sao Paulo yolunun kiyısına varmistik. Yoldan her sey geçiyordu: kamyonlar, otomobiller, at arabalari, bisikletler.

Dikkat, Zeze! Bu diyeceğim çok önemli: Önce sagina, soluna bakacaksın. Sonra, haydi!

Yolu kosarak geçtik.

Korktun mu?

Elbette korkmustum, ama basimi hayir anlamında salladım.

Bir kere daha birlikte karsiya geçeceğiz. Sonra öğrenip öğrenmedigine bakacağım.

Yeniden karsiya geçtik.

Simdi ayni seyi tek basina yap bakalim.

Yüregim daha hizli çarpti.

Sirasidir, kos! dedi agabeyim.

Hemen hemen soluk almadan atildim. Geçtigim yerde biraz bekledim. Sonra bana geri dönme isaretini verdi.

Ilk sefer için çok iyiydi. Ama bir sey unuttun dedi. Araba gelip gelmedigini anlamak için iki yana da bakmalisin. Sana isaret vermek için her zaman burada olmayacagim. Dönüste yine ayni seye çalisiriz. Simdi yolumuza gidelim, sana bir sey göstermek istiyorum.

Elimi tuttu ve sakın sakın yolumuza devam ettik. Bir konusma sirasinda duyduklarim kafami kurcaliyordu.

Totoca! dedim.

Ne var?

Olgunluk çagi hissedilir mi?

Bu saçmalik da neyin nesi?

Edmundo Dayi söyledi. Yasima göre gelismis oldugumu, yakinda olgunluk çagina girecegimi anlatti. Ama ben kendimde bir fark göremiyorum.

Edmundo Dayi budalanin teki. Kafana abuk sabuk seyler doldurmakla geçiriyor bütün vaktini.

Budala degil o. Edmundo Dayi bir bilgin. Büyüdüğüm zaman bilgin ve sair olmak, kelebek boyunbagi takmak istiyorum. Kelebek boyunbagimla resim çektirecegim.

Neden kelebek boyunbagi?

Çünkü insan kelebek boyunbagi olmadan sair olamaz. Edmundo Dayi bana dergilerdeki sair resimlerini gösterdi, hepsinin kelebek boyunbagi var.

Zeze, onun her söylediğine inanmaktan vazgeç. Edmundo Dayi kafadan çatlagin biri; biraz da yalanci.

Öyleyse, boktan herifin biri.

Dinle! Sövdüğün için çok tokat yedin. Edmundo Dayi öylesi degil. Kafadan çatlak dedim yalnızca. Yani yari deli.

Yalanci oldugunu da söyledin. Bu da baska bir sey.

Değil. Geçen gün babam, Bay Severino'yla konuşuyordu, birlikte escopa ve dört kollu iskambil oynadıkları adamlarla. Bay Labonne'nin sözü geçince babam söyle dedi: O moruk, boktan herifin biri, pis yalancının tekidir. Böyle dediği için kimse babama vurmadı:

Büyükler söyleyebilir, onlar için önemi yoktur.

Bir sessizlik oldu.

Edmundo Dayi, sey... çatlak tam olarak ne demektir Totoca?

Totoca parmagini sakagina dayayıp çevirdi ve bu hareketiyle bana belli bir kavramı anlatmak istedi. Hayır, doğru değil. Çok iyidir o! diye bagırdım.

Bana bir sürü şey öğretir o. Şimdiye kadar da topu topu bir kere dövdü, pek sert vurmadı ama. Totoca yerinden sıçradı.

Seni dövdü mü? Ne zaman?

Çok yaramazlık yaptım, birgün, Gloria da beni Dindinha'lara yolladı. Edmundo Dayi gazetesini okumak istiyor, ama gözlüğünü bulamıyordu. Oflaya puflaya her yanda ariyordu. Dindinha'ya sordu, hava aldı tabii. Birlikte evin altını üstüne getirdiler. Bunun üzerine



gözlüğün yerini bildigimi, bilye almak için bana yirmi bes kuruş verirlerse göstereceğimi söyledim.

Gidip yelek cebinden yirmi bes kuruş aldı. Getir gözlüğümü, parayı vereceğim, dedi. Ben de gittim, kirli çamasır sepetinden gözlüğünü çıkardım. Bunun üzerine beni azarladi: Yine mi sen sakladın, yumurcak! dedi:

Kıçima bir saplak indirdi, verdiği parayı da geri aldı. Totoca güldü:

Evde azarlanmamak için onlara gidiyorsun, orada da basına aynı şey geliyor. Çabuk olalım, yoksa hiç yetisemeyeceğiz.

Edmundo Dayıyı düşünmeye devam ediyordum. Totoca, çocuklar emekli midirler?

Edmundo Dayı hiçbir iş yapmıyor ama para alıyor. Yani çalışmıyor ama belediye ona her ay para, ödüyor.

Bunda sasilacak ne var?

Çocuklar da bir şey yapmıyorlar; yemek yiyorlar, uyuyorlar, sonra da analariyle babalarından para alıyorlar:

Emeklilik başka şey, Zeze. İnsan çok çalıştığı, saçları bembeyaz olduğu, artık Edmundo Dayı gibi ağır ağır yürüdüğü zaman emekli

olur. Amma çok karisik seyler düsündük, yeter. Ondan bir seyler öğrenmek istiyorsan yanina kos. Ama benimleyken hayir.

Öbür çocuklar gibi ol. Istersen söv, yalnızca küçücük beynini karisik seylerle doldurmaktan vazgeç. Yoksa, bir daha seninle gezmeye çıkmam.

Keyfim kaçmisti, bir daha da canim konusmak istemedi. Sarki söylemek de istemiyordum. İçimde sarki söyleyen kusum havalanmisti. Durmustuk; Totoca bana bir ev gösteriyordu.

Bak! Hosuna gitti mi? dedi.

Siradan bir evdi. Mavi pancurlu beyaz bir ev. Her yani kapli ve sessizdi.

Hosuma gitti. Ama neden buraya tasinmamiz gerekiyor?

Sik sik tasinmak iyidir.

Çitin ardindan, bir yanda bir hintkirazi, öbür yanda bir demirhindi agaci oldugu görülüyordu.

Her seyi öğrenmek isteyen sen, evdeki drami farketmedin mi? dedi birden. Babam issiz, tamam mi? Altı aydan çok oluyor, Bay

Scottfield'le kavga etti ve onu kovdular. Lala'nin fabrikada alısmaya başladığını görmedin mi? Annemin kente, İngiliz Degirmeni'nde alısmaya gittğini bilmiyor musun? Eh iste, küçük sersem, bunların hepsi para biriktirmek ve yeni evin kirasını ödemek için. Bütün bu acı şeyleri bilemeyecek kadar küçüksün. Ama benim de bundan böyle eve yardım etmek için ayinlerde alısmam gerekecek.

Kısa süren bir sessizlik oldu.

Totoca, kara panterle o iki aslanı buraya da getirecek miyiz?

Elbette. Kölenizin de kümesi sökmesi gerekecek.

Bana biraz acıma ve sevgiyle baktı.

Hayvanat bahçesini söküp buraya kuracağım. İçim rahatlamıstı. Çünkü, hayvanat bahçesi olmazsa, küçük kardesim Luis'le oynamak için yeni bir şey keşfetmem gerekecekti.

Dostun olduğumu gördün iste, Zeze. Şimdi bunu nasıl basardığını bana anlatabilirsin sanırım...

Totoca, yemin ederim ki bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum.

Yalan söylüyorsun. Birinden öğrendin.

Hiçbir sey öğrenmedim. Kimse bana bir sey öğretmedi.

Belki de seytan ben uyurken öğretmistir. Jandira, seytanın  
vaftiz, babam oldugunu söylüyor.

Totoca saskindi. Önceleri söylemem için basima vurmustu. Ama ona  
ne diyecegimi bilmiyordum.

Kimse böyle seyleri tek basina öğrenemez, diyordu.

Yine de saskinligi sürüyordu. Çünkü gerçekten hiç kimse o güne dek  
herhangi birinin bana bir sey öğrettigini görmemisti. Bir sirdi bu.

Sözelisi:

Geçen hafta basimdan geçen bir olayi düşünüyordum yeniden. Bütün  
ailenin agzi açık kalmisti. Dindinha'larda, Edmundo Dayinin yanina  
gidip oturdugum sirada geçmisti olay. Edmundo Dayi gazete  
okuyordu.

Dayicik! dedim.

Ne var yavrum?

Okumayi nasıl öğrendiniz?

Bütün büyüklerin yaslandiklari zaman yaptigi gibi, gözlüğünü

burnunun ucuna indirdi.

Okumayı ne zaman öğrendiniz? diye sorumu yineledim.

Asağı yukarı altı yedi yaşındayken.

İnsan beş yaşında da okuyabilir mi?

Okuyabilir elbette. Ama kimse o yaşta okumayı düşünmez, bu iş için çok küçük bir yaştır çünkü.

Siz nasıl okuma öğrendiniz?

Herkes gibi, alfabeden. B ile A'yı birleştirip BA diyerek.

Herkesin de böyle mi öğrenmesi gerekir?

Bildğim kadariyle evet.

Ama herkesin de mi?

Merakla beni süzdü.

Dinle, Zeze! Herkesin böyle öğrenmesi gerekir, evet. Şimdi bırak da şu okudüğüm şeyi bitireyim. Git bak bakalım, bahçede hintarmudu var mı?

Gözlüklerini yukarı itti ve kendini yeniden okuduğu seye vermeye  
çalıştı. Ama ben yerimden kimildamadım.

Ne acı! diye bağurdım.

Bu çığılı öylesine derinden çıkarmıştım ki gözlüğünü yeniden  
burnunun ucuna indirdi.

Önemi yok, istediğin zaman...

Ben de size bir şey anlatmak için evden buraya kadar deli gibi  
kostum.

İyi ya, anlat öyleyse.

Hayır. Böyle anlatılmaz. Önce emekli maaşınızı ne zaman  
alacağınızı bilmeliyim.

Öbür gün. Sevgiyle gülümsedi.

Öbür gün ne?

Cuma.

Öyleyse öbür gün, bana kentten bir Ayisigi getirir misiniz?

Yavas ol, Zeze! Ayisigi'da neymis?

Sinemada gördüğüm küçük at. Terbiyecisi, Fred Thompson.

Ayisigi, terbiye edilmiş bir attır.

Yani sana tekerlekli bir at getirmemi mi istiyorsun?

Tahtadan basi ve dizginleri olan bir at istiyorum:

Üzerine binilir ve `dörtal!..' Çok çalışmam gerek, çünkü ilerde filmlerde oynamak istiyorum.

Edmundo Dayi gülmesini sürdürdü. Anliyorum. Ati sana getirirsem karşılığında bana ne vereceksin?

Sizin için bir şey yapacağım.

Öpecek misin beni?

Öpücüğü pek sevmiyorum.

Cici, cici'mi yapacaksın? Bunun üzerine Edmundo Dayiya sonsuz bir acımayla baktım. Küçük kusum o sırada bana alçak sesle bir şey söyledi. Şimdi sık sık isittigim bir şeyi animsamaya başlamıştım.

Edmundo Dayim karisindan ayri yasiyordu ve bes çocuğu vardi... O kadar yalnizdi, öyle yavas yürüyordu ki... Belki çocuklarini çok özlediginden bu kadar agir hareket edebiliyor, diye düsündüm. Ve çocuklari hiç onu görmeye gelmiyorlardi. Masanin çevresini dolandim, bütün gücümle boynunu kollarimla siktim. Beyaz saçlarinin hafiften basima süründüğünü duydum.

Bu, at için degil. Yapacagim sey baska. Okuyacagim! dedim.

Okuma biliyor musun Zeze? Bu da ne demek oluyor?

Kim öğretti sana okumayi?

Hiç kimse.

Bana palavra atiyorsun.

Yanindan uzaklastim ve kapinin esiginden, Cuma günü bana küçük atimi getirin, dedim. O zaman göreceksiniz okuma bilip bilmedigimi!

Parayi ödemedigimiz için Elektrik Sirketi evin elektrigini kestiginden, aksam hava kararip da, Jandira gaz lambasini yaktiginda, yildiz'i görmek için ayaklarimin ucunda yükseldim. Kagit üzerine yapilmis bir yildizdi bu. Altinda da evi kem gözlerden korumak için



bir dua vardı.

Jandira, beni havaya kaldır, su duayı okumak istiyorum, dedim.

Bu kadar palavracı olma, Zeze. Çok isim var.

Hadi, kaldır; göreceksin okuma bilip bilmediğimi.

Dikkat et, Zeze! Bu yaptığın oynusa görürsün gününü.

Beni kollarına aldı ve kapi çizgisinin üstüne kaldırdı.

Hadi, oku! Görelim bakalım.

Ve okudum: Tanrı'dan evi kutsayıp korumasını, kötü ruhları  
uzaklastırmasını dileyen duayı okudum. Jandira beni yere bıraktı.  
Ağı açık kalmıştı. Zeze, duayı ezberledin sen. Benimle alay  
ediyorsun.

Yemin ederim ki hayır, Jandira. Her şeyi okuyabiliyorum.

İnsan okuma öğrenmeden okuyamaz. Edmundo Dayı mı öğretti,  
Dindinha mı?

Hiç kimse.

Bir gazete yapragi kapip uzatti, okudum. Yanlissiz okudum.

Bir iglik atti ve Gloria'yi agirdi. Gloria da heyecanlandi  
ve Alaide'ye kostu. On dakika içinde bütün komsular basarimi  
görmeye gelmislerdi.

Totoca'nin grenmek istedig sey de buydu. Sana okumayi  
Edmundo Dayi gretti, iyi okudugun zaman o da küçük ati alacagina  
söz verdi.

Dogru degil bu, hayir.

Ona soracagim.

Sor. Nasil oldugunu bilmiyorum, Totoca. Bilsem sana söylerdim.

Peki, hadi gidelim. Göreceksin. Bir sey gereksindiginde...

Cani sikkin bir durumda elime yapisti ve beni dns yoluna  
dogru sürükledi. Ayni zamanda da  alir gibi bir sey söyledi:

Oh olsun sana, küçük budala! Çok erken grendin çünkü. Simdi bu  
yüzden subatta okula baslaman gerekecek.

Ama bu, Jandira'nin dsncesi idi. Böylece evde bütün sabah basini  
dinleyecek, ben de uslu durmayi grenecektim.

Gidip, Rio-Sao Paulo yolunda çalışalım. Ders yılı boyunca emrinde olacağımı, seni karsidan karsiya geçirmekle zamanımı harcayacağımı sanma. Bu kadar çok şey bildigine göre, karsidan karsiya geçmeyi de çabucak öğrenirsin.

Iste küçük atın. Simdi görelim bakalım, dedi Edmundo Dayi. Gazeteyi açtı ve bana bir ilaç reklamındaki cümleyi gösterdi.

Bu ilaç, bütün eczanelerde ve ecza depolarında bulunur, diye okudum.

Edmundo Dayi gidip bahçeden Dindinha'yi çağirdi.

Ana, eczane'yi bile yanlıssız okudu! diye bagirdi.

Bunun üzerine, bana okunacak şeyler vermeye başladılar. Her verileni okuyordum. Anneannem homurdanarak, dünyanın sonunun geldigini söyledi.

Küçük atımı aldım ve yeniden Edmundo Dayimin boynuna atıldım. O ara çenemi tuttu, titrek bir sesle şöyle dedi:

Çok yükseleceksin, yumurcak. Adinin Jose olması bosuna değil. Sen bir güneş olacaksın ve yıldızlar çevrende parlayacak.

Onun gerçekten kafadan kontak olduğunu düşünerek, yüzüne anlamadan baktım. Anlayamazsın, dedi. Hazreti Yusuf'un Misir'daki Hikayesi bu. Büyüdüğünde anlatırım. Hikayelere bayılıyordum. Ne kadar karışık olursa o kadar seviyordum anlatılan hikayeyi.

Küçük atımı uzun süre oksadım, sonra basımı Edmundo Dayıma çevirip sordum:

Sizce, gelecek hafta büyümüş olur muyum?..

Küçük bir seker portakali fidanı

Evde küçük çocukların her biri, küçük kardeşlerden biriyle ilgilenmek zorundaydı. Jandira, Gloria'ya ve Kuzeyli bir ailenin yanına verilen baska bir ablama bakmisti. Antonio onun gözbebeği idi. Lala'ysa, son zamanlara kadar benimle ilgilenmisti. Sever de görünüyordu beni. Ama zamanla ya bıktı, ya da sarkıda sözü edilen kişi gibi uzun pantolonlu, kısa ceketli kıl bir herif olan sevgilisi bütün zamanını doldurdu. Pazarları garin orada, footing (sevgilisi böyle derdi) yapmaya gittigimizde bana çok sevdiğim sekerlerden alırdı. Sus payıydı bu sekerler. Edmundo Dayıma bile bir şey soramazdım, o zaman her şey anlaşıldı çünkü...

İki küçük kardeşim, daha bebekken ölmüştü ve onların yalnızca

sözünün edildiğini isitmistik. İki küçük kızıl derili oldukları söylenirdi. Simsiyah ve dimdik saçlarıyla koyu esmer iki kızıl derili. Bu nedenle kıza Aracy, erkeğe de Jurandyr adını takmışlardı.

Küçük kardeşim Luis en sonuncumuzdu. Onunla en çok Gloria ilgilenirdi, sonra da ben. Ayrıca kimsenin onunla pek uğraşması da gerekmiyordu. Çünkü şimdiye kadar görülen en güzel, en tatlı ve en uslu çocuktur.

Bu yüzden her sözcüğü yanlışsız söyleyen incecik sesiyle dönüp bir şey dediğinde, artık sokagın dünyasına açılmaya hazırlanan ben, düşüncemi değiştirdim.

Zeze, beni hayvanat bahçesine götürür müsün? Bugün yağmur yağmayacak gibi, değil mi?

Ne tatlıydı, her şeyi yanılmadan söylüyordu. Bence bu küçük, büyüyünce önemli biri olacak ve hayatta çok yükselecekti. Günlük güneşlik havaya baktım, gökyüzünde maviden başka renk yoktu. Yalan söyleme yürekliliğini kendimde bulamadım. Çünkü arasıra, söylediğini yapmayı canım istemediğinde söyleyemedim:

Deli misin, Luis! Fırtınanın yaklaştığını görmüyor musun?

Bu sefer minicik elini tuttum, bahçede serüvene atıldık.

Alan, üç bölgeye ayrılıyordu: Hayvanat bahçesi, Bay Julinho'nun evinin bakımlı çitinin yakınında bulunan Avrupa. Neden Avrupa



Güldü ve söz verdi. Kocasi, Chico Franco'nun dükkanında çalışırdı.

Bir baska oyun da, Luciano'ydu. Baslangıçta Luis ondan çok korkar,  
pantolonuma asilip eve dönmemizi isterdi.

Ama Luciano dostumdu. Beni görünce tiz çigliklar atmaya baslardi.

Gloria da onu hiç sevmiyordu. Yarasaların, çocukların kanını emen  
vampirler olduğunu söylerdi.

Dogru degil bu, Godoia! diyordum.

Luciano vampir degil, dostumdur. Beni tanıyor.

Aman senin de su hayvanlar ve nesnelerle konuşma merakin  
yok mu...

Luciano'nun bir hayvan olmadigina onu inandirmakta epey  
güçlük çektim. Luciano, Campo dos Afonsos'da uçan bir uçaktı.

İyi bak, Luis! diyordum.

Ve Luciano, ne söyledigimizi anlamis gibi dönüp durdu tepemizde.

Bir uçak bu. Sey yapıyor...

Derken, dilim tutuldu bir ara. Bu sözcüğü yinelemesini Edmundo  
Dayimdan rica etmem gerekecekti. Akorbasi miydi, akrobasi mi,

yoksa arkobasi mi? Üçünden biriydi. Küçük kardesime sözcükleri  
yanlis öğretmemeliydim!

Simdi de hayvanat bahçesine gitmek istiyordu. Eski kümese  
yaklasmistik. İçerde iki beyaz piliç esiniyordu. Yasli kara tavuk  
öylesine sakindi ki basini oksayabilirdik.

Önce gidip bilet alalim, dedim.

Elini ver bana, bu insan bollugunda kaybolabilirsin. Pazar günü  
ortaligin ne kadar kalabalik oldugunu görüyor musun?

Bakiyor ve her yanda insanların kaynastigini görmeye basliyor, elimi  
daha güçlü sikiyordu. Gisenin önüne varınca göğsümü sisirdim, iyice  
soluklanabilmek için öksürdüm. Elimi cebime soktum ve gisedeki  
kadina sordum:

Kaç yasina kadar olan çocuklardan para aliniyor?

Bes yasini geçenlerin hepsinden.

Öyleyse bir bilet, lütfen.

Bilet niyetine iki portakal yapragi aldim ve içeri girdik.



Bak yavrum; önce kuslari göreceksin, birer harikadirlar. Su rengarenk papaganlara, dudukuslarina, aras'lara (Çogunlukla Güney Amerika'da görülen bir papagan türü.) bak. Binbir renkli tüyle kapli olanlari, ebemkusagi rengindeki araslardir, diye anlatmaya basladim.

Luis, kendinden geçmiş, gözlerini açtikça açıyordu. Her seye bakarak yavas yavas yürüyorduk. O kadar dikkatle bakiyordum ki, biraz ilerde, arkaliksiz iskemlelere oturmus, portakal soyan Gloria'yla Lala'yi gördüm. Lala'nin üzerime dikilen gözleri bir garipti... Kesfetmisler miydi yoksa? Kesfetmemislerse, bu hayvanat bahçesi gezisi birinin kicina incek terliklerle son bulacakti. Bu biri de benden baskasi olamazdi.

Zeze simdi nereyi gezecegiz?

Yeni bir öksürük ve susma!

Maymun kafeslerine geçecegiz. Edmundo Dayi hep `dörtelliler' der onlara.

Muz satin alip hayvanlara attik. Bunun yasak oldugunu biliyorduk; ama ortalik öyle kalabalikti ki, bakicilar farketmezdi nasilsa.

Çok yaklasma, maymunlar muz kabuklarini üzerine atacaklar, yavrum, dedim.

Ben en çok aslanlari görmek istiyorum.

Oraya gidiyoruz.

Portakal emen iki disi maymun'a gözattim. Aslanlari bulundugu kafesin oradan bile konusmalari duyulabiliyordu.

Geldik. Iki sari aslani ona gösterdim, gerçek Afrika aslanlarini.

Luis, kara panterin basini oksamak istediginde;

Sakin ha, yavrum, diye uyardim onu. Bu panter, hayvanat bahçesinin en korkulu yaratigidir. Yalniz burada, tam on sekiz hayvan terbiyecisinin kolunu koparip yemis.

Luis, dehsetle yüzünü burusturdu ve hemen kolunu çekti.

Sirkten mi geliyor?

Evet.

Hangi sirkten, Zeze? Bana hiç anlatmamistin bunu.

Düşündüm, düşündüm. Adi, bir sirk adina benzeyen kimi taniyordum ki?

Hah! Rozemberg sirkinden geliyor, dedim.

İyi ama, orası fırın değil mi?

Onu birtakım seylere inandırmak gitgide güçleşiyordu, çok kurnaz olmaya başlamıştı.

Bu başka Rozemberg. Şimdi kahvaltı etmek için biraz oturmamız gerek, çok yürüdük.

Oturduk ve yemek yer gibi yaptık. Ama kulaklarımız kiristeydi.

Ablalarımın konuşmalarını duyabiliyordum:

Ondan örnek almak gerek, Lala. Küçük kardesine nasıl da davranıyor, bak!

Evet ama, çekilmez bir çocuk olmasına engel değil ki.

Çok yaramaz olduğu kuskusuz, ama yine de çok sevimli. Ne yaparsa yapsın, mahallede kimse ona kin beslemez.

Bir tekme yemeden geçemez buradan. Bir gün anlayacak.

Gloria'ya yalvaran bir bakış fırlattım. Beni her zaman kurtarırdı ve ben de hep, bir daha yapmayacağıma söz verirdim ona... Nitekim;

daha sonra, dedi. Simdi olmaz. Çok uslu oynuyorlar...

Demek her seyi biliyordu! Irmak boyunca yürüdüğümü ve Bayan Celina'nin bahçesine girdigimi sözgelisi... Üzerinde asili bir yigin kol ve bacagin rüzgarda sallandigi çamasir ipiyle büyülenmistim. Derken, seytan, bir vurstu bütün kol ve bacaklari yere devirebilecegimi fisildadi.

Çok eglenceli olacagini kabul edip ona hak verdim. Irmakta keskin bir cam parçasi aradim, portakal agacina tirmandim ve ipi sabirla kestim.

Her seyin yere indigi an az kalsin ben de düşüyordum. Sonra bir çiglik yükseldi ve herkes kosustu.

Yardima gelin, komsular, ip koptu! diye bagiriyordu kadin.

Ama nereden geldigini kestiremedigim bir baska ses, daha da güçle haykirdi:

Bay Paulo'nun azgin oglu yapti bunu. Elinde bir cam parçasiyla portakal agacina çıktigini gördüm.

Zeze! dedi kardesim.

Ne var, Luis?

Hayvanat bahçesiyle ilgili bu kadar çok şeyi nereden bildigimi söyler misin?

Yasadığım sürece çok hayvanat bahçesi gezdim.

Yalan atıyordum oysa. Bütün bildiklerimi Edmundo Dayım anlatmış, hatta bir gün hayvanat bahçesine götüreceğine söz bile vermişti. Ama öyle yavaş yürüyordu ki, birlikte gitsek oraya vardığımızda geç kalmış olacaktık.

Totoca, bir kez babamla gitmişti.

En sevdiğim de, Baron Drummond'un Vila Isabel'deki hayvanat bahçesi, diye ekledim. Baron Drummond kimdi, biliyor musun? Hayır, elbette ki bilmiyorsun. Bunu bilemeyecek kadar küçüksün çünkü. Bu Baron, Tanrı'nın büyük dostu olmalıydı. Çünkü jogo de bicho'yi, hayvanların piyangosunu ve hayvanat bahçesini keşfetmesine Tanrı'nın yardım ettiği kişi oydu. Büyüdüğünde...

İkisi de hala oradaydılar. Büyüdüğünde, ne?..

Ah! ne meraklı çocuksun. Büyüdüğünde, sana hayvanların adlarıyla numaralarını öğreteceğim. Yirmiye kadar. Yirmiyle yirmi bes arasında inek, boga, ayi, geyik ve kaplan olduğunu biliyorum. Sirayla

bilmiyorum ama, sana yalan yanlis öğretmemek için öğrenecegim.

Oyundan sikilmisti.

Zeze, bana Casinha Pequena'yi söylesene, dedi.

Burada, hayvanat bahçesinde mi? Su an çok kalabalik burasi.

Hayir. Herkes gidiyor baksana...

Sözleri çok uzun, diye ekledim.

Yalniz senin sevdiğin bölümü söyleyecegim.

Bunun, agustosböceklerinden sözeden bölüm olduğunu biliyordum.

Basladim sarkiya:

Nereden gelirim, bilir misin nereden

Tek barinagim olan küçük kulübemden

Yaninda elma biter;

Gösterissiz kulübemden

Tünedigi tepelerden

Altında deniz parlar...

Birkaç satır atlادم.

Sirin palmiyeler arasında

Öter agustosböcekleri

Günes battığında

Kızıl ufuk görülür

Bahçede pınar çağlar

Pinarda da bir bülbül...

Sustum. Kararlı bir görünüşle beni bekliyorlardı. Ansizin aklıma bir şey geldi: Gece ininceye dek şarkı söylemeyi sürdürecektim. Bikiş vazgeçeceklerdi sonunda.

Ama boşuna casinha'yı sonuna dek söyledim, yineledim: Geçici aşkın için'i ve Ramona'yı bile söyledim. Ramona'nın bildiğim iki değişik biçimini. O kadar. Bunun üzerine korkunç bir umutsuzluk kapladı içimi. En iyisi bu işi bir an önce bitirmektir. Ablalarım doğru

yürüdüm.

Geldim Lala. Beni dövebilirsin, dedim.

Arkami döndüm ve hedefi ona sundum. Dislerimi de siktim,  
çünkü Lala çok güçlü tekme atardi.

Annem akıl etti bunu:

Bugün hepimiz evi görmeye gidiyoruz, dedi.

Totoca beni kenara çekti ve bir solukta uyardı:

Evi daha önce gördüğünü söylersen seni bogarım.

Ben bunu düşünmemistim bile.

Topluluk yola koyuldu. Gloria elimden tutuyordu, beni bir an bile  
bırakmama emrini almisti. Ben de Luis'in elini tutuyordum.

Ne zaman tasınmamız gerekiyor anne? diye, sordu ablam.

Kadincagiz, Gloria'ya üzgün bir tavırla karsilik verdi:

Noel'den iki gün sonra pilimizi pirtimizi toplamamız gerekecek.



Alçak ama bitkin bir sesle konuşuyordu. Çok acıyordum ona. Annem hemen hemen doğduğu günden beri çalışmaktaydı. Altı yasına geldiği sıralarda fabrika kurulunca onu ise sokmuşlar. Bir masaya oturtmuşlar; araçları temizleyip silmesi gerekiyormuş. Ama o kadar küçükmiş ki, tek basına aşağı inemediğinden, bulunduğu yerde altını ıslatıyormuş. Bu yüzden hiç okula gidememiş, okuma yazma öğrenememiş. Öyküsünü isittigimde öylesine üzülmüştüm ki, sair ve bilgin olduğum zaman ona şiirlerimi okuyacağıma söz verdim.

Ve Noel, dükkanlarda, vitrinlerde, yaklaştığını belli ediyordu. Bütün vitrinlere Noel Baba resimleri çizilmisti. İnsanlar son anda mağazalara dolusarak birbirlerini itip kakmamak için Yılbasi kartlarını simdiden satın alıyorlardı. Ben gizliden gizliye, küçük İsa'nın bu kez doğacağını, benim için gerçekten doğacağını umuyordum. Olgunluk çağıma geldiğinde, belki biraz düzelirdim.

Burasi! dedi biri.

Herkes çok sevinmisti. Ev, ötekinden biraz daha küçüktü. Totoca' nin yardımıyla, kapıyı tutan teli çözdü annem ve saldırı başladı: Gloria elimi bırakmisti... Bir genç kız olduğunu unutmuş gibiydi. Kosmaya başladı, hintkirazi ağacına sarıldı.

Hintkirazi benim. Önce ben dokundum ona.

Antonio, aynı şeyi demirhindiye yaptı.

Bana bir sey kalmiyordu. Gözlerim neredeyse yasli, Gloria'ya baktim.

Ya ben, Godoia?

Arka tarafa kos. Baska agalar da olmalı, sersem!

Kostum, ama yüksek otlardan, yasli ve diken dolu birkaç portakal agacından baska sey bulamadim. Irmagin kiyisinde da küçük bir sekerportakali fidani vardi.

Üzgündüm. Ötekiler evi gezmekle mesguldüler ve hangi odanın kime ayrılacagina karar veriyorlardi. Gloria'nin etegine yapisip çektim.

Hiçbir sey yok.

Gerektigi gibi aramayi bilmiyorsun. Dur, ben sana bir aga bulacagim.

Hemen benimle geldi. Portakal agalarını inceledi.

Sunu sevmiyor musun? Bak, ne güzel bir portakal agaci.

Ama ben hiçbirini sevmiyordum. Ne bunu, ne öbürünü, hiçbirini.

Çok dikenliyidiler.

Bu çirkin seylerin yerine ben sekerportakali fidanini yeglerim.

Nerede? Gösterdim. Ah! Ne güzel bir sekerportakali fidani! diye bagirdi.

Bak, bir tane bile diken yok. Hem de öyle kisilik sahibi ki, uzaktan bile sekerportakali fidani olduğu anlasiliyor. Senin boyunda olsam baska sey istemezdim.

Ama ben büyük bir ağaç istiyordum.

Düşün, Zeze! Daha çok genç. Seninle birlikte büyüyecek. Günün birinde büyük bir portakal ağacı olacak. İkiniz, iki kardeş gibi birbirinizi anlayacaksınız.

Su dalı gördün mü? Fidanın tek dalı olduğu gerçek, ama sanki sırtına binmen için özel olarak yapılmış küçük bir at.

Kendimi yeryüzünün en talihsiz kisisi sayıyordum. Üzerinde Iskoç meleklerinin resimleri bulanık likör siselerini animsiyorum.

İçlerinden biri için 'Bu benim,' demisti Lala. Gloria bir baskasını göstermistti.

Totoca bir üçüncüyü kendine ayirmisti. Ya ben?.. Bana kala kala o en arkadaki, neredeyse kanatsiz olan kalmisti. Görüntüsü bile olmayan dördüncü Iskoç melegi... Evet, ben hep sonuncuydum. Büyüdüğüm zaman görecekti onlar. Amazon yöresinde bir orman satın alacaktım, gökyüzüne degen bütün ağaçlar benim olacakti. Üzerinde yiginla melek bulunan bir magaza dolusu sise satın alacaktım, kimseye bir kanat ucu bile vermeyecektim.

Somurtuyordum. Yere oturdum ve olanca keyifsizliğimle, sekerportakali fidanina yaslandim. Gloria gülümseyerek uzaklasirken:

Bu suratsizlik uzun sürmeyecek, Zeze. Sonunda hakli olduğumu anlayacaksın, dedi.

Bir tahta parçasıyla topragi eseliyor ve burun çekmeye basliyordum. Yüregimin yakininda, nereden geldigini anlamadigim bir ses isittim:

Ablani hakli buluyorum!

Herkes her zaman hakli. Bense, hiçbir zaman.

Dogru degil. Bana iyi baksan bunu kesfedersin.

Ürküp basimi kaldirdim ve fidani süzdüm. Garipti, çünkü ben

herkesle her zaman konusurdum. Ama yanit verme isini içimdeki  
kusun yüklendigini düşünürdüm.

Sen gerçekten mi konuşuyorsun? diye sordum.

Sesimi isitmedin mi?

Ve hafiften gülmeye koyuldu. Az kalsin, haykırarak bahçeye  
kaçacaktım. Ama merak beni orada tutuyordu.

Nerenle konuşuyorsun? dedim.

Ağaçlar aynı anda her yanlarıyla konusurlar. Yapraklar, dallar ve  
kökleriyle birlikte. Görmek ister misin? Kulagini gövdeme daya,  
kalbimin atisini dinle.

Pek karar veremiyordum, ama boyunun küçüklüğüne bakınca  
korkum geçti. Kulagimi dayadım: İçerde; bir şey tik... tak... tik...  
tak... ediyordu.

Gördün mü? dedi hemen.

Bana bir şey söyle, diye fisildadım. Konuştuğunu baskaları da  
biliyor mu?

Hayır. Yalnız sen biliyorsun?

Dogru mu bu?

Yemin edebilirim. Bir peri, senin gibi küçük bir çocukla dost  
oldugum gün konuşmaya başlayacağımı ve çok mutlu olacağımı  
söyledi bana.

Bekleyecek misin?

Neyi bekleyecek miyim?

Tasinmami. Daha buraya gelmek için bir haftadan çok var. Bu süre  
içinde nasıl konuşulduğunu unutmayacaksın, değil mi?

Bir daha hiç unutmayacağım. Yani yalnızca seninle bir yastık  
oldugumu görmek ister misin?

Nasıl olduğunu?..

Çık dalima! Dedigini yaptım.

Simdi sallan ve gözlerini kapa.

Söylediklerini yerine getirdim.

Rahat misin? Hayatında hiç bu kadar iyi bir atın oldu mu?

Olmadı. Büyük bir zevk verdin bana. Ben de öteki atım `Ayisigi'ni küçük kardesime verebilirim. Biliyor musun onu da, yani küçük kardesimi de çok seveceksin.

Asagi indim, sekerportakali fidanima bayiliyordum.

Dinle, bir sey yapacagim, dedim.

Tasinmamizdan önce de, fırsat buldukça gelip seninle gevezelik edecegim... Simdi gitmem gerekiyor, bizimkiler yola çıkmak üzere. Ama insan bir dosttan böyle ayrılmaz. Ssst! Ablam geliyor!

Gloria, tam fidani kollarimin arasinda sikarken geldi.

Hosçakal, dostum. Sen yeryüzünün en güzel varligisin!

Söylememis miydim? dedi ablam.

Evet, dogru. Simdi, agacima karsilik bana hintkirazini ya da demirhindiye verseniz de istemem.

Gloria elini sevgiyle saçlarimda gezdirdi.

Ah! Bu minicik beyin, bu minicik beyin!.. diye mirildandi.

Elele tutusup yola koyulduk.

Godoia, su senin hintkirazini biraz budala bulmuyor musun?

Simdiden pek bilemem, ama görünüü biraz öyle.

Ya Totoca'nin demirhindisi?

Biraz kaba saba, neden sordun?

Sana simdiden, gerçegi söyleyip söylemeyecegimi bilmiyorum.

Ama bir gün herhalde bir mucizeyi anlatacagim, Godoia.

Yoksullugun ciliz parmaklari

Sorunu Edmundo Dayiya açtigim zaman üzerinde ciddi ciddi  
düşündü.

Demek kafani kurcalayan bu! dedi.

Evet, efendim. Ev degistirdigimizde, Luciano'nun bizimle  
gelmemesinden korkuyorum:

Bu yarasanın seni çok sevdiğine inanıyor musun?



Evet, seviyor.

Yürekten mi?

Bundan hiç kuskum yok.

Öyleyse arkandan geleceğine de inan. Ortaya çıkmakta gecikebilir.

Yine de birgün seni kesinlikle bulacaktır.

Oturacağımız yerin sokak adını ve numarasını ona simdiden söyledim.

İyi, öyleyse iş daha kolaylaştı demektir. Başka bağlantıları olduğu için kendisi gelemese, sana bir kardeşini, bir yegenini, ailesinden başka birini yollar ve sen bunun farkına bile varamazsın.

Yine de, kafam hala aynı şeyle doluydu. Okuma bilmediğine göre, Luciano'ya ev numarasını ve sokak adını vermek neye yarayacaktı? Ama belki de kuzulara, uçuböceklerine, kelebeklere sorabilirdi.

Merak etme, Zeze, dedi Edmundo Dayı.

Yarasalarda yön bulma yeteneği vardır.

Ne vardır dediniz, Dayıcığım?

Yön bulma yeteneginin ne olduğunu anlatti bana ve bilginliğine bir kez daha hayran kaldım. Sorunum böylelikle çözümlenince, bizi bekleyen sonu, yani tasınma isini herkese anlatmak için sokaga fırladım. Büyüklerin çoğunluğu neseli bir sesle söyle diyordu bana:

Tasiniyor musunuz, Zeze? Ah, ne iyi!.. Ne güzel!.. Ne talih bu!..

Sasırmayan tek kişi, Biriquinho oldu.

O sokaga tasınmanız, buraya yakın olduğu için bir talih. Ama sana sözünü ettiğim hikaye ne olacak?

Yarin saat sekizde, Bangu Gazinosunun kapisinda! Fabrika sahibinin bir kamyon oyuncak ismarladigini söylediler. Gelecek misin?

Evet. Luis'i de getirecegim. Sence, bu isten bana da bir şey düşer mi?

Elbette. Sümüklünün tekisin. Kendini koca adam mı sandın?

Yanımaya yaklaştı ve o zaman daha küçük olduğumu farkettim. Sandığımdan da küçük.

Peki; ya aksi bir şey olursa... Ama şimdi biraz isim var,

kalamayacagim. Yarin orada bulusuruz.

Eve döndüm ve Gloria'nin çevresinde dönmeye koyuldum.

Ne var, küçük? dedi.

Sen bizi oraya kadar götürebilirsin. Kentten, agzina kadar oyuncak dolu bir kamyon gelecek. Dinle, Zeze! Yiginla isim var. Ütü yapmam, tasinma hazirliklari için Jandira'ya yardım etmem gerek. Mutfaga da gözkuşlak olmalıyım, atesin üzerine...

Ama sürüyle Realengo askeri okulu öğrencisi de gelecek.

Rudy dedigi ve fotoğraflarini bir defterin yapraklari arasında biriktirdigi Rudolf Valentino'ya düşkünlüğünden baska, askeri okul öğrencilerine bayiliyordu.

Sen hiç sabahin sekizinde askeri okul öğrencisi gördün mü? Beni aptal mi sanıyorsun, yumurcak. Hadi bakalım, git de oyna!

Ama hiçbir yere gitmedim.

Biliyor musun, Godoia, diye direttim üstelik, kendim için pek istemiyorum ama, Luis'e söz verdim, götürme konusunda. Daha çok küçük, onun yasinda çocuklar da Noel'den baska bir şey düşünmez.

Zeze, gelmeyecegimi söyledim sana. Bütün bunlar masal, asil gitmek isteyen sensin. Oysa, Noel armagani almak için hayatta bol bol zamanin olacak...

Ya ölürsem?.. Bu yıl Noel armagani almadan ölmüs olurum.

O kadar çabuk ölmezsin, dostum. Edmundo Dayidan ya da Bay Benedito'dan iki kat fazla yasayacaksın. Artık yeter, git oyna.

Yine bir yere gitmedim. Her an bana toslamasına yol açacak biçimde durdum. Çamasirlikten su almaya gidiyordu, ben de kapinin esigine oturmus ona bakıyordum...

Sonunda dayanamadi:

Yeter, Zeze! Sana hayir dedim, hayir. Tanrı askına sabrimi tasırma. Git de oyna!

Ve ben bir yere gitmedim. Yani gitmemeyi istiyordum. Çünkü istemedigim halde beni yakaladi, kapinin disina tasidi ve bahçeye birakti. Sonra eve girdi, mutfak kapisıyla oturma odasinin kapisini kapadi. Yine de pes etmedim. Sirasiyla, önünden geçmesi gereken bütün pencerelerin yanina oturdum. Çünkü simdi evi temizlemeye ve yataklari yapmaya baslamisti. Nereye dönse karsisina ben çikiyordum. O da pencereyi kapiyordu. Sonunda beni hiç görmemek için evin her

yanini kapadi.

Pis seytan! Çipil, kirmizi göz! Hiçbir zaman bir askeri okul öğrencisiyle evlenemeyeceksin, oh olsun! Postallarini boyayacagin meteliksiz erin tekiyle evleneceksin iste. Oh canima degsin! diye bagirdim.

Ama, gerçekten bosuna çene yordugumu görünce canimdan iyice bezip oradan ayrildim ve yine sokagin dünyasina daldim. O sirada, kendi kendine bir seyle oynayan Nardinho'yu kesfettim. Diz çökmüstü, büyük bir dikkatle bir yere bakiyordu.

Yanina yaklastim. Kibrit kutusundan küçük bir araba yapmis ve sürücü yerine bir donuzlan böcegi kosmustu. Hiç bu kadar büyüünü görmemistim. Vay canina!.. dedim.

Kocaman, degil mi?

Degis tokus eder misin?"

Neyle?

Resim istersen...

Kaç tane?

İki.

Pisiiik. Böyle bir böcege iki resim, ha!..

Edmundo Dayimin evinin arkası bunun gibi büyük böceklerle dolu.

Üç resme degisirim.

Üç resim veririm, ama seçemezsin.

Öyleyse olmaz. Hiç degilse ikisini seçmeliyim.

Kabul.

Bende iki tane olan Laura La Planta'nin resmini verdim ona. Hoot Gibson'in resmiyle Patsy Ruth Miller'inkini de o seçti. Böcegi aldım, cebime attım, oradan uzaklastım.

Çabuk, Luis! Gloria ekmek almaya gitti, Jandira da salincakli koltukta okuyor.

İyice eğilip bükülüp kendimizi gizleyerek koridordan çıktık ve onun, tuvalete gitmesine yardım ettim.

İyi yap, gündüz sokakta aynı işi yapmak yasak.

Sonra çamasırlıkta yüzünü yıkadım. Kendi yüzümü de yıkadım ve odaya döndük.

Gürültü etmeden onu giydirdim. Minik pabuçlarını ayaklarına geçirdim. Ne rezaletti su çorap sorunu. İşleri karıstırmaktan başka seye yaramıyordu. Minik mavi giysisini ilikledim ve taragi elime aldım. Ama saçları yatmak bilmiyordu. Bir şey bulmam gerekiyordu. Hiçbir yerde de böyle bir çare görünmüyordu. Ne zeytinyağı, ne briyantın vardı. Mutfaga gittim ve parmaklarımın ucunda biraz domuz yağıyla geri döndüm. Bunu avucuma yayıp kokladım:

Kötü kokmuyor, dedim.

Sonra Luis'in saçlarını bu yaga bulayıp taradım: Şimdi saçları gerçekten iyi olmuştı; bütün o güzel perçemleriyle, omuzlarında bir kuzu taşıyan Aziz Jean'a benzemisti.

Yerinden kipirdama. Şimdi de ben giyineceğim, dedim.

Pantolonumu ve beyaz gömlegimi giyerken kadesime bakiyordum. Ne kadar güzeldi! Bangu'da ondan güzel biri daha yoktu. Gelecek yıl okula gidinceye kadar dayanması gereken lastik pabuçlarımı giydim. Luis'e bakmayı sürdürdüm. Bu güzellik ve sıklıkla, biraz daha büyük durumdaki Küçük İsa sanılabılırdi. Yığınla armagan alacaktı, kuskum yoktu bundan. Onu gördüklerinde...

Ansizin ürperdim. Gloria eve dönmüştü, ekmeği masanın üzerine koyuyordu: Kagit, evde ekmeğ bulundugu günlerin o tatli hisirtisini çıkariyordu. Elele tutusarak disari çıktik ve önünde dikildik.

Çok seker oldu, degil mi Godoia? Onu ben giydirdim.

Kizacak yerde, kapiya yaslandi ve havalara bakti. Basini egdiginde gözleri yaslarla doluydu.

Sen de çok sekersin. Ah! Zeze!.. Diz çöktü ve basimi göğsünde sikti.

Tanrim! Neden hayat bazilari için bu kadar zor?..

Kendini tuttu, sonra üstümüzü basimizi biraz düzeltti.

Sizinle gelemeyecegimi söyledim. Gerçekten gelemem Zeze.

Yapacak çok isim var. Ben simdi islerimi düşünürken birlikte bir kahve içeriz. Bunun disinda istesem de hazirlanacak zaman bulamam...

Masrapalarimiza kahve doldurdu, ekmeği kesti. Bize hüznle bakmaya devam ediyordu.



İçi gemis birkaç kötü oyuncak için bunca çaba! dedi.

Elbette ki, yasayan bütün yoksullara çok güzel seyler de veremezler.

Bir süre sustu ve devam etti:

Bir seyler elde etmek için belki de tek fırsat bu. Gitmenize engel olmayacagim. Ama, Tanrim! O kadar kksnz ki...

Ona çok dikkat edecegim, dedim.

Hiç elini birakmayacagim, Godoia. Rio-Sao Paulo yolunu geçmek zorunda da degiliz.

Her seye karsin tehlikeli.

Hayir, inan ki degil. Hem sonra, bende yön bulma yetenegi var.

znts oldugu halde güldü. Bunu da kim gretti?

Edmundo Dayi. Luciano'da da yön bulma yetenegi var, dedi.

Benden küçük olan Luciano'da varsa bende de var demektir...

Jandira'ya sözünü edecegim.

Bosuna zaman kaybi bu. Izin verecektir. Jandira zamanini nasil olsa roman okumak ve sevgililerini düşünmekle geçiriyor. Onun için bir sey farketmez.

Bakin ne yapacagiz simdi: Kahvemizi bitirecegiz ve kapiya çıkacagiz. Tanidigimiz ve o yana giden biri geçerse sizi de götürmesini rica edeceğim.

Bir an önce gitmek için ekmek yemek istemedim. Kapiya yürüdük. Zamandan baska geçen yoktu. Ama sonunda biri geçti. Postaci Bay Paixao karsidan geliyordu. Gloria'ya günaydin dedi ve kasketini çıkardi, bizimle gitmeyi de kabul etti.

Gloria, Luis'le birlikte beni de öptü. Duygulu bir sesle ve gülümseyerek sordu:

Ya su er ve postal hikayesi ne olacak?..

Dogru degildi söylediklerim. Inanmiyordum aslinda. Omuzlari yildizlarla dolu bir uçak pilotuyla evleneceksin.

Neden Totoca'yla gitmiyorsunuz?

Totoca gelmeyeceğini söyledi. Hem de yük tasima heveslisi degilmis.

Yola çıktık. Bay Paixao evlere mektup dagıtırken önden yürümemizi söyledi. Arada bir adımlarını sıklastırıyor ve bize yetisiyordu. Sonra yine mektup için bir yerde duraklıyor, bize yetisiyor, böylece ilerliyorduk. Rio-Sao Paulo yoluna vardığımızda güldü ve:

Çocuklar, acelem var, dedi. İsimi aksatıyorsunuz. Şimdi siz benden ayrılıp gidin, hiçbir tehlike yok.

Mektup ve kâğıt destelerini koltuğunun altına sıkıştırıp aceleyle uzaklaştı. Bir çesit isyanla düşündüm:

Ödlek! Gloria'ya, bize gözkulak olacağına söz verdikten sonra, iki küçük çocuğu yol ortasına böylece bırakmak olacak şey miydi?

Luis'in minik elini avucumda iyice sıkıp yürümeye devam ettim. Luis yorgunluk belirtileri göstermeye başlıyordu. Gitgide yavaşlamaktaydı.

Dayan, Luis dedim.

Çok yaklaştık. İleride bir sürü oyuncak bizi bekliyor.

Böyle dedikçe biraz daha hızlı yürüyor ve yeniden ayaklarını sürümeye başlıyordu.

Zeze, yorulduğum, dedi sonunda.

Seni biraz kucagimda tasirim, ister misin? Kollarini uzatti ve gerçekten de onu bir süre tasidim.

Ama!.. Kursun gibi agirdi. Gelisim sokagina vardigimizda nasil kesik kesik soludugum görölmeye degerdi dogrusu.

Simdi biraz yürüyeceksin, deyip biraktim: Kilisenin saati sekizi çaldi o sıra.

Sekiz oldu, dedim. Yedi buçukta orada bulunmamiz gerekiyordu. Ama önemi yok. Nasilsa, bir sürü, insan gelecek ve yine de oyuncak artacak. Bir kamyon dolusu oyuncak var.

Zeze, ayagim aciyor! Egildim.

Bagcıkları biraz gevsetirim, rahat edersin.

Gitgide yavasliyordu. Çarşıya hiç varamayacakmisiz gibi geliyordu bana. Üstelik çarsidan sonra ilkokulu geçmek ve saga, Bangu Gazinosunun sokagina sapmak gerekiyordu. En kötüsü de, zamanin sanki isteyerek kanatlanip uçmasıydi.

Yorgunluktan bitkin durumda vardik oraya. Kimseler görünmüyordu. Oyuncak dagitimindan da hiçbir iz yoktu. Hayir, vardi! Oyuncaklar

dagitilmisti aslinda.

Çünkü sokak burusmus ipek kagidlariyla doluydu. Yer renk renk, yirtik pirtik kagit parçalariyla kaplanmisti. İçin için kuskulanmaya basladim.

Gazonunun önündeydik ve Bay Coquinho kapilari kapatiyordu. Soluk soluga, kapiciya sordum:

Bay Coquinho, oyuncak dagitimi bitti mi?

Hepsi bitti, Zeze. Çok geç kaldiniz. Burasi saldiriya ugradi sanki.

Iyilikle gülümsedi. Hiçbir sey kalmadi. Yegenlerime bile, diye ekledi ve kapiyi simsiki kapatip sokaga çıktı.

Gelecek yıl daha erken gelmelisiniz, küçük uykucular.

Önemi yok.

Tam tersine, çok önemliydi. Öyle üzgündüm ki, o kadar büyük bir hayal kırıkligina ugramistim ki, o an ölmeyi istedim.

Gidip suraya oturalim. Biraz dinlenmemiz gerekiyor, dedim.

Susadim, Zeze.

Bay Rozemberg'in önünden geçerken bir bardak su isteriz. Ikimize de yeter.

Ancak o zaman durumun bütün aciligini kavradi. Bir sey söylemedi. Agzini büzüp gözlerinde uçsuz bucaksiz bir anlamla bana bakti.

Önemi yok, Luis, dedim. Küçük atım Ayisigi'ni biliyorsun ya! Totoca'dan sopasini degistirmesini isteyecegim ve onu sana Noel Baba'nin armagani olarak verecegim.

Ama o hiçkirlara boguldu.

Hayir, yapma bunu! diye bagirdim.

Sen bir kralsin. Babam, kral adi oldugu için sana Luis adini verdigini söyledi. Bir kral da sokakta, herkesin önünde aglayamaz, biliyor musun?

Basini gögsüme yasladim ve kivircik saçlarini oksadim.

Büyüdüğümde, Bay Manuel Valadares'in otomobili gibi bir otomobil alacagim. Onu tanıyor musun? Portekizli hani!

Mangaratiba'ya' günaydin dedigimiz gün, garda önümüzden geçen...

Iste onunki gibi kocaman bir otomobil alacagim. Içi armagan dolu

olacak. Yalnızca senin için... Ama ağlama, bir kral ağlamaz.

Sözcükler sanki göğsümden sinirsiz bir umutsuzlukla çıkıp  
patliyordu:

Yemin ediyorum ki alacağım o otomobili. Gerekirse adam  
öldüreceğim, çalacağım.

İçimde konuşan küçük kusum değildi: Yüregim olmalıydı bu.  
Evet, yapacaktım bunu. Küçük İsa beni neden sevmiyordu? O ki,  
dogduğu ahirda bulunan öküzü ve esegi bile sevmisti. Ama beni,  
hayir. Belki de, seytanın vaftiz çocuğu oldugum için benden öç  
alıyordu. Ama Luis haketmisti bunu, çünkü o bir melekti.  
Gökyüzünün melekleri ondan daha tatli olamazlardı...

Ve gözyaşlarım acınacak bir biçimde akmaya basladi.

Zeze, ağlıyorsun...

Geçer. Nasılsa ben, senin gibi bir kral değilim. İste yaramazın  
tekiyim. Çok kötü bir çocuğum, evet; çok kötü bir çocuk... Baska bir  
sey değil.

Totoca, yeni eve ugradın mı?

Hayir. Ya sen?

Fırsat buldukça gidiyorum. Minguinho'nun iyi olup olmadigini öğrenmek için.

Güldü ve Ayisigi'nin yeni gövdesi olması gereken sopayı yontmayı sürdürdü.

Minguinho da neyin nesi?

Benim sekerportakali fidanim.

Ona çok uygun bir ad bulmussun. Kendine böyle isler bulmakta üstüne yoktur. İyi mi bakalim?

Hiç büyümemis.

Vaktini ona bakmakla geçirirsen büyümez bu gidisle. Bu haliyle hosuna gidiyor mu? Onu böyle mi istiyordun?

Evet. Totoca, sen nasıl oluyor da her şeyi yapabiliyorsun? Bunu söyler misin? Kus kafesi yapıyorsun, kümes, ari kovani, çit, tahtaperde... Bunlari hep beceriyorsun.

Çünkü herkes kelebek boyunbagli bir sair olmak için dogmadi. Ama istersen sen de öğrenebilirsin.



Hayir, sanmiyorum. Insanda böyle seylere dogustan yatkınlık  
olmalı.

Bir an durdu ve Edmundo Dayinin bu yeni bulusu karsisinda  
yari öfkeyle, yari güleryüzle bakti. Dindinha mutfaktaydi. Bayat  
ekmekleri saraba batirip yagda kızartmaya gelmisti. Noel gecesinde  
tek yemegiydi bu.

Bak, dedim Totoca'ya. Bu kadarini bile bulamayanlar var. Sarabin  
ve yarin ögle yemeginde yapılacak salata için meyvelerin parasini  
Edmundo Dayi verdi.

Totoca, elindeki isi karsiliksiz yapıyordu çünkü Bangu Gazinosu  
hikayesini öğrenmisti. Hiç degilse, Luis'in bir oyuncagi olacakti. Eski,  
yıpranmis bir seydi ama, yine de çok güzeldi ve ben onu çok  
seviyordum.

Totoca! dedim.

Evet?

Noel'de bize hiç, ama hiçbir yerden armagan gelmeyecek mi  
sence?

Sanmiyorum, gelmez!

Ciddi konus, ben herkesin söylediği kadar kötü, ve sersem miyim?

Kötü değilsin. Ama içine seytan girmis senin.

Noel günü geldiğinde su seytandan kurtulmayı çok isterdim!

Ölmeden önce, hayatımda hiç değilse bir kez, küçük seytanın yerine küçük İsa'nın benim için dogmasını isterdim dogrusu.

Belki gelecek yıl olur... Neden benim gibi yapmayı öğrenmiyorsun?

Sen ne yapıyorsun ki?

Kimseden hiçbir şey beklemiyorum. Böylece hayal kırıklığına da uğramamış oluyorum. Hem, küçük İsa herkesin söylediği, papazın ve din dersi kitaplarının anlattığı kadar iyi değil...

Sustu, düşündüklerinin gerisini söyleyip söylememekte kararsızca bekledi.

Evet, nasıl küçük İsa? diye üsteledim.

Bak, diyelim ki sen çok yaramazlık yaptın, hiçbir şey hak etmedin.

Ya Luis ne yaptı?..

O bir melek. Ya Gloria? O da.

Ya ben?..

Bak, sen... arasira sen... sen... benim bazi seylerimi yrtyorsun,  
ama yine de çok iyisin.

Ya Lala?

Çok kötü dövüyor, ama o da iyidir. Birgün kelebek boyunbagimi  
dikecek.

Ya Jandira?

Jandira söyle böyle, ama kötü degil.

Ya annem?

Annem çok iyi, beni dövmenin onu çok zdgn biliyorum. Hiçbir  
zaman bütün gücüyle vurmuyor.

Ya babam?

Bak, onu bilemem. Hiç talihi yok. Bana benziyor olmalı, ailenin  
kötü kisisi.

Görüyorsun ya, ailede herkes genellikle iyi. Öyleyse neden küçük  
İsa bize yakınlık göstermiyor? Dr. Faulhaber'in evine gidersen,  
masanın bir sürü seyle tepeleme dolu olduğunu görürsün! Villas-  
Boas'larda da öyle. Dr. Adauto Luz'dan hiç sözlemeyelim...

İlk kez, Totoca'nın ağlamak üzere olduğunu gördüm. Bu nedenle,  
küçük İsa'nın, yalnızca is olsun diye yoksul doğmak istediğini  
düşünüyorum. Sonra da, yalnızca zenginlerin zahmete değdiğini  
görmüştü... Neyse, bırakalım bunları. Belki söylediklerim çok günah.

Gerçekten çok yıldı; konuşmak ve yontmakta olduğu sopadan  
basını kaldırmak bile istemedi. Öyle içkarartıcı bir aksam yemeği oldu  
ki, en iyisi onu hiç düşünmemek. Herkes yemeğini konuşmadan yedi.  
Babam saraplı ekmeği söyle bir tattı yalnızca. Ne tıras olmak istemisti,  
ne de başka bir şey.

Geceyarısı ayinine de gitmedik. En kötüsü, kimsenin kimseyle  
konuşmamasıydı. Küçük İsa'nın doğum günü değil de ölüm gecesi idi  
sanki.

Babam sonunda sapkasını alıp çıktı. Ne veda etti, ne Noel'imizi  
kutladı; ansızın terlikleriyle dışarı fırladı. Dindinha bunun üzerine  
mendilini çıkarıp gözlerini sildi ve Edmundo Dayıyla birlikte  
gideceklerini söyledi. Edmundo Dayi benim elime besyüz  
reis (para birimi) sikistirdi. Totoca'ya da verdi. Belki daha da çoğunu

vermek isterdi ama, daha çoğu onda da yoktu. Ya da belki paraları bizim yerimize, kentte oturan kendi çocuklarına vermek isterdi. Bunun için onu kollarımda bütün gücümle siktim. Kuskusuz, bayram gecesinin tek gösterisiydi bu. Ne öpüsen oldu; ne de birbirine tatlı söz söyleyen. Annem odasına girdi. Gizlice agladığından emindim. Hepimiz de onun gibi ağlamak istiyorduk. Lala, Edmundo Dayıyla Dindinha'yi kapiya kadar geçirdi ve onların küçük adımlarla, yavas yavas uzaklaştıklarını görünce su yorumu yaptı:

Yasamak için çok yaşlılar, her şeyden yorulmuş bir görünüşleri var.

Ama en üzücü olay kilise çanının geceyi sen seslerle doldurması oldu. Tanrı, kullarının nesesini görsün diye, gökyüzüne birkaç donanma fiseği yükseldi!

Eve geldiğimizde Gloria ve Jandira bulasıkları yıkadılar. Gloria'nın gözleri çok ağlamış gibi kıpkırmızıydı. Ama kendini topladı, Totoca'yla bana dönüp:

Çocukların yatma saati geldi, dedi.

Böyle söylerken yüzümüze bakıyor, ama bu gece aramızda çocuk olmadığını biliyordu. Hepimiz büyüttük. Küçük küçük parçalarla, aynı üzüntüden payını alan büyük ve üzgün kişiler. Belki bütün suç, Elektrik Şirketi'nin kestigi ışığın yerini almış gaz lambasının ölgün

isigindaydi. Belki... Tek mutlu kisi, basparmagini emerek uyuyan  
küçük kiraladi. Ati yanibasina diktim. Ellerimi hafifçe saçlarında  
gezdirmekten kendimi alamadim. Sesim sevgiyle dolup tasiyordu:

Km benim.

Bn ev karanliga gldkten sonra da alçak sesle sordum:

Sarapli ekmek gzel miydi, Totoca?

Bilmem. Tadina bakmadim?

Neden?

Girtlagima bir sey dmlenmisti, yediklerim bogazimdan geçmek  
bilmiyordu... Uyuyalim. Insan uyudu mu her seyi unuttur.

Ayaga kalkmistim ve yatagimda glt yapiyordum.

Nereye gidiyorsun, Zeze?

Lastik pabularimi kapinin önüne koyacagim.

Koymasın daha iyi edersin.

Hayir, koyacagim. Kimbilir, belki bir mucize olur da içleri  
armaganla dolar. Biliyor musun Totoca, bir armagan almayi o kadar  
isterdim ki. Bir tek armagan. Ama yeni olsun. Benim olsun  
yalnizca...

Öbür yanina döndü, basini yastigin altina gömdü. Uyanir uyanmaz  
Totoca'ya seslendim: Gidip bakalim mi? Bir sey gelmistir belki.

Senin yerinde olsam gidip bakmazdim.

Ben bakacagim.

Oda kapisini açtim. Büyük bir hayal kırıkligiyla, lastik pabuçların  
bombos oldugunu gördüm. Totoca, gözlerini ogusturarak yaklasti.

Sana dememis miydim?

İçimde nefret, baskaldırma ve üzüntü karisimi bir duygu yükseldi.  
Kendimi tutamayip bagirdim: Insanin yoksul bir babasi olmasi ne  
kötü! Bakislarimi lastik pabuçlardan ayirdim ve önümde duran  
galoslari gördüm. Babam ayaktaydi, bize bakiyordu. Gözleri sinirsiz  
bir hüznle doluydu. Gözleri öyle büyümüs öyle büyümüstü ki, Bangu  
Sinemasinin perdesini doldurabilirdi neredeyse. Ve öyle korkunç bir  
aci vardi ki bu gözlerde, aglamak istese bile aglayamazdi. Bitmek  
tükenmek bilmeyen bir dakika boyunca orada durup bize bakti, sonra  
sesini çıkarmadan önümüzden geçti. Yikilmistik, bir sey söyleyecek

durumumuz yoktu.

Komodinin üzerinden sapkasini aldı ve yeniden sokaga çıktı. Ancak o zaman Totoca koluma dokundu.

Kötüsün, Zeze, diye fisildadi. Yılan kadar kötüsün. Bunun için...

Devam edemeyip sustu.

Orada olduğunu görmemistim.

Kötü, tas yürekli çocuk! Babamin uzun zamandır ıssız olduğunu biliyorsun. Bunun için dün yüzüne baktıkça bir şey yutamıyordum. Bir gün sen de baba olacaksın ve böyle anlarda insanın neler hissettiğini anlayacaksın.

Üstüne üstlük ağlıyordum da.

Ama görmemistim Totoca, görmemistim... diyebilirdim.

Kosarak sokaga fırlamak, ağlayarak babamin bacaklarına sarılmak istedim. Kötü, çok kötü davrandığımı ona söylemek istedim. Ama ne yapacağımı bilemeden, olduğum yerde hareketsiz duruyordum. Yatagimin üzerine oturmam gerekti. Oradan, az ilerde, içleri bombos duran lastik pabuçlarımı



seyrediyordum. Amaçsız sürüklenen yüregim gibi bombostu onlar da.

Bunu neden yaptım, Tanrım! diye söyleniyordum kendi kendime.

Hem de bugün! Her şey bu kadar hüznülyken neden her

zamankinden kötü davrandım?..

Yemekte babamın yüzüne nasıl bakacağım? Meyve salatası bile

bogazımdan geçmeyecek.

Ve babamın iri gözleri, Bangu Sinemasının perdesi gibi kocaman,

beni izliyordu. Kendi gözlerimi kapıyor ve hep onunkileri

görüyordum, iri, çok iriydi...

Topugum boyacı sandığıma çarptı ve birden aklıma bir şey geldi.

Böylece babam belki bütün kötülüğümü bağışlayacaktı.

Totoca'nın boyacı sandığını açtım, benimki hemen hemen boş

olduğundan bir kez daha onun siyah boya kutusunu aldım. Kimseye

bir şey söylemedim. Sandığın ağırlığını hissetmeden, üzüntü içinde

yürümeye koyuldum. Babamın gözlerinin önünde yürüyor, onun

gözlerinin içinde acı çekiyordum sanki.

Çok erkendi. Geceyarısı ayını ve ondan sonraki yemek yüzünden

herkes uykuda olmalıydı. Sokak, oyuncaklarını ortaya seren ve

birbirlerinininkiyle karşılaştıran çocuklarla doluydu. Bu beni daha da

yıktı. Oysa hepsi iyi çocuklardı onların. Hiçbiri babasına benim

yaptığımı yapmazdı. Bir müşteri bulma umuduyla Açlık ve Yoksulluk

Bakkaliyesinin önünde durdum.

Bakkal tütüncü o gün bile açikti. Bosuna degildi ona bu adi vermeleri. İnsanlar oraya tulumlariyla, eski terlikleri ve galoslariyla gelirdi; hiçbir zaman gerçek pabuçlarla degil.

Kahve içmemistim, yine de hiç aç degildim. Acim her türlü açligin ötesindeydi. Gelisim Sokagina kadar yürüdüm. Çarsinin yakininda gezindim. Bay Rozemberg'e ait firinin karsisindaki kaldirima oturdum; ama hiç is yoktu.

Saatler birbiri ardindan geçip gidiyor, ben bir kurus bile kazanamiyordum. Oysa kazanmam gerekiyordu. Kazanmak zorundaydim!

Sicaklik artmisti ve sandigin kayisi omuzumu acitiyordu. Yerini degistirmem gerekti. Susamistim da. Gidip çarsinin çesmesinden su içtim.

Yakinda gitmeye baslayacagim ilkokulun önündeki basamaklardan birine oturdum. Sandigimi yere biraktim, umudum kirlilmisti. Bir kukla gibi, basimi dizlerime dayadım ve öylece bekledim. Hiçbir sey yapacak gücüm yoktu. Ardindan basimi dizlerimin arasina gömüp kollarimla örttüm. Istedigimi yapmadan eve dönmektense ölmeyi yeglerdim.

Derken, birisi ayagiyla sandiga vurdu ve tanidigim bir ses, bir dost  
sesi bana seslendi:

Hey! Boyaci! Uyuyarak para kazanilmaz...

Inanamadan basimi kaldirdim. Gazinonun kapicisi Bay  
Coquinho'ydu. Bir ayagini uzatti. Önce bezi üzerinde gezdirdim.  
Sonra pabucu islatip sildim. Ardindan da özenle boyamaya koyuldum.

Rica ederim, bayim; pantolonunuzu biraz kaldırır misiniz?'

Söyledigimi yapti.

Bugün pabuç boyamaya mi çıktın, Zeze?

Hiç bugünkü kadar pabuç boyamaya gereksinme duymamistim.

Ya Noel, iyi geçti mi

Her zamanki gibi...

Fırçami sandiga vurdum, ayak degistirdi. Ayni seyleri yineledim.  
Sonra da parlatma isine geçtim. Görevimi bitirdigimde yeniden  
fırçayla sandiga vurdum, ayagini çekti.

Borcum ne kadar, Zeze?

İkiyüz reis.

Neden yalnızca, ikiyüz reis? Bütün boyacılar dörtyüz alıyor.

İyi bir boyacı olduğumda ben de onlar kadar alabilirim. Simdilik hayır.

Cebinden besyüz reis çıkarıp uzattı.

Alacam olsun, dedim.

Daha sonra ödersiniz. Simdiye kadar hiç iş yapmadım, üstünü veremem.

Üstü benim sana Noel armaganim olsun. Hoşçakal.

İyi bayramlar, Bay Coquinho.

Belki de, üç gün önce olanlardan ötürü pabuçlarını boyatmaya bana gelmişti... Cebimdeki para nedeniyle bir süre, güçlendim, yüreklendim. Ama saat ikiyi geçmişti. İnsanlar sokaklarda dolastığı halde hiç iş çıkmiyordu. Kimse, pabuçlarının tozunu aldirmek için bile bir kuru harcamak niyetinde değildi.

Rio-Sao Paulo yolu üzerindeki direklerden birinin yaninda durdum  
ve incecik sesimle arada bir bagirmaya koyuldum:

Boyaci! Baylar bayanlar!

Boyaci, bayim! Boyaci! Yoksullarin Noel'ine yardim etmek için!

Bir zengin arabasi yakinimda durdu. Bundan yararlanip umutsuzca  
bagirdim:

Bir iyilik yapin, Doktor. Yoksullarin Noel'ine yardim için!

Arabanin arkasinda oturan iyi giyimli bir kadinla çocuklar bana  
bakiyor, beni seyrediyorlardi! Kadin acidi:

Zavalli küçük, ne kadar da ufak ve umutsuz. Ona bir sey ver,  
Artur.

Ama adam beni kuskuyla süzdü.

Kurnaz serserinin teki, dedi.

Boyundan ve Noel'den yararlaniyor.

Yine de ona bir sey vermek istiyorum. Yaklas, küçük!

Çantasini açti ve camdan elini uzatti.

Hayir, tesekkür ederim, Bayan. Ben yalan söylemiyorum. Noel günü çalışmak için insanin gerçekten paraya gereksinme duymasi gerekir.

Sandigimi aldim, omuzuma astim ve agir agir yürüdüm. Bugün öfkelenecek gücüm bile yoktu. Derken, arabanin kapisi açildi ve bir çocuk arkamdan kosmaya basladi. Bir yandan da,

Al, küçük! Annem yalanci olmadigina inandigini söylüyor! diye bagiriyordu.

Cebime besyüz reis koydu ve tesekkür etmemi beklemedi...

Uzaklasan motorun homurtusunu duydum.

Saat dördü geçmisti ve babamin gözleri bana aci çektirmeye devam ediyordu. Dönüs yolunu tuttum. Alacaklarim için bin reis yetmiyordu.

Ama Açlik ve Yoksulluk Bakkaliyesinde bana belki bir indirim yaparlar ya da paranin üstünü baska bir gün ödememi kabul ederlerdi.

Bir çitin dibinde dikkatimi bir sey çekti. Yirtik bir siyah çorapti bu.

Almak için egildim. Elimde gerdim ve uzun uzun inceledim. Iyi bir yılan olur bu diye düşünerek sandigima attim.

Sonra kendi kendime çattım: Baska bir gün. Bugün yapılmaz...

Villas-Boas'ların evine yaklaştım. Yapının çevresinde büyük bir bahçe vardı ve yerler betonu. Serginho güzel bir bisiklete binmiş, çiçek göbekleri arasında dolasiyordu.

Onu seyretmek için burnumu parmaklığa dayadım. Bisiklet kırmızıydı, sarı ve mavi çizgileri vardı. Madeni piril piril yaniyordu. Serginho beni gördü ve önümden gelip geçmeye koyuldu. Hızlı gidiyor, ani dönüşler yapıyor, frenlerini gıcirdatarak bisikleti durduruyordu.

Sonra yanıma yaklaştı.

Hosuna gitti mi? diye sordu.

Dünyanın en güzel bisikleti.

Kapiya gel, daha iyi görürsün.

Serginho, Totoca'yla aynı yastaydı, aynı sınıfta okuyordu. Kırmızı lastiklerle tutturulmuş beyaz çorap ve rugan pabuçlar giymisti. Çıplak ayaklarımdan utandım.

Rugan pabuçları öyle parlaktı ki, her şey üzerinde yansiyordu. Orada babamın bana bakan gözlerini bile görüyordum... İçimi çektim.

Nen var, Zeze? Bir garipsin, dedi.

Hiç. Yakından bisikletin daha da güzel. Noel armagani mi?

Evet. Daha rahat konuşmak için yere indi ve bahçe kapisini açti.

Öyle çok armagan geldi ki, aklın durur. Bir gramofon, üç elbise, yiginla tarih kitabı, bir kutu boya kalemi; ayrıca bir koca kutu daha; çeşitli, oyunlarla dolu bir baska kutu, pervanesi dönen bir uçak; beyaz yelkenli iki tekne...

Basimi egdim ve Totoca'nın dediği gibi, yalnız zengin kisileri seven küçük İsa'yi düşündüm.

Nen var, Zeze?

Hiç.

Ya sen?.. Çok armagan aldın mı?

Karsilik veremeyip, almadigimi basımla belirttim.

Hiçbir şey almadın mı? Hiçbir şey?..

Bu yıl evde Noel kutlanmadı. Babam ıssız.



Olamaz bu. Kestane, findik, sarap da yok muydu sofranızda?

Yalnızca Dindinha'nin pisirdigi sarapli ekmek ve kahve vardı.

Serginho düşüncelere daldı.

Zeze, seni davet etsem kabul eder misin?

Olup biteni anlamaya basliyordu. Ama yemek yemedigim halde çağrisini kabul etmek istemiyordum.

İçeri girelim. Annem sana bir tabak hazırlar. O kadar çok şey, öyle bol pasta var ki...

Göze alamadım. Son günlerde bazı kimselerce pek hirpalanmıstım; birkaç kez sağdan soldan su sözleri isitmıstım:

Sana kaç kez söyledim, bu sokak süprüntülerini eve doldurma diye!

Hayır, çok tesekkür ederim, diye yanıtladım Serginho'nun sorusunu.

Peki. Ya annemden, küçük kardesin için kestaneleri ve öbür şeyleri paket yapmasını istesem, götürür müsün?

Götüremem. Isimi bitirmem gerekiyor.

Tam o sırada, üzerinde oturduğum boyacı sandığını keşfetti.

Ama kimse Noel günü pabuç boyatmaz ki! diye bagirdi.

Bütün gün çalıştım ve topu topu bin reis kazandım, üstelik yarısı da sadaka. Daha ikiyüz reis kazanmam gerek.

Neden, Zeze?

Söyleyemem. Ama bunu kazanmak zorundayım.

Gülümsedi, cömert bir öneri gelmişti aklına:

Benim pabuçlarımı boyar misin? Sana bin reis veririm.

Bunu da yapamam. Dostlarımdan para almiyorum.

Ya zorla verirsem, yani bu ikiyüz reis'i ödünç verirsem?..

İlerde sana borcumu ödeyebilir miyim?

Nasıl istersen; bilye olarak da ödeyebilirsin.

Kabul ediyorum.

Elini cebine atti ve parayı uzattı.

Hiç üzölme, çok para aldım. Kumbaram agzına kadar dolu, dedi.

Elimi bisikletinin tekerleğinde gezdirdim.

Gerçekten çok güzel!

Biraz daha büyüyüp bisiklete binmeyi öğrendiğinde, sana veririm  
dolasırsın! Tamam mı?

Tamam.

Tabanları yağlayıp, boyacı sandığını sangir sungur öttürerek Açlık  
ve Yoksulluk Bakkaliyesine kadar kostüm. Kapanmış olmasından  
korkarak fırtına gibi içeri daldım.

Su pahalı sigaralardan var mı? diye sordum. Parayı avucumda  
gören adam iki paket çıkardı.

Sen içmeyeceksin, değil mi Zeze?

Ardından bir ses geldi:

Söyledigine bak! Bu yasta bir çocuk sigara içebilir mi?

Tanimazsin onu. Her şeyi yapabilecek bir afacandır o.

Babama alıyorum, dedim.

Sigara paketlerini evirip çevirirken büyük bir mutluluk duyuyordum.

Bunu mu alayım, bunu mu?

Sen bilirsin.

Babama bu Noel armaganını almak için bütün gün çalıştım.

Doğru mu, Zeze? Ya o sana ne aldı?

Hiçbir, şey alamadı zavallı. Hala ıssız, biliyorsunuz.

Çok üzölmüs gibiydi, ıçerdeki herkes de susmustu.

Siz olsanız hangisini seçerdiniz? diye sordum.

İkisi de iyidir. Bütün babalar da böyle bir armagan aldıklarına sevinirler.

Bana sunu sariverin, lütfen,

Sardi ama; paketi uzatirken garip bir hali vardı. Sanki bir şey söylemek istiyordu da beceremiyordu. Parayı verdim, gülümsedi.

Tesekkür ederim, Zeze, dedi.

İyi bayramlar, efendim!

Eve doğru kosmaya başladım.

Hava kararmıştı. Yalnızca mutfakta ışık yanıyordu. Herkes dışarıdaydı. Babamsa masa başına oturmuş, gözlerini duvara dikmişti. Dirsekleri, önündeki masaya dayalı, çenesi avuçlarının içindeydi.

Baba! diye seslendim.

Ne var yavrum?

Sesinde en ufak bir kırılganlık yoktu.

Bütün gün nerelerdedin?

Boyacı sandığımı gösterdim. Sonra bu ağır yükü yere koydum ve sigara paketini çıkarmak için elimi cebime soktum.

Bakin, baba, dedim. Size çok güzel bir sey aldım.

Onun bana neye mal oldugunu anlayarak gülümsedi.

Hosunuza gitti mi? En güzeliydi bu.

Sigara paketini açti, tütünü gülümseyerek kokladı, ama hiçbir sey söylemedi.

Bir sigara için baba!

Firina gidip kibrit getirdim, çaktım, dudaklarinin arasindaki sigaraya yaklastirdim. İlk solukta hazır bulunmak için biraz uzaklastım. Ama ansizin içimde bir sey oldu. Kibriti yere attım. Solugumun kesildigini hissediyordum. İçten içe patliyordum sanki. Bütün gün bastirdigim o çok büyük acidan ötürü taa içimden patliyordum. Babama, sakallarla kapli yüzüne, gözlerine baktım.

Baba... baba... diyebilirdim yalnızca. Ve hiçkırıklar sesimi bastirdi.

Adamcagiz kollarini açti, beni göğsünde sevgiyle sikti.

Aglama yavrum, dedi.

Hep böyle duygulu bir çocuk olarak kalacaksın, pek çok aglama fırsati bulacaksın hayatta.

İstemiyordum, babacığım. Öyle demek... istemiyordum.

Biliyorum, biliyorum. Aslında haklı olduğun için kızmadım.

Beni bir süre kucagında salladı.

Sonra basımı kaldırdı, yakınındaki bir bezle yüzümü sildi.

İste, daha iyi oldu şimdi.

Ellerimi kaldırdım ve yüzünü oksadım. Yerlerine yerleştirmek  
ve bir daha o kadar büyük olmamalarını sağlamak için parmaklarımı  
hafifçe gözlerinde gezdirdim.

Bunu yapmazsam, bu gözlerin beni hayat boyu izlemesinden  
korkuyordum.

Hadi, sigaramı bitirmeme izin ver, dedi.

Bense, o boguk sesimle hala kekeleyordum:

Biliyor musunuz, baba; beni dövmek istediğinizde bir daha hiç karşı  
gelmeyeceğim size... Beni istediğiniz kadar dönebilirsiniz...

Peki, Zeze, peki.

Kucagından usulca yere birakti. Benimle birlikte son hikiriklarimi da. Ve dolaptan bir tabak ıkardi.

Gloria sana biraz meyve salatasi ayirmisti... Ama tabaktakiler bir türlü bogazimdan geçmiyordu. Oturdu ve kasikla azar azar alip bana yedirdi.

Artik bitti yavrum, bitti degil mi?

Basimla evetledim, yine de ilk kasiklar tuzluydu. Gözlerimden akan son yaslar durmak bilmiyordu. Yeni ev, yeni bir hayat ve basit umutlar, basit umutlar.

Yasadigimiz sicak gün gibi keyifliydim. Arabada sürücü Bay Aristides'le yardimcisinin arasina tnemistim. Egri bgr sokaktan ikip Rio-Sao Paulo yoluna saptigimizda harika bir sey oldu. At arabasi yag gibi kaymaya basladi. Büyük bir keyifti bu. Derken, yanimizdan güzel bir otomobil geçti.

Iste, Portekizli Manuel Valadares'in arabasi, dediler.

Kanal sokaginin ksesini gecegegimiz an uzaktan gelen bir düdük sesi sabahin sessizligini doldurdu.



Isitior musunuz, Bay Aristides, dedim.

Bakin, Mangaratiba! (O yörede alisan tren)

Sen de her seyi biliyorsun, ha?

Düdük sesinden tanıyorum.

Atların toynakları yolda `lak lak' ediyordu. Baska ses yoktu ortalıkta.

Arabanın pek yeni olmadığını farketdim. Üstelik oldukça da eskiydi.

Ama sağlam ve kullanisli görünüyordu. İki gidiste bütün pilimizi pirtimizi taşıyabilecektik. Esek pek güçlü değil gibiydi. Ama ben arabacının gönlünü almaya karar verdim.

Güzel bir arabanız var, Bay Aristides, dedim.

Is görecek kadar.

Esek de güzel. Adi ne?

Çingene.

Cani konuşmak istemiyordu.

Bugün benim için büyük bir gün, dedim.

İlk olarak arabaya biniyorum; yolda Portekizli'nin otomobiline rastladım ve Mangaratiba'nın düdüğü sesini isittim. Sessizlik. Bay Aristides! Mangaratiba, Brezilya'nın en önemli treni mi?

Hayir. Yalnızca bu hatta çalışan en önemli tren.

Çabalarım bosunaydı. Bazan büyük insanları anlamak ne güç oluyordu!

Evin önüne vardığımızda ona anahtarı verdim ve dostça davranmaya çalıştım.

Size yardım etmemi ister misiniz?

Ayak altında dolasmazsan bize daha çok yardım etmiş olursun.

Git oyna, yola çıkacağımız zaman sana haber veririm. Fırsatı kaçırmadım, yürüdüm.

Minguinho, artık hep birbirimizin yakınında yaşayacağız, diye söyleniyordum.

Seni öyle güzelleştireceğim ki, hiçbir ağaç seninle boy ölçüsemeyecek. Biliyor musun, Minguinho; bugün çok rahat ve büyük bir arabada yolculuk ettim. Filmlerde görülen posta arabaları

gibiydi. Bak, bundan böyle bütün öğrendiklerimi gelip sana anlatacağım, tamam mı?

İrmanın yüksek otlarına yaklaştım, kirli suyun akisini seyrettim.

Geçen gün ırmanın adını söylemişlerdi, neydi o?

Amazon.

Tamam. Amazon. Taa ilerde aşağıda ırmak vahşi kızılderililerin kayıklarıyla dolu olmalı; değil mi Minguinho?

Kes sesini. Kuskusuz öyle olmalı.

Daha konuşmaya yeni başlamıştık ki, Bay Aristides kapıyı kapıyor ve bana sesleniyordu:

Kalıyor musun, yoksa bizimle mi geliyorsun?

Kalacağım. Annem ve ablalarım yola çıkmış olmalı.

Ve sağda solda ne varsa denetlemeye devam ettim. Başlangıçta, utangaçlıktan ya da komsular üzerinde iyi bir izlenim yaratmak istediğimden, akıllı uslu davranıyordum.

Ama bir öğleden sonra, siyah çorabi animsayıverdim. Hemen

evresine ip doladim ve burnunu kestim. Ayak sokulan yerine uzun bir uçurtma ipi bagladim. Uzaktan, yavaşça ekildiginde yilana benziyordu ve karanlıkta mthiis bir etki yapacakti.

Aksam herkes kendi isiyle ugrasmaya baslamisti. Yeni ev, içinde bulunduğumuz ruh halini degistirmis gibiydi. Aramızda uzun süreden beri görülmeyen bir nese sürüp gidiyordu. Kimildamadan bahçe kapisinin yaninda bekledim. Sokak, direklere asili lambalarla aydinlatilmisti, ama isik yetersizdi. Yüksek sütlegen kümeleri genis gölgeler olusturuyordu. Fabrikada fazla mesai yapan birileri olmalıydi. Ama mesai, genellikle saat sekizi pek geçmezdi; hele dokuzu hiç. Bir süre bu isyerini düsündüm. Orayi sevmiyordum. Sabah insanin iini kasvetle dolduran düdüğü saat beste daha da igren geliyordu. Orasi her gün insanlari yutan, aksam olunca da çok yorulmus insanlar kusan bir canavardi.

Babama yaptigindan ötürü Bay Scottfield'i sevmiyordum. Dikkat! Bir kadin geliyordu. Koltugunun altında bir semsiye, elinde antasi vardi. Yolun üstünde tikirdayan tahta pabuçlarının sesi bile duyuluyordu.

Kosup kapinin ardina gizlendim ve yilani oynatmayi denedim. Bana boyunegdi. Kusursuzdu. Bunun üzerine oldugum yerde iyice büzüldüm. İpin ucunu sikica tutup çitin gölgesinde kayboldum. Tahta pabuçlar yaklasiyor, yaklasiyordu; biraz daha ve

hop! Yılanın ipini çekmeye koyuldum. Yolun ortasında yavaşça kaydı.

Dogrusu bunu beklemiyordum. Kadın bütün sokagi ayaga kaldıran korkunç bir çiglik attı. Çantasiyla semsiyesini havaya fırlattı, çigligi kesmeden ellerini karnına götürdü.

İmdat! İmdat! Bir yılan! Kosun! Yardıma kosun!..

Kapılar açıldı, ben her şeyi yüzüstü bırakıp eve kostum, mutfaga daldım. Acele, çamasır sepetini açtım, kapagi üzerime kapayarak içine gizlendim. Heyecandan yüregim çarparak kadının çigliklerini dinliyordum.

Ah! Tanrım! Altı aylık çocuğumu düşüreceğim!

O an yalnız ürkmekle kalmadım, titremeye de başladım. Komsular kadını içeri aldılar, ağlaması ve iniltileri sürüyordu...

Dayanamıyorum, dayanamıyorum, hele her şeyden çok korktuğum bir yılanla karşılaşmak beni bitirdi.

Biraz portakal çiçeği suyu için. Yatistirir. Sakin olun. Erkekler ellerinde sopalarla, baltalarla, fenerlerle yılanın ardına düştüler.

Paçavradan bir yılan ugruna ne de çok samata kopmustu! Ama isin en kötü yani, evdekilerin de, yani Jandira, annem ve Lala'nın da olay yerine gitmeleriydi.

Yılan milan degil bu. Bakin! Eski bir çorap; diyordu herkes.

Korkudan yılanı geri çekmeyi unutmustum. Hapı yuttugum açıkça ortadaydı.

Yılanın ardından ip geliyor ve ucu bahçeye kadar ulasiyordu. Çok iyi tanıdığım üç ses aynı anda bağırırdi:

O yaptı.

Artık kovalanan yılan degildi. Bütün yatakların altına baktılar. Bir şey bulamadılar. Yanımdan geçtiler, hiç soluk almiyordum. Disari ikip kulübenin çevresini arastırdılar.

Jandıra'nın aklına bir şey gelmişti olacakti.

Sanırım buldum yerini! diye bağırırdi.

Çamasır sepetinin kapagini kaldırdi ve kulaklarıma yapışip beni yemek odasına sürükledi. Bu kez annem kötü dövdü beni. Terlik kalkti indi, kalkti indi. Acıyı hafifletmek ve elini üzerimden çekmesini sağlamak için bağırmam gerekti. Ama, o daha çok bağırırdi:

Basbelası! İnsanın altı ay karnında ocuk tasımasının ne güç olduğunu bilmiyorsun tabii!

Lala alayli alayli cümleyi yorumladi:

Bu sokagin açilis törenini yapmak için oldukça bekledi dogrusu!

Simdi yataga haylaz!

Acıyan yerimi ovusturarak disari çıktim, yüzükoyun yataga uzandim.

Babamin kagit oynamaya gitmesi büyük talihti dogrusu. Son gözyasi damlasini da içime akitarak ve en iyi dayak ilacinin yatak oldugunu düşünerek karanlikta öylece yattim.

Ertesi sabah erken kalktim. Yapacak çok önemli iki isim vardi: Önce kimseye farketirmeden ortaliga bir gözatmak. Yılan hala yerindeyse alacak ve gömlegimin içine sokacaktim. Bana daha baska zamanlarda gerekli olabilirdi. Ama yoktu yerinde. Yılana bu kadar benzeyen baska bir çorap bulmak da güçtü.

Geri döndüm ve Dindinha'larin yolunu tuttum. Edmundo Dayiyla konusmam gerekiyordu.

Yasadigi emekli hayatina göre vaktin daha erken oldugunu düşünerek içeri girdim. Tombala oynamak, kendi deyimiyle biraz eğlenmek ve gazete almak için disari çıkma zamani degildi onun için. Gerçekten de odada oturmus, yeni bir iskambil fali açıyordu.

Günaydin, Dayicigim! dedim.

Karsilik vermedi. Duymamis gibi davraniyordu. Bizim evde herkes, konusma kendisini ilgilendirmediginde onun böyle davrandigini söylerdi.

Ama bana karsi davranisinda böyle bir sey söz konusu degildi. Hem (bu deyimini ne kadar da çok seviyordum ayrıca) bana karsi hiçbir zaman tam sagir olmazdi. Gömleginin kolunu çektim ve bir kez daha, siyah beyaz kareli pantolon askisinin gerçekten güzel oldugunu düşündüm.

Ha! Sen misin? derken, beni yeni görmüs gibi yapıyordu.

Bu falin adi nedir, Dayicigim?

Saat.

Çok güzel bir ad.

Bütün iskambil kagitlarini öğrenmistim. Ama valeleri pek sevmiyordum. Nedendir bilmem, kralin usagi gibi bir görünüşleri vardı!

Biliyor musunuz, Dayicigim; sizinle bir is konusmaya geldim.



Dur da su elimdekini bitireyim. Sonra konusuruz, dedi.

Yine de kagitlari çabucak karistirdi!

Çikti mi?

Hayir. Kartlari topladi ve bir kenara koydu.

Peki, Zeze, dedi.

Bu is bir para isiyse eger. -parmaklarini birbirine srtp bir isar et yapti-bende metelik yok.

Bilye almak için bes kuruşuk da mi yok? Güldü.

Belki bes kuruş vardi, bakalim!

Elini cebine atacakti ki, onu durdurdum.

Saka ediyordum, Dayicigim; isimin parayla ilgisi yok.

Nedir yleyse?

Gelismis olmamin onu çok keyiflendirdigini yardim görmeden okuma ğrendigimden beri aramizin çok dzeldigini hissediyordum.

Çok daha önemli bir şey öğrenmek istiyordum. Sarki söylemeden sarki söyleyebilir misiniz?

Anlamadım.

Söyle. Ve Casinha Pequena'dan bir bölüm söyledim.

İyi ama, şimdi sarki söylemiyor musun?

Tamam. Aynı şeyi sesimi çıkarmadan, içimden de yapabilirim. Saflığım onu güldürdü, ama sözü nereye getirmek istediğimi bilmiyordu. Sorun şu, Dayıçığım: Çok küçükken, içimde sarki söyleyen biri kus olduğunu, sarkiyi onun söylediğini sanırdım.

Eh, insanın böyle bir kusa sahip olması harika bir şey.

Anlamadınız. Artık kusuma pek inanmıyorum. Ancak içimden konuştugum ve kendi içimi gördüğüm zaman oldu bu değişiklik.

Durumu kavradı ve saskinliğime güldü: Açıklayayım, Zeze. Bu değişimin ne olduğunu biliyor musun? Büyümektesin demektir. İnsan büyüdü mü böyle olur. Yani bilinçlenir. İçindeki, o konuşan ve gören şeye bilinç denir. Yakında sahip olacağını söylediğim o şey'e bir gün insani götüren de bilincidir.

Olgunluk agina mi?

Güzel, iyi aklında tutmussun. İste o geldi mi, olağanüstü bir şey olur. Bilinç büyü, büyü ve basimizla yregimizi doldurur: Gzlerimizde ve yaptığımız her şeyde kendini gösterir.

Anlıyorum. Ya kus?

Kus, Ulu Tanrı tarafından küçük çocukların, nesneleri keşfetmelerine yardımcı olmak için yaratılmıştır. Gereği kalmayınca, ocuk, kusu Ulu Tanrı'ya geri verir. Ulu Tanrı da kusu, senin gibi akıllı olan başka bir ocunun içine yerleştirir. Güzel, değil mi?

Güldüm, bilincim olduğu için mutluydum.

Evet. Artık ben gidiyorum, dedim.

Ya para?

Bugün istemem. Çok isim var.

Bütün bunları yeniden düşünerek sokaga çıktım. Çok üzücü bir olayı anımsadım: Totoca'nın çok güzel bir iskete kusu vardı. Totoca taze dari verdiğinde, yavaş parmagına tirmanırdı. Kapıyı açık da bırakabilirdik, hiç kaçmazdı. Bir gün, Totoca onu dışarıda, kızgın

günesin altında unuttu. Ve yakici sıcak, kusu öldürdü. Zavallicigi  
avuçlarında sikan Totoca gözlerimin önünde, ölü hayvani yanagina  
dayamis agliyor, agliyordu.

Bir daha hiç kusum olmayacak, diyordu.

Hiç, hiç.

Yanındaydim, ona söyle dedim:

Benim de Totoca, benim de bir daha hiç kusum olmayacak.

Dogruca sekerportakalinin yanina gittim. Xururuca, bir sey  
yapacagiz.

Nasil bir sey?

Birlikte biraz bekleyecegiz.

Kabul.

Oturdum, basimi onun ciliz gövdesine yasladim.

Neyi bekleyecegiz, Zeze?

Gökyüzünden güzel bir bulutun geçmesini.

Ne yapacağız onu görünce?

Kusumu bırakacağım.

Evet, artık ona gerek kalmadı. Gökyüzüne baktım.

Iste su, Minguinho, dedim ve ayaga kalktım. Çok duygulanmıstım.

Gömlegimin önünü açtım.

Bak, Minguinho.

Kusumun, ciliz göğsümden koptuğunu hissettim.

Uç, küçük kusum, yükseklerle uç. Uç da Tanrı'nın parmagına kon.

Tanrı seni başka bir küçük çocuga yollayacak. Benim için sarki

söyledigin gibi onun için de söyleyeceksin. Hosçakal, benim güzel

kusum!

İçimde büyük bir boşluk hissettim.

Bak, Zeze. Bulutun parmagına kondu.

Gördüm.

Basimi Minguinho'nun göğsüne dayadim ve bulutun uzaklasisini  
seyrettim.

Ona hiçbir zaman kötü davranmadim.

Basimi dala dogru çevirdim.

Xururuca!

Ne var?

Aglamak kötü bir sey mi?

Aglamak hiçbir zaman kötü degildir, budala. Neden sordun?

Bilmiyorum. Bir türlü alisamadim. Sanki yüregim bos bir kafes...

Gloria beni erkenden çagirmisti.

Göster tirnaklarini! dedi. Ellerimi uzattim, begendi.

Simdi de kulaklarini...

Ve kulaklarimi gördükten sonra:

Ah Zeze, diye söylendi.

Muslugun basına götürdü beni, bir bez islatip iyice sabunlayarak  
kırımı pasımı temizledi.

Savaşçı bir Pinage kızilderilisi olduğunu söylüyorsun ama, bu kadar  
pis gezen birini görmedim ömrümde. Kos çabuk. Pabuçlarını giy, ben  
de sana temiz giysiler getireyim.

Çekmecemi karıstırmaya koyuldu. Çok uğraştı. Ama karıstırdıkça ise  
yarar bir şey, bulması güçleşiyordu. Bütün pantolonlarım eskilikten ya  
delik desikti, ya da örülmüş ve yamanmış durumdaydı.

Kimseyi yanıltamazsın. Ne korkunç bir çocuk olduğunu anlamak  
için bu çekmeceyi açmak yeterli. Sunu giy, en eli yüzü düzgün olanı  
bu, dedi.

Ve harika bir kesifte bulunmak üzere yola çıktık. Okula varmistik.  
Bir yığın insan çocuklarını yazdırmaya getiriyordu.

Uslu dur ve sana söylediğimi unutma, Zeze!

Birbirlerini seyreden çocuklarla dolu bir salonda oturuyorduk.  
Sonunda sıra bize geldi ve müdire hanımın odasına girdik.

Küçük kardesiniz mi?

Evet efendim. Annem kentte alistigi için gelememi.

Kadin bana dikkatle bakti, gözlerini çok iri ve kapkara gösteren  
kocaman gözlükleri vardı. Isin g l n yani, erkek gibi biyikli  
olusuydu. Bu yüzden müdire olmustu herhalde.

Çok küçük deuil mi? diye sordu ablama.

Yasina göre kavruk. Ama okuma biliyor.

Kaç yasindasin, küçük?

Yirmi alti subatta alti yasinda olacagim efendim.

Güzel. Fisini dolduracagiz.  nce ana ve baba adi.

Gloria, babamin adini ve soyadini söyledi. Sira anneme gelince,  
yalniz söyle dedi:

Estefania de Vancoscelos.

Dayanamadim ve sessiz durmam gerektigini unuttum:

Estefania Pinage de Vasconcelos.



Nasil?

Gloria, kızarmisti.

Pinage! diye yineledim. Annem bir kızilderili ailesindendir.

Bununla göğsüm kabariyordu, çünkü okulda Kızilderili adi tasiyan tek çocuk ben olmalıydım: Sonra Gloria, bir kagit imzaladi ve hareketsiz, kararsiz durdu.

Baska bir sey var mi, kızım?

Okul giysisini sormak istiyordum... Babam issiz, çok yoksuluz.

Müdire hanimin, boyumu posumu incelemek için dönmemi söylemesi ve ayni anda yamaları görmesiyle bu sözler dogrulandi. Bir kagidin üzerine bir numara yazdi kadın ve gidip Bayan Eulalia'yi görmemizi söyledi.

Bayan Eulalia da boyumun ksaligina pek sasti. Elindeki en küçük okul giysisi bile pantolon giymis bir civciv görünüsü veriyordu bana.

Elimdeki tek giysi bu, dedi. Ama bu bile çok büyük geldi. Ne minik çocuk.

Götürüp kısaltırım, dedi ablam.

Bu armagandan ötürü sevinç içinde evin yolunu tuttum. Beni yepyeni okul giysisiyle görünce, Minguinho'nun ne kadar şaşıracağını gözümün önüne getiriyordum.

Ona her gün her şeyi anlatıyordum. Neyin nasıl olduğunu, nasıl olmadığını:

Büyük bir çan çalışıyorlar. Ama kilise çanı kadar büyük değil. Anlıyorsun, değil mi? Herkes avluya giriyor ve öğretmenin bulunduğu yeri arıyor. Öğretmen bizi dörder dörder sıraya diziyor; koyunlar gibi sınıfa giriyoruz. Kapı açılıp kapanan bir sıraya oturuyor, elimizdekileri içine koyuyoruz. Öğretmen, iyi bir Brezilyalı ve iyi bir yurtsever olmak için ülkemizin ulusal marşını öğrenmemiz gerektiğini söylediğinden, yığınla marş öğrenmek zorundayım. Ulusal marşı öğrendiğimde sana da söyleyeceğim, tamam mı Minguinho?

Ve yenilikler birbirini izledi. Kavgalar da. Her şeyin yepyeni olduğu bir dünyadaki kesifler...

Küçük, bu çiçekle nereye gidiyorsun? dedim. Çok sekerdi, elinde kitabıyla defterini tutuyordu ve iki minik saç örgüsü vardı.

Öğretmenime götürüyorum, dedi.

Neden?

Çünkü çiçekleri seviyor. Ve bütün çaliskan öğrenciler  
öğretmenlerine çiçek getiriyorlar.

Erkek çocuklar da getirebilir mi?

Öğretmenlerini seviyorlarsa, evet.

Ya! demek öyle!

Evet. Kimsenin, öğretmenimiz Bayan Cecilia Paim'e çiçek  
getirdiği yoktu. Çirkin olduğu için getirmiyorlardı herhalde. Gözünün  
üzerinde o leke olmasa belki bu kadar çirkin görünmeyecekti. Ama  
paydos zili çalıp bahçeye çıktığımızda, pastaneden kırmalı börek  
almam için arasına bana para veren tek insandı o.

Öbür sınıflara baktım: her masanın üstündeki bardakta çiçek vardı.  
Bir tek bizim sınıftaki bardak boş duruyordu. Ama en büyük  
serüvenim su oldu:

Biliyor musun, Minguinho; bugün yarasa oldum.

Su bana sözünü ettiğin, gelip sizinle oturması gereken Luciano gibi  
mi?

Hayir; aptal. Bir arabanin arkasinda yarasalik yaptim. Okulun önünden bir otomobilin geçmesini beklersin, sonra kosup arkasındaki yedek tekerlege yapisirsın. Ve gidersin arabayla, harika bir şey. Bir kavsaga gelince, karsidan baska araba gelip gelmedigini anlamak için egilip bakarsin, sonra soför yavasladiginda atlarsin. Ama atlarken çok dikkat etmelisin. Hizli atlarsan kendini kiçüstü yerde bulursun çünkü. Kollarinin derisi de yüzülür.

Sinifta ve bahçede olup bitenleri ona anlatarak gevezelik ediyordum: Okuma dersinde, öğretmenimiz Bayan Cecilla Paim'in, benim için söylediklerini anlattigimda nasil gururla dikildigini görmek gerekir. Öğretmene göre en iyi okuyan bendim. En iyi telaffuz bendeydi çünkü. Bu telaffuz sorunu kafami kurcaliyordu. İlk fırsatta telaffuzumun gerçekten iyi olup olmadigini Edmundo Dayiya sormaya karar verdim.

Biz yine yarasa olusuma dönelim: Daha iyi anlatabilmek için, bunun senin dalina binmek kadar zevkli oldugunu söyleyeyim.

Ama benim dalima bindiginde tehlike yok.

Tehlike yok mu? Ya Bati'daki ovalarda dörtнала deli gibi kostugum zaman?.. Yaban öküzü ya da bizon avina çiktigimizda hani, unuttun mu? Hakli oldugumu kabul etmek zorunda kaldı Minguinho. Çünkü

benimle tartismaya girdiginde son sözü söylemeyi bir türlü  
basaramazdi.

Ama bir araba var, Minguinho. Bir araba var ki, hiç kimse arkasina  
atlamak yürekliligini gösteremedi. Hangisi biliyor musun? Portekizli  
Manuel Valadares'in büyük arabasi. Hiç, Manuel Valadares kadar  
çirkin bir ad isittin mi?

Evet, çirkin bir ad. Ama ben bu konuda bir sey düşünüyorum.

Ne düşündüğünü bilmedigimi mi saniyorsun? Biliyorum,  
Minguinho; ama simdi sirasi degil. Birak biraz da idman yapayim...  
Sonra denerim.

Ve günler büyük bir mutluluk içinde geçiyordu. Bir sabah, elimde  
öğretmenime götürdüğüm çiçekle sinifa girdim. Çok duygulandi, bana  
bir centilmen oldugumu söyledi.

Ne demek bu biliyor musun, Minguinho?

Centilmen, çok iyi yetistirilmis erkege denir, tıpkı bir prens gibi.

Her geçen gün sınıftan biraz daha zevk alıyor ve daha çok  
çalışıyordum. Kimse okulda benden yakınmiyordu. Gloria, küçük  
seytanımı çekmeceye kilitledigimi ve okulda baska bir çocuk  
oldugumu söylüyordu.

Sence bu dogru mu, Minguinho?

Elbette dogru.

Öyleyse, sana anlatmaya karar verdigim sirri anlatmayacagim.

Asagılanmis gibi yanından uzaklastim. Ama o hiç kaygılanmadi, çünkü suratsizligimin uzun sürmeyecegini biliyordu. Sir o aksam ortaya çıkacakti, yüregim korkuyla çarpiyordu. Sonunda fabrikanin düdüğü çaldi ve işçiler disari çıktı. Yazın, günler, hava kararana dek bitmek bilmiyordu. Aksam yemeginin vakti bile bu yüzden bir türlü gelmiyordu. Kapida durup çevremde görünen her seye bakiyordum; o sirada ne yilani düşünüyordum, ne de baska bir seyi. Oturmus annemi bekliyordum yalnızca. Jandira, sonunda bu ise sasti ve ham meyve yiyip karnimi mi agrittigimi sordu. O sirada annemin karaltisi yolun kösesinde belirdi. Gerçekten oydu gelen. Dünyada kimse ona benzemezdi. Yerimden firladim ve ona dogru kostum.

Iyi aksamlar, annecigim!

Elini öptüm. Yolun isiklari ölgün olduğu halde yüzünün yorgunluktan çöktüğünü görüyordum.

Bugün çok mu çalıştiniz, annecigim?

Çok, yavrum. Makinelerin basında öldürücü bir sıcak vardı.

Çantanızı bana verin, tasiyayım.

İçinde bos yemek kabi bulunan çantayı yükledim.

Bugün çok yaramazlık yaptın mı?

Yapmadım sayılır, annecğim.

Neden beni bekledin? Arastırıyordu.

Annecğim, beni birazcık olsun seviyorsunuz, değil mi?

Ötekileri sevdiğim gibi seni de seviyorum. Neden sordun?

Nardinho'yu tanıyorsunuz, değil mi? Topal Ördek'in yegenini?

Güldü:

Hatırladım onu, dedi.

Biliyor musunuz, annesi ona çok güzel bir giysi dikmiş. Beyaz seriti de olan yeşil bir giysi. İçinde boyuna kadar iliklenen bir de yelegi var. Ama Nardinho'ya dar geliyor. Giysisini verebileceği bir kardesi de

yok. Satmak istedigini söyledi... Bana alir misin?

Ah, yavrum! Zaten geçinmekte güçlük çekiyoruz.

Ama parasini iki taksitte ödemek mümkün. Pahali da degil. Dikis parasi almiyor adam.

Elbiseci Jacob'un sözlerini yineliyordum. Annem sesini ikarmiyordu.

Annecigim, sinifimin en alıskan ocuguyum. Öğretmen, basari armagani alacagimi söyledi... Siz de o giysiyi bana alin. Ne zamandır yeni bir giysim olmadı.

Suskunlugu beni korkutmaya basliyordu.

Anliyor musun, annecigim, bunu alamazsam hiçbir zaman sair giysim olmayacak. Lala da, elinde kalan ipek parçasından bana kocaman düğümlü bir boyunbagi yapacakmis.

Peki yavrum. Bir hafta boyunca geceleri de alışip o giysiyi sana alacagim.

Elini öptüm ve yanagim eline dayalı, eve kadar yürüdük. Böyle edindim sair giysimi. O kadar güzel olmustum ki, Edmundo Dayı



resmimi çekirtmeye götürdü.

Okul. Çiçek. Çiçek. Okul...

Godofredo bizim sinifa girene kadar isler yolunda gitti. Dersi yarida kestigi için özür diledi ve Bayan Cecilia Paim'le konustu. Yalnizca bardaktaki çiçegi gösterdigini biliyorum. Sonra arkasini döndü ve çıktı.

Öğretmen üzgün bakislarla beni süzdü. Dersin bitiminde de beni çağirdi.

Sana bir sey söylemek istiyorum, Zeze. Biraz bekle.

Çantasini yerlestirmesi bitmek bilmiyordu. Benimle konusmayi hiç istemedigi ve biraz yûreklenmeye çalıştigi belliydi. Sonunda kararini verdi:

Godofredo senin hakkında çok kötü bir sey anlatti, Zeze.

Dogru mu?

Basimla evetledim. Çiçek konusunda mi? Dogrudur efendim.

Nasil yaptin?

Erken kalkiyorum ve Serginho'nun bahçesinin oradan geçiyorum.

Bahçe kapisi aralık olduğundan hemen içeri girip bir çiçek çalıyorum.

Ama o kadar çok çiçek var ki; farkedilmez.

Evet, ama bu yine de doğru bir şey değil. Yapmaman gerekir. Bir soygun yapmıyorsun elbette, ama yine de küçük çapta bir hirsizlik sayılır.

Hayır, bayan Cecilia. Yeryüzü, Ulu Tanrı'nındır, değil mi?  
Yeryüzündeki her şey de Ulu Tanrı'nındır öyleyse. O zaman, çiçekler de...

Mantığım karsisinda agzi açık kaldı.

Baska türlü yapamazdım efendim. Evde çiçek yok. Disarda da çok pahalı... Masanızın üzerindeki bardağın hep boş durmasını istemiyordum.

İçini çekti.

Arasira bana kremali börek almam için para veriyorsunuz, değil mi?

Sana her gün para verebilirim. Ama sen...

Sizden her gün para alamam.

Neden?

Çünkü kahvalti edecek parasi olmayan baska çocuklar da var.

Cebinden mendilini çıkardi ve kaçamak bir hareketle gözlerinde gezdirdi.

Corujinha'yi tanir misiniz?

Kim bu Corujinha?

Benim boyumdaki küçük zenci kız. Annesi saçini bir lastikle arkada toplayip at kuyruğu gibi sallandırır.

Anladim. Dorotilia mi?

Evet efendim. Dorotilia benden de yoksul. Zenci ve çok yoksul olduğu için öbür çocuklar onunla oynamayı sevmiyorlar. O da hep bir kösedede oturuyor. Bana aldiginiz böregi onunla paylaşıyorum.

Bu kez, mendili uzun süre burnunda tuttu.

Arasira, parayı bana verecek yerde ona verebilirsiniz. Annesi çamasirci ve on bir çocuğu var, hepsi de küçük. Anneannem Dindinha, biraz yardım olsun diye ona her cumartesi günü kara fasulye ve pirinç verir. Annem de, sahip olduğum en az şeyi bile

benden yoksul olanlarla bölüsmeyi bana öğrettiginden, böregimi onunla paylaşıyorum.

Gözyasları yanaklarından aşağı akıyordu.

Sizi ağlatmak istemiyordum. Bir daha çiçek çalmayacağıma, şimdikinden de çalışkan olacağıma söz veriyorum.

Sorun bu değil, Zeze. Gel söyle!

Ellerimi avuçlarına aldı.

Bana söz vereceksin, senden bir şey isteyeceğim. Çünkü essiz bir yüreğin var Zeze.

Söz veriyorum, ama aldatmak da istemem. Essiz bir yüreğim yok. Evdeki durumumu bilmediğinizden böyle konuşuyorsunuz.

Hiç önemli değil. Bana göre sende essiz bir yürek var. Bundan sonra çiçek getirmeni istemiyorum. Sana özellikle çiçek verirlerse baska. Söz mü?

Söz. Ama bardak ne olacak? Hep bos mu kalacak?

Bu bardak bir daha bos kalmayacak. Ona baktığımda, içinde hep

yeryüzünün en güzel çiçeğini göreceğim ve bu çiçeği bana en iyi öğrencim verdi diye düşüneceğim. Tamam mı?

Simdi gülüyordu. Elimi bıraktı ve tatlılıkla:

Artık gidebilirsin altın yürekli çocuk, dedi.

Öldüğünü görmek istiyorum bir zindanda

Okulda öğrenilen ilk şey, en yararlı şey, haftanın günleriydi.

Haftanın günlerini öğrendiğim için, onun da salı günleri geldiğini biliyordum. Daha sonra, iki salıda bir garin öbür yanındaki sokaklara gittiğini, ertesi hafta da bizim oralara geldiğini keşfettim. Bu nedenle, o salı okulu astım. Totoca'nın durumu öğrenmesini istemiyordum; yoksa, evdekilere bir şey söylemesin diye ona bilye almak zorunda kalacaktım.

Vakit daha erken olduğundan ve ancak kilisenin saati dokuzu çaldığı zaman görüneceği için sokaklarda amaçsız dolastım. Önce kilisede mola verdim ve heykellere gözattım. Bu hareketsiz, mumlarla çevrili yapılardan korkuyordum. Mum alevleri boşlukta titreyiyor, aziz görüntülerini de titretiyordu: Bir aziz olmanın ve böyle hep hareketsiz durmanın hoş bir şey olup olmadığını düşünüyordum.

Kutsal esyanın bulunduğu yere girdim. Bay Zacarias, samdanlardaki erimis mumları çıkarıp yenilerini yerleştirmeye çalışıyordu. Yanıp

sonuna gelen mum parçalarını masanın üzerinde topluyordu.

Günaydın, Bay Zacarias, dedim.

Durdu, gözlüğünü burnunun ucuna itti, geri döndü ve karşılık verdi:

Günaydın, yavrum.

Size yardım etmemi ister misiniz?

Bir yandan da gözlerimle mum parçalarını yiyordum.

Ortalığı altüst etmek için herhalde, diye mirildandi.

Bugün okula gitmedin mi?

Gittim. Öğretmen gelmedi. Disi ağrıyormuş.

Yaa!

Gözlüğünü yeniden burnunun ucuna itip bir daha döndü.

Kaç yaşındasın küçüğüm?

Bes. Hayır altı. Hayır, altı değil, bes.

Canim, bes mi, alti mi?

Okulu düşünüp yalan attim:

Alti.

Eh, alti yasinda olduguna göre din dersi çağına gelmissin.

Din dersine girebilir miyim?

Neden giremeyesin? Persembe günü öğleden sonra saat üçte gelmen yeterli. Bunu istiyor musun?

Belli olmaz. Birkaç erimis mum parçası vererseniz gelirim.

Neden istiyorsun mum parçalarını?

Seytan kulagima bir sey fisildamisti. Bir yalan daha attim:

Uçurtmamın ipine sürmek için. Mum, ipi sağlamlastiriyor.

Öyleyse al hepsini.

Erimis mumları topladım, defterlerim ve kitaplarımla birlikte çantama koydum. Göklerde uçuyordum.

Çok tesekkür ederim, Bay Zacarias.

Unutma ha! Persembe günü.

Kosarak çıktım. Vakit erken olduğundan, düşündüğüm işi yapacak zamanım vardı. Gazinonun kapisına kostüm, kimseler görünmüyordu. Karsiya geçtim, küçük mum parçalarını büyük bir telaşla kaldırım taşlarına sürttüm.

Sonra yine kosarak karsiya geçtim ve gazinonun kapalı kapılarından birinin önüne oturup bekledim. İlk kez kimin kayacağını görmek istiyordum.

Bekleye bekleye umudum kırılmış gibiydi. Birden korkunç bir şey oldu. Kalbim yerinden fırlayıverdi. Nanzeazena'nın annesi Bayan Corinha, basında bir yemeni ve elinde bir kitapla evden çıkmış kiliseye doğru gidiyordu.

Tanrım! Piyango çıka çıka ona, annemin bir arkadaşına çıkıyordu demek! Nanzeazena, Gloria'nın da arkadaşısıydı üstelik! Ona bakacak cesaretim yoktu. Tabanları yağladım ve yolun kösesine kadar kostüm, geriye bir gözetmek için durduğumda, kadıncagiz yere yuvarlanmış haykırıyordu. Bir yerini kirip kirmadığını anlamak isteyen sürüyle insan çevresini sarmıştı. Ama bağırmasından ve sesinin tonundan,



yalnizca biraz caninin yandigi belliydi.

Buralarda dolasan, küstah yumurcaklar yapmistir! diyordu biri.

Rahat bir soluk aldım. Ama arkamdan doğru bir elin çantama yapistigini hissedince bu rahatlık kalmadı.

Bu işi sen yaptın, değil mi Zeze?

Bay Orlando-Cabelo-de-Fogo. Uzun zamandır komsumuz olan adam. Dilim tutuldu.

Yaptın mı, yapmadın mı?

Evdekilere söylemeyeceksiniz, değil mi?

Bir şey söylemeyeceğim. Ama beni iyi dinle, Zeze!

Bu seferlik idare edebiliriz, çünkü o kocakarının yılan gibi bir dili vardır. Ama bir daha yapmaya kalkma sakın, birinin bacağı kırılabilir.

En söz dinleyen tavrımı takindim, beni bıraktı. Çarşıya dönüp, onun gelmesini bekleyerek dolasmaya koyuldum. Önce, Bay Rozemberg'in pastanesinin önünden geçtim, gülümseyerek.

Günaydin, Bay Rozemberg, dedim.

Kuru bir günaydinla savusturdu beni, sekerleme verecege  
benzemiyordu hiç. Bektan herifin tekiydi. Ancak Lala'yla geldigimde  
bana sekerleme verirdi.

Çabuk, iste göründü! dedim kendi kendime. Aynı anda saat dokuzu  
çaldı. Hiç gecikmezdi zaten uzaktan onu izlemeye koyuldum.  
Gelirim Sokagina girdi ve köseye doğru yürüyüp durdu. Çantasini  
yere bıraktı, ceketini sol omuzuna attı. Ah, ne güzel bir kareli  
bir gömlekti o. Koca bir adam olunca ben de böyle bir gömlek  
alacaktım kendime. Üstelik, boynuna kırmızı bir atkı dolamış;  
sapkasini da biraz geriye doğru itmisti. Derken, sokagi neseye bogan  
kalın sesiyle başladı:

Yaklaşın, baylar, bayanlar! Günün yenilikleri! Bahialı sivesi de  
güzeldi.

Haftanın gözde şarkıları. Claudionor!... Bağışlama!... Chico  
Viola'nın en son şarkisi. Vicente Celestino'nun en son başarisi.  
Dinleyin, baylar bayanlar, en son çıkan şarkılar bunlar.

Bu şarkı söyler gibi konuşması beni büyülüyordu. Söylemesini  
istediğim şarkı Fanny'ydi. O her zaman söyler, ben de ezberlemek  
isterdim. Öldüğünü Görmek İstiyorum Bir Zindanda bölümüne

geldiginde ürperirdim; o kadar güzeldi. Sesini ayarladi ve  
Claudionor'a basladi:

Morro da Mangueria'da Samba yapmaya gittim Bir kız çağirdi beni;  
söyle, söyle...

Hayir, hayir, gitmeyecegim; kocasi iri kiyim. Biçagindan korkarim...  
Hayir, gitmeyecegim; kocasi kocaman biri... Ailesini doyurmak için  
limanda çalışan biri. Susuyor ve açıklıyordu:

Her keseye uygun sarki sözü. Altmis yeni sarki! Son tangolar.  
Iste, beni mutlu eden sarki: Fanny'yi söylemeye baslamisti simdi:  
Yalniz olmasindan yararlandin zavallinin Incecik sesiyle bagiramadi  
bile. Biçakladin sen onu, acimasiz, hain (Sesi ilik, tatli, en kati yüregi  
bile yumusatacak bir havaya bürünüyordu sarkinin bu bölümüne  
gelince.)

Iyi yürekli, zavalli, zavalli Fanny.

Tanri tanigim olsun, cezani çekmelisin...

Öldüğünü görmek istiyorum bir zindanda

Biçakladin sen onu, acimasiz, hain,

Iyi yürekli, zavalli, zavalli Fanny.

Insanlar evlerinden çıkıyor, en çok sevdikleri sarkiyi arayarak bir yaprak satın aliyorlardi. Ben de, Fanny yüzünden onun pesini bırakmıyordum.

Yüzünde geniş bir gülümsemeyle bana döndü ve sonunda:

Sen de bir tane ister misin, küçük? dedi.

Hayir, Bayim. Param yok.

Tahmin etmistim.

Çantasini aldı ve sokakta bağırarak birkaç adım attı.

Bagislama valsı! Seni beklerken sigara içiyorum ve Hosçakalin delikanlılar, Kralların Gecesi'nden daha da moda olan tangolar, Kentlerde bunlardan baska sey söylenmiyor... Gökyüzünün Isigi, gerçek bir harikadır.

Su sözleri dinleyin!

Ve basliyordu söylemeye:

Gözlerinde parlıyor göksel bir isik

Bir yildiz yagmuru isildiyor boslukta

Görür gibiyim.

Yemin ederim yoktur göklerde

Daha büyüleyici, daha güzel gözler...

Ah! Unutmak istemem, bırak gözlerine bakayım

Ayisigindaki o talihsiz askin öyküsünü...

Umutsuz askin acilarini

Konusmadan anlatan gözlerine bakayım...

Baska sarki adlari da söyledi. Birkaç sarki sözü sattı ve yeniden beni gördü. Durdu, bir el isaretiyle yanına çağırdı:

Yaklaş ufaklık. Gülerek, dediğini yaptım.

Arkamdan gelmeyi bırakacak misin, bırakmayacak misin?

Hayir efendim, bırakmayacağım. Yeryüzünde hiç kimse sizin kadar güzel sarki söyleyemez. Sözlerim hosuna gitmisti, beni basından

atmak gelmiyordu içinden. Kazanmaya başladigimi anladim.

Ama sülük gibisin, dedi.

Vicente Celestino ve Chico Viola kadar iyi söyleyip  
söylemediginizi anlamak için size yapistim. Üstelik onlardan çok daha  
iyi söylüyorsunuz.

İyice gevsemisti, güldü.

Onlari hiç dinledin mi ufaklık?

Evet Bayim. Doktor Adauto Luz'un gramofonunda dinledim.

Herhalde gramofon eski, igne de kötüydü.

Hayir efendim. Yeni alınmis piril piril bir gramofonu.

Siz daha iyi söylüyorsunuz. Bir sey daha düşündüm ben.

Söyle bakalim.

Sizinle geliyorum, tamam mi? Sarki sözlerinin kaçā satilacagini  
bana öğretirsiniz. Siz sarki söylersiniz, ben bunlari satarim. İnsanlar  
çocuklardan her şeyi kolaylıkla alirlar.

Fena bulus degil, ufaklik. Ama sunu kafana koy: gelirsen istedigin için gelirsin. Sana ayrıca para veremem.

Benim de bir sey istedigim yok zaten.

Öyleyse niçin geliyorsun?

Çünkü sarki söylemeyi çok seviyorum. Öğrenmekten hoslanıyorum. Fanny bence dünyanın en güzel sarkisi. Hem sonra akşam oldugunda, iyi satis yaptiginizi görürseniz, kimsenin almadigi eski bir sarki yapragini ablama götürmem için bana verebilirsiniz belki de.

Sapkasini çıkardi ve saçlarının en kısa oldugu yerde kafasini kasidi.

Gloria adında bir ablam var, diye sözlerimi sürdürdüm.

Sarki sözlerini ona götüreceğim.

Peki öyleyse, hadi!

Basladik birlikte sarki söylemeye ve sarki sözü satmaya. O söylüyor, ben öğreniyordum. Öğlen oldugunda, düşünceli düşünceli yüzüme bakti.

Ögle yemegine gitmiyor musunuz?

Isimiz bitmeden hayir!

Yeniden kafasini kasidi. Sonra,

Gel birseyler yiyelim, dedi.

Ceres sokaginda bir kahveye oturduk, çantasinin dibinden koca bir sandviç çıkardi. Belinden bıçagini çekti. Korkunç bir bıçakti.

Sandviçten bir parça kesip bana verdi. Sonra küçük bir bardak içki yuvarladi ve yemegimizle birlikte içmemiz için iki limonata ismarladi.

Sandviçi agzina götürürken dikkatle beni inceliyordu; gözlerinde, hosnut oldugunu gösteren bir anlam vardı.

Biliyor musun, ufaklik, bana uğur getiriyorsun. Yiginla cocugum var ama, bana yardım etmesi için birini bile yanima almayi hiç düşünmedim.

Limonatasından koca bir yudum aldı.

Kaç yasindasin?

Bes. Altı... Bes.

Bes mi, altı mi?



Daha alti yasini doldurmadim.

Peki ama. Çok zeki ve tatli bir çocuksun.

Bu dedigin, gelecek sali da bulusacagiz anlamina mi geliyor?

Güldü.

Istersen, evet.

Elbette istiyorum. Ama ablami ayarlamam gerek. Anlayis gösterecektir. Iyi de olacak, çünkü garin öbür yanina hiç gitmedim.

Oraya gidecegimi nereden biliyorsun?

Çünkü her sali yolunuzu bekliyorum da... Bir sali günü geliyor, bir sali gelmiyorsunuz. Bunun üzerine demiryolunun öbür yanina gittiginizi düşündüm.

Bakin hele su yaramaza. Adin ne senin?

Zeze.

Benimki Ariovaldo. Tokalasalim.

Dostlugumuzu ölünceye kadar mühürlemek için elimi avuçlarına  
al­di.

Gloria'yi inandırmak pek güç olmadı.

Ama Zeze; haftada bir gün derslerin ne olacak?

Ona defterimi gösterdim; ödevlerimin hepsi temiz yapılmış, iyi  
yazılmıştı. Notlar çok iyiydi. Aritmetik defterim de öyleydi.

Godoio, okumada da sınıfın en iyisiyim. Yine de karar  
veremiyordu.

Okuduğumuz şeyi altı ay boyunca yineleyip duruyoruz.

Hep de aynı konular. O esek sürüsünün bunları öğrenmesi  
için dünya kadar zaman gerek.

Güldü.

Ne biçim söz o, Zeze?

Ama doğru söylüyorum, Gloria. İnsan sarkı söyleyerek çok daha  
fazla şey öğreniyor. Öğrendiğim bütün yenilikleri bilmek istiyor  
musun? Sonra, Edmundo Dayı açıklamasını da yaptı. Talihsizlik,  
göksel boşluk gibi kavramlar... Üstelik sana da her hafta bir sarkı sözü

getireceğim ve dünyanın en güzel seylerini öğreteceğim.

Kabul. Ama bir baska sorun var. Babam, senin sali günü öğle yemegine gelmedigini anlayınca ona ne diyeceğiz?

Hiçbir sey olmaz. Sorarsa yalan söylersin. Dindinha'ya öğle yemegine gitti, dersin. Nazeazena'ya bir sey götürdüğümü, orada yemege kaldigimi söylersin.

Tanrim! Neyse ki bu yalnızca bir düşünceydi, çünkü o cadaloz kadın yaptigimi bir öğrenirse!..

Gloria sonunda kabul etti. Bu isin, yeni yaramazlıklar bulmama engel olacagini ve daha az dayak yememe yol açacagini biliyordu. Hem sonra, çarsamba günleri portakal ağaçlarının altında oturup ona sarki öğretmek de güzeldi.

Sali günü sanki hiç gelmeyecek gibiydi. Bay Ariovaldo'yu istasyonda beklerdim: Treni kaçırmazsa sekiz buçukta gelirdi. Her seyi inceleyerek her yere dalip çıkardım. Pastanenin önünden geçmeyi ve insanların garin merdivenlerinden inisini seyretmeyi severdim. Pabuç boyamak için iyi bir yerdi burasi. Ama Gloria, boyaciligi yasaklamisti. Çünkü polis beni kovalayıp sandigimi alabilirdi. En tehlikesi de, tren vardi. Ancak Bay Ariovaldo elimi tutarsa gidebilirdim demiryolunun yakinina, üzerinden geçen köprüde bile elimi tutmasi gerekiyordu.

Telasla geldigini görürdüm. Fanny'den beri, msterilerin isteklerini bildigime kesinlikle inanıyordu. Garin önünde, fabrika bahçesinin karsisindaki duvarın üzerine otururduk. Sayfalari çevirir ve baslangicini söyleyerek sarkiyi bana gretirdi. Begenmezsem, bir baskasına geçerdi.

Bu yeni bir parça adi: Numaraci. Söylemeye koyuldu.

Bir daha söyleyin. Sonunu yineledi.

Fanny ve tangolarla birlikte, Bay Ariovaldo, hepsini satacagiz.

Günes isigi ve tozla kaplı yollari arsinliyorduk. Yazın geldigini bildiren tc kslardik.

Ortaligi in in dolduran güzel sesi, sabahi uyandırirdi:

Günün, ayın, yılın sarkisi Chico Viola'nın plaga okudugu:

Numaraci!

Ay dogar gms tepsi

Yemyesil dağın tepesinde

Sevgilisinin penceresinde

Asik, alıp söyler sarkisini

Tutku dolu sesiyle

Inleyen gitarinin telleriyle

Gecenin sarkicisi dile getirir sevgilisine

Kalbinin ona söylediklerini...

Burada durur, basıyla tempo tutar ve ben incecik sesimle ona  
katilirdim:

Ey büyüleyici kadının güzel görüntüsü

Ah, bir mihrap dikebilsem adına.

Isigimsin, düşlerimsin.

Biricik sevgilimsin benim...

Olaydı bu! Genç kızlar, delikanlılar, her yastan ve, her sınıftan insan  
bu sarkinin sözlerini satın almak için kosar gelirlerdi. En çok  
sevdigim, özellikle dört yüz ve bes yüz reis'lik broşürleri satmakti.

Alan, bir genç kizsa, sorun yoktu.

Paranizin üstü, küçük hanım, dedigimde...

Sende kalsin, seker alirsin, diyordu genellikle.

Gitgide, Bay Ariovaldo'nun konusmasini bile benimsiyordum.

Ögle oldu mu hep ayni seyi yapardik: Rastladigimiz ilk  
kahveye girer, hitir, hitir; hitir yer, yaninda ya sodayla portakal  
suyu, ya sodayla frenküzümü suyu içerdik.

Ardindan elimi cebime atar ve paralari masanin üzerine yayardim.

Iste, Bay Ariovaldo! deyip önüne iterdim hepsini.

Güler ve söyle karsilik verirdi:

Çok namuslu bir yumurcaksin, Zeze!

Bay Ariovaldo. Bana daha önceleri söylediginiz, ufaklik sözü ne  
anlama geliyor?

Anayurdum kutsal Bahia'da küçük, ciliz, mini minnacik çocuk,  
demektir...

Basini kasidi ve gegirmek için elini agzina götürdü. Özür diledi ve  
bir kürdan aldı. Para ayrı yerde, duruyordu:

Sunu düşünüyordum Zeze, diye ekledi:

Bugünden sonra bozukluklar sende kalabilir. Hem biz düettocu'luk  
yapmıyor muyuz?

Düettocu ne demek?

İki kişinin birlikte şarkı söylemesi.

Öyleyse bir maria-mole' isteyebilirim?

Ne istersen yap arkadaş. Para senin.

Tesekkür ederim, arkadaş!

Taklidime güldü. Pastamı yerken ona bakıyordum.

Gerçekten düettocu muyuz biz?

Artık öyle.

O zaman izin verin de, Fanny'in koro bölümünü ben söyleyeyim.

Siz yüksek sesle söylersiniz, ben hafiften katilirim.

Kötü bir öneri değil, Zeze.

Elbette. Yemekten sonra ise koyulduğumuzda Fanny'yle baslarız;  
çok seviliyor.

Yakici güneşin altında gerçekten de ise koyulduk. Fanny'ye  
başlamistik ki, bir felaket oldu: Semsiyesinin altında kaskati ve yüzü  
puçradan bembeyaz, Bayan Maria de Penha tam karsıdan geliyordu.  
Fanny'yi isitince durdu. Bay Arioaldo felaketi sezmisti; sarkiya  
devam ederken yürümem için dirseğiyle beni dürttü. Ama bosuna!  
Fanny'ye öyle dalmistim ki hiçbir şey farketmedim.

Dona Maria de Penha semsiyesini kapadı, ucuyla pabucunun  
burnuna vurmaya koyuldu. Sarkiyi bitirdiğimde öfkeli bir havaya  
bürünüp bağırdı:

Çok güzel! Çok güzel! Bir çocuğa böyle ahlaksızca bir sarkiyi  
söyletmek gerçekten güzel!

Bayan, bu isin ahlaksızca bir yanı yok. Namuslu bir istir bu, utanç  
duymuyorum isimden, anlıyor musunuz?

Bay Arioaldo'yu hiç bu kadar sinirli görmemistim. Kadın kavga  
arıyordu, aradığını da bulacaktı.



Bu çocuk sizin oğlunuz mu?

Hayir efendim, ne yazik ki degil.

Yegeniniz mi, ailenizden biri mi?

Ailemle ilgisi yok.

Kaç yasinda?

Altı.

Boyuma bakıp kuskuya düştü. Ama gerilemedi:

Bir çocuğu sömürmeye utanmıyor musunuz? Hiç kimseyi  
sömürdüğüm yok. İstedigi ve hoslandigi için benimle sarki söylüyor,  
anladınız mi? Hem ona para da veriyorum. Vermiyor muyum?

Basımla evetledim. Kavga çok hosuma gidiyordu. Kadının güm diye  
yere yuvarlandigimi isitmek için karnına bir kafa atmak geçiyordu  
içimden.

Gereken önlemi alacağımı bilin. Papaz Efendiyle konuşacağım.  
Ergin olmamış çocuklarla uğrasan yargıçla konuşacağım. Polise bile  
gideceğim.

Tam o sıra sustu ve gözleri dehsetle doldu. Bay Ariovaldo koca bıçagini çekmiş ona yaklaşıyordu. Kadının bayılacağı anı kestirebiliyordum.

Defolun bayan. Defolun gidin, hemen. Kötü bir insan değilim, ama baskalarının hayatına karışan cadalogların dilini kesmek gibi bir huyum vardır.

Kocakarı kaskatı kesilip uzaklastı. Biraz ötede döndü, öfkeli bir hareketle semsiyesini salladı:

Göreceksiniz!..

Defolun, seni cadalogun cadalogu!..

Kadın semsiyesini açtı ve uzaklastı.

Öğleden sonra Bay Ariovaldo paraları sayıyordu.

Elimdekilerin hepsini sattım, Zeze. Haklisin; bana uğur getiriyorsun.

Dona Maria de Penha'yi düşündüm yine.

Bir sey yapar mi?

Hiçbir sey yapamaz, Zeze. Çok çok, papazla konusur. Papaz da ona:

En iyisi; bu isin arkasini birakin, Dona Maria. Kuzeylilerin sakasi yoktur, der.

Paralari cebine atti; çantasini topladi, sonra pantolon cebinden dörde katlanmis kagidi çıkardi.

Bu da ablan Gloria için. Gerindi.

Nefis bir gün oldu! diye ekledi.

Bay Ariovaldo?

Ne var?

Cadalozun cadalozu ne demek?

Ne bileyim yavrum? Öfkeyle uyduruverdim iste.

Ve durumundan pek hosnut, basti kahkahayi.

Gerçekten onun karnini desmek istiyor muydunuz.

Tabii ki hayir. Korkutmak için yaptim bunu.

Karnini desseydiniz ne çıkardı içinden? Barsak mı; yoksa oyuncak  
bebeklerdeki gibi kitik mi?

Gülerek ve dostça yanagimi oksadi:

Bir şey söyleyeyim mi sana, Zeze? Sanırım bok çıkardı...

Birlikte gülmeye koyulduk.

Korkma canım. Adam öldürmek elimden gelmez. Kimseyi, bir  
tavugu bile kesemem ben: Karımdan da öyle korkarım ki, beni hep  
süpürge sapiyla döver.

Istasyona gitmek üzere ayaga kalktı. Elimi sıkarken,

Yine de emin olmak için, bir süre bu sokaktan geçmemeliyiz, dedi.

Elimi daha da güçlü sıkı.

Haftaya görüşmek üzere arkadaş!

Basımla evetledim. Ağır ağır istasyonun basamaklarını çıktı.

Tepeden bana seslendi:

Sen bir meleksin, Zeze!

Ona veda ettim ve gülmeye koyuldum. Melek ha! Bilse ki...

## İKİNCİ BÖLÜM

O sıra göründü küçük Isa olanca hüznüyle Yarasa

Elini çabuk tut Zeze, okula geç kalacaksın! Masanın basına oturmuş, hiç acele etmeden kuru ekmekle kahvemi yiyip içiyordum. Her zamanki gibi bir dirseğiniz masaya dayalıydı, duvara raptiyelenmiş takvime bakıyordum.

Gloria sinirli ve telaslıydı. Dinlenmiş bir kafayla ev işlerine başlamak için, öğlene kadar görünmemek üzere bir an önce kaybolmamızı sabirsizlikle bekliyordu.

Hadi bakalım, seytan, dedi.

Daha saçın bile taranmamış, hep saatinde hazırlanan Totoca gibi olmalısın.

Gıdip bir tarak getirdi. Saçlarımı taramaya başladı benim.

Su sarı çıyanın taranacak üç tel bile saçı yok diye söyleniyordu bir

yandan da.

Ayaga kaldırıp tepeden tırnağa incelemeye başladı. Önlüğüm temiz miydi, ya pantolonum?..

Artık yolu tut, Zeze.

Totoca ve ben çantalarımızı omuzumuza asıyorduk. İçinde kitaplarımız, defterlerimiz; bir de kalemlerimiz vardı yalnızca. Kahvaltılık bir şey söz konusu değildi; öbür çocuklar içindi bu! Gloria çantamın dibini yokladı, bilyelerin ağırlığını hissetti ve güldü. Okula varmadan, çarsinin orada giyeceğimiz lastik pabuçlarımız ellerimizdeydi.

Sokaga çıkar çıkmaz Totoca tabanları yağlıyor, beni arkada bırakıyordu: O zaman içimdeki kötülük prensi uyanıyordu. Diledigimi yapabileceğim için Totoca'nın bırakıp gitmesinden hoşnuttum. Beni asıl büyüleyen, Rio-Sao Paulo yoluydu... Çünkü Yarasa olmak! Evet, yarasa olmak. Arabaların arkasına asılmak ve yolun rüzgarını, lastiklerin islik çalışında hizi hissetmek.

Yeryüzünün en güzel şeyiydi bu. Hepimiz yapıyorduk. Totoca, arkadan gelen arabalar yüzünden çok sıkı tutunmak gerektiğini özellikle öğütleyip nasıl yapılacağını da iyice öğretmişti. Kısa zamanda korku nedir bilmez olmuştum. Serüven tutkusu beni en zorlu

arabaların arkasına takılmaya itiyordu. Öyle gözüpek olmustum ki,  
Bay Ladislau'nun arabasına daha durmadan atlamistim. Tek  
beceremedigim, Portekizli'nin güzel arabasıydı. Gerçekten nefis,  
bakimli bir arabadaydı bu. Madeni yerleri ayna gibi parlıyordu.  
Kornasinin çok güzel bir sesi vardı: kirdaki inekler gibi böğürüyordu.  
Ve o, bu harika seyin sahibi olan o adam, insani hiç de  
yüreklendirmeyen küstah bir havayla geçip gidiyordu.

Kimse kendini bu herife tasitma cesaretini gösteremiyordu.  
Insani dövdüğü, öldürmeden önce de hadim etmekle tehdit ettiği  
söyleniyordu. Bu yüzden hiçbir öğrenci, yarasa oyununu ona  
uygulamaya cesaret edemiyordu. Ya da hiç değilse şimdiye kadar  
cesaret edememisti.

Bundan Minguinho'ya sözettiğimde söyle dedi: Gerçekten hiç kimse  
mi, Zeze?

Gerçekten hiç kimse. Bu cesareti kendinde bulan kimse çıkmadı.

Minguinho'nun güldüğünü farkettim, ne düşündüğümü seziyordu.

Ama denemek istegiyle yanıp tutusuyorsun, değil mi?

Orasi öyle. Sanırım...

Ne sanıyorsun?

Bu kez gülen bendim.

abuk söyle!

Çok meraklisin.

Nasil olsa her zaman anlatirsin bana; eninde sonunda anlatirsin,  
kendini tutamazsin.

Sunu biliyor musun, Minguinho? Evden saat yedide ikiyorum,  
degil mi? Kavsaga vardigimda saat yediyi bes geçiyor. Yediyi on geçe  
de Portekizli, arabasini Yoksulluk ve Açlık Bakkaliyesinin  
ksesinde durdurup bir sigara aliyor... Günün birinde cesaretimi  
toplayacagim, arabaya binmesini bekleyecegim ve hop!..

Bunu yapamayacak gibisin.

Yapamaz miyim? Görürsün.

Simdi yüregim arpiyordu. Araba durmus; Portekizli inmisti.  
Minguinho'nun davranisi, beni cesaretle korku arasinda kararsiz  
birakiyordu. Gitmek istemiyordum, ama gururum da kosmaya  
zorluyordu beni. Barin arkasini dolandim ve duvar dibine bzldm.  
Firsattan yararlanip lastik pabularimi da giydim. Yüregim öylesine



 arpiyordu ki, tütüncü dükkanında bulunan Portekizli'nin, y regimin  
sesini duymasından korkuyordum. Bir sey farketmeden disari  ıktı.  
Kapinin açıldığını isittim...

Ya simdi ya da hiçbir zaman, Minguinho!

Bir atilista arkadaki yedek tekerlege yapistim, korku bana güç  
veriyordu. Ilkokula kadar uzunca bir yol olduğunu biliyordum.  
Arkadaslarima karsi kazandığım zaferin tadi simdiden damagimdaydı  
Ay!.. Öyle güçlü, öyle tiz bir haykiris koyvermistim ki, insanlar bir  
kaza olup olmadığını anlamak için dükkanın kapisina kostular.  
Arabanin üstünde yerden elli santim yükseklikte asili kalmistim;  
sallanıyor, sallaniyordum. Kulaklarım ates gibiydi. Planimda bir  
yanlislik olmustu herhalde.

Heyecandan, motorun  alışip çalışmadığına kulak vermeyi  
unutmustum. Portekizli'nin koca surati sanki daha da büyümüstü.  
Gözlerinde simsekler  akiyordu.

Seni haylaz seni! diye haykirdi. Demek sendin, ha?  
Böyle bir yumurcakta bu kadar küstahlık!.. Beni yere birakti.  
Kulaklarımdan birini de koyverdi ve koca koluyla gözdağı verdi.

Her gün arabami g zledigini farketmedim mi sanıyorsun,  
haylaz? Sana  yle bir ders vereyim ki bir daha ayni seyi yapma  
istegini duymayasın.

Küçük düsmek, çektiğim acidan daha çok üzüyordu beni.  
Bu hayvana agiz dolusu sövmek istegi duyuyordum içimde.  
Ama beni bir türlü bırakmıyordu. Düşüncelerimi sanki seziyor,  
bostaki öbür eliyle beni korkutmaya devam ediyordu.

Konus. Söv hadi: Neden konuşmuyorsun? Gözlerim yaslarla  
doluydu. Bu sahnede hazır bulunan ve kötü kötü gülen insanlar  
karsısında acı çekmek ve küçük düşürölmek yüzünden gözlerimde  
biriken yaslarla susuyordum. Portekizli alaylarını sürdürüyordu:

Hadi, neden bana sövmüyorsun, yumurcak? İçimden vahsi bir  
baskaldırma istegi yükseldi, nefret dolu bir sesle ona karşılık  
verebilmeyi basardım:

Simdi hiçbir şey söylemiyorum, ama düşünüyorum! Büyüdüğümde  
sizi öldürecekim bayım!

Bir kahkaha koyverdi, oradakiler de onu taklit ettiler.

İyi ya; büyü öyleyse, yaramaz. Seni bekliyorum. Ama daha  
önce sana iyi bir ders verecekim. Kulagimi bırakıp beni dizlerinin  
üzerine yatırdı.

Bir saplak indirdi kışma, bir tek saplak. Ama öylesine hızlı

vurmustu ki, kiçimin karnima girdigini sandim. Sonra beni birakti.  
Sendeleyerek, alayli sözler arasında uzaklastim. Rio-Sao Paulo  
yolunun öbür yanina vardigimda acıyan kaba etlerimi ancak  
ovusturabildim. Orosu çocuğu! Görürdü gününü o! Öcümü  
alacagima yemin ettim. Yemin ettim ki... ama bu uğursuz  
heriflerden uzaklastıkça acı azalıyordu. En kötüsü de, okuldakilerin  
durumu öğrendiklerinde yapacaklarıydı. Ya Minguinho'ya ne  
diyecektim? Olayı görenler, bir hafta boyunca, Yoksulluk ve Açlık'ın  
önden her geçişimde, büyük insanlara özgü o her zamanki  
ukalalıklaıyla bana güleceklerdi. Daha erken evden çıkmalı ve başka  
bir yerden geçmeliydim...

Çarşıya yaklaşıırken bu havalardaydım. Gidip çeşmede ayaklarımı  
yıkadım, lastik pabuçlarımı giydim. Totoca beni heyecan içinde  
bekliyordu.

Basarisizligimi ona anlatmayacaktım.

Zeze, bana yardım etmelisin.

Ne yaptın?

Bie'yi hatırlıyor musun?

Baron de Capanema'da oturan su boga mı?

Evet. ıkista beni dvecek. Onunla benim yerime dvsr müsün?

Ama beni öldürür.

Hiç bile, sen kavgacisin ve yreklisin.

Tamam. ıkista mi?

ıkista. Totoca böyleydi, hep basi derde girerdi, bunların sikintisini ben çekerdim. Ama hosuma da gitmiyor degildi.

Portekizli'ye karsi içimde biriken öfkenin bütün acisini Bie'den ıkaracaktım.

Gerçek su ki, o gün esaslı bir sopa yedim; kavganın sonunu, morarip kapanmıs gözler ve siyrik içinde kalmıs kollarla getirdim. Totoca öbür çocuklarla birlikte yere oturmıstı. Kendi kitaplarıyla benimkiler dizlerinin üzerinde, yalnızca beni yüreklendiriyordu. Aynı zamanda da yol gösteriyordu:

Karnina bir kafa at Zeze! Isır onu, tirmala, yağ tulumun teki. Okkali bir tekme savur orasına.

Yandaslarıma ve verdikleri gtlere karsın, Bay Rozemberg, pastanesinden çıkmasa, pestile dönecektim. Kasasını bıraktı ve Bie'yi yakasından tutup sarsarak çekti.

Utanmıyor musun? Senin gibi koca bir ocugun böyle bacak kadar birini dövmesi ayip değil mi? Evde konusulanlara bakılırsa, Bay Rozemberg'in ablam Lala'ya gizli bir tutkunlugu vardı. Hepimizi taniyordu ve içimizden biri Lala'yla birlikte olduğunda, Bay Rozemberg altın dislerini isildatan geniş bir gülümsemeyle pastalar ve sekerlemeler sunardı.

Dayanamadım, sonunda yenilgimi Minguinho'ya anlattım. Bu morarip sismis gözle yenilgimi ondan uzun süre saklayamazdım da ayrıca. Babam beni bu durumda görünce birkaç tokat attı ve Totoca'ya öğütler verdi. Babam, Totoca'yi hiç dövmezdi, beni döverdi yalnızca. Çünkü kötü olan her şey vardı bende! Minguinho olanları duymustu kuskusuz. Öyleyse neden ona anlatmamalıydım? Beni dinledi, sözümü bitirdiğinde nefretle konuştu:

Ödle! Ne kavgaydı ama, görmeliydin...

Böylece, Portekizli'yle aramda geçenlerin hepsini anlattım. Yürekliliğim solugunu kesmişti, bana su öğüdü verdi:

Bir gün öcünü almak zorundasın!

Evet, alacağım öcümü. Tom Mix'ten tabancasını, Fred Thompson' dan Ayisigi'ni alıp, bir alay da Komani kızilderelesi toplayacağım. Günün birinde sana, onun bir bambunun ucunda dalgalanan saçlarını

getirecegim.

Yine de az sonra öfkem geçti gitti, baska seylerden konusmaya  
basladik.

Xururuca, haberin yok. Geçen hafta, iyi bir öğrenci oldugum için  
bana Tilsimli Gül adli masal kitabini armagan ettiklerini hatirliyor  
musun?

Evet hatirliyorum.

Kitabi okudugumu sana söylemedim daha. Bir periden kirmizi -  
beyaz, bir gül alan prensin öyküsüydü. Bu degerli prens, kosumlari  
altindan bir ata biniyormus; kitapta öyle anlatiliyor. Bu altin kosumlu  
at üzerinde serüven arayarak yolculuk ediyormus. İlk tehlikede tilsimli  
gülü bir salliyormus, kaçip kurtulabilmesi için korkunç bir duman  
beliriyormus ortalikta. Dogrusunu istersen, Minguinho, bu masali çok  
saçma buldum. Biliyor musun, benim yasamak istedigim serüvenler  
gibi degil bu. Ben Tom Mix'inkiler, Buck Jones'unkiler gibi, Fred  
Thompson'unkiler, Richard Talmadge'inkilere benzer gerçek  
serüvenler yasamak istiyorum... Deli gibi dövüsüyorlar onlar.

Tabancalar atiliyor, yumruklar konusuyor... Her tehlikeden  
kurtulmalarini saglayacak tilsimli bir gül olsa isin çekiciligi  
kalmazdi. Ne dersin?

Ben de sikici olacagi görüsündeyim.

Ama senden istedigim bu degil. Bir gülün gerçekten böyle seyler yapabilecegine inanip inanmadigini öğrenmek istiyorum.

Gerçekten de çok garip geliyor insana.

Büyükler birtakim masallar anlatiyorlar ve çocukların her anlattıklarına inandıklarını düşünüyorlar.

Çok doğru.

Bir gürültü isittik, Luis yaklaşıyordu. Küçük kardesim gitgide tatli bir çocuk oluyordu. Ne sulugözlü, ne de samataci. Onunla ugrasmak zorunda kaldigim zamanlar bile, bu isi hemen hep isteyerek yapıyordum.

Minguinho'ya söyle dedim:

Ona bu masali anlatacagim için konuyu degistirdim, çok da begenecek. Küçük bir çocukun hayallerini yikmamali!

Zeze, oynayalım mi?

Ben oynuyorum iste. Sen ne yapmak istiyorsun?

Hayvanat bahçesinde gezinmek istiyorum. İçinde yalnızca kara tavukla iki pilicin bulunduğu kümese isteksizce baktım.

Çok geç oldu, dedim. Aslanlar yatmaya gitti, Bengal kaplanları da. Bu saatte her yer kapalı. Bilet satmıyorlar artık.

Öyleyse Avrupa'da yolculuk edelim.

Bu küçük hasarı; her duyduğunu belliyor, yanılmadan da yineliyordu. Ama isin doğrusu, şu Avrupa yolculuğuna da hiç istekli olmadığım. Minguinho'nun yanında kalmayı yegliyordum. Minguinho, benimle alay etmiyordu, sis gözümü basıma kakmıyordu. Küçük kardesimin yanında oturdum, ona tatlılıkla şöyle dedim:

Otur suraya, bir oyun düşüneceğim.

Ve az sonra saflık perisi, beyaz bir bulutun üzerinde; uçarak geçti. Ağaç yapraklarını, ırmaktaki yüksek otları, Xururuca'nın dallarını oynattı. Bir gülümseme aydınlatı hırpalanmış yüzümü.

Bunu sen mi yaptın Minguinho? diye sordum.

Ben mi, hayır.



Ah! Ne güzeldi ama. Rüzgar çağı geliyor. Sokagımızda her şeyin bir çağı vardı. Bilyelerin çağı. Topaç çağı. Sinema yıldızlarının resimlerini toplama çağı. Uçurtma çağı, çağların en güzeliydi. Gökyüzünün her kösesi renk renk uçurtmalarla kaplı olurdu; her biçimde güzel uçurtmalarla. Gökyüzünde bir savastır giderdi. Uçurtmaların başları tokusur, savaşlar çıkar, kementler atılır, kılıçlar savrulurdu.

Bu arada jiletler de uçurtmaların iplerini keser ve bir uçurtma, dengesiz kuyrugunu ipe sararak döne döne yere inerdi. Güzeldi bütün bunlar. Yeryüzü sokak çocuklarının; Bangu'nun bütün sokaklarındaki çocukların! Sonra elektrik tellerine takılı bir ölü kalırdı geriye.

Ve kostururdu hemen Elektrik İdaresi'nin kamyonu. Öfkeli adamlar, tellerin canına okuyan ölü: uçurtmaları çıkarmaya gelirlerdi. Rüzgar... rüzgar... Derken rüzgarla birlikte aklına bir şey geldi:

Avcılık oynayalım mı, Luis? Ata binmeyi bilmem.

Büyüyecek ve yakında öğreneceksin. Otur suraya ve ata nasıl binildiğine bak.

Minguinho bir anda yeryüzünün en güzel atı oluverdi; hizi arttı, kısacık otlar, yemyesil uçsuz bucaksız bir ovaya dönüştü:

kovboy giysim altin islemeliydi. Göğsümde serif yildizi parliyordu.

İleri küçük at, ileri! Dörtнал, dörtнал!.. diye bagirdim.

Lak-lak-lak. Yeniden bulmustum Tom Mix ve Fred Thompson'u,  
Buck Jones bu kez gelmek istememisti, Richard Talmadge de yeni bir  
filmde oynuyordu.

İleri, ileri, küçük at! Dörtнал, dörtнал! İste tozu dumana katarak  
gelen kizilderili dostlarım... Lak-lak-lak! kizilderililerin nal sesleri  
büyük bir gürültü çıkariyordu.

Dörtнал, dörtнал, küçük at! Ova, bizonlar ve yaban öküzleriyle dolu.  
Ates açacagiz, dostlarım! Grav, grav, grav... Taka, taka, taka... Fiyu,  
fiyu, fiyu! Oklar islik çaliyordu...

Rüzgar; nal sesleri, çilginça at sürme, toz bulutlari ve neredeyse  
haykiran Luis'in sesi.

Zeze! Zeze!

Atimi hafifçe durdurdum ve gösterdigim basarılardan ötürü basım  
dönmüs durumda yere atladim.

Ne var? Yoksa bir yaban öküzü üzerine mi geliyor?

Hayir, baska bir oyun oynayalim. Çok kizilderili var, korkuyorum.

Ama bunlar Apaçi'ler. Hepsi dost.

Yine de korkuyorum. Çok kizilderili var.

Fetih

İlk günler, sigara almak için durduğunda Portekizli'ye rastlamamak için erken çıkıyor üstelik yolun öbür yanında yürümeye ve evleri birbirinden ayıran sütlegen çitlerinin gölgesinde gizlenmeye dikkat ediyordum. Rio-Sao Paulo yoluna varır varmaz karsiya geçiyor; lastik pabuçlarım elimde, neredeyse fabrikanın duvarına yapışarak yola devam ediyordum. Bütün bu önlemler birkaç gün sonra gereksizleştirdi. Sokagın belleği zayıftır çünkü. Artık kimse, Bay Paulo'nun oğlunun becerilerini hatırlamıyordu. Yalnız suçlama sırasında beni söyle gösteriyorlardı: Bay Paulo'nun oğlu bu... Bay Paulo'nun su azgın oğlu... Bay Paulo'nun su ünlü oğlu... Bir keresinde de korkunç bir şey uydurdular: Bangu takimi, Andaray takımına yenilince söyle alay ettiler: Bangu takimi, Bay Paulo'nun oğlu gibi pestile döndü.

Arasira uğursuz arabanın kavsakta durduğunu görüyor, büyüdüğümde öldürmeye karar verdiğim Portekizli'yi görmemek için yolumu değiştiriyordum. Evet, yeryüzünün en güzel arabasının direksiyonunda çalımla oturan o hayvanın geçisini görmemek için

adimlarimi yavaslatiyordum.

O sıra birkaç gün ortadan kayboldu Portekizli. Ne büyük rahatlikti!  
Kuskusuz çok uzaklara gitmisti, belki de tatile. Daha rahat bir yürekle  
okulun yolunu tuttum; bu adami ilerde öldürme zahmetine degip  
degmedigini bile düşünmeye baslamistim. Ama kesin olan bir sey de  
vardi: Daha gösterissiz bir otomobilin arkasina atladigimda ayni  
heycani hiç duymuyordum; kulaklarim da basliyordu yanmaya.  
Insanlarla sokagin günlük hayati olagan akisini izliyordu. Uçurtma ve  
sokaktaki çilgin oyunlar çagi gelmisti. Mavi gökyüzü her renkteki o  
essiz uçurtmalarla kapliydi. Rüzgar çagi geldi mi, Minguinho'dan  
biraz uzaklasiyordum, ancak esasli bir kötekten sonra cezaya  
çarptirildigimda gidip yeniden onu buluyordum.

Kaçmaya da kalkmiyordum hiç, çünkü kaba etlere üstüste inen iki  
tokat insanin canini müthis yakiyordu. Böyle durumlarda Kral Luis'i,  
sekerportakali fidanini süslemeye, kosumlarini takmaya -bayiliyordum  
bu deyime- götürüyordum.

Fidanimin büyüdüğünü söylemek gerek, yakinda bana çiçek ve  
meyve verecekti. Öbür portakal ağaçlari geç kalmisti. Benim  
sekerportakali fidanim, Edmundo Dayinin benim için söylediği gibi  
erken gelismisti. Daha sonra. Dayim bunun ne anlama geldigini anlatti  
bana: Ötekilerden önce olan sey. Aslinda Dayimin bu konuyu bana  
pek iyi anlatamadigini sanıyorum. Su anlama geliyordu yalnızca:

İlerde olan her şey.

Sicim parçaları, iplikler alıyor, bir sürü gazoz kapagini delip  
Minguinho'ya kosum takiyordum. Güzelliği görülmeye degerdi!  
Rüzgar estiginde gazoz kapakları birbirine vuruyordu sanki. Ayisigi'na  
binen Fred Thompson'un mahmuzları vuruyordu birbirine...

İlkokulun dünyası da çok hostu. Bütün ulusal marsları ezbere  
biliyordum. Gerçek büyük marsı, öbür bayrak marslarını ve ulusal  
Özgürlük marsını: Özgürlük, kanatlarını aç ölkemize. Benim en çok  
sevdiğim buydu, Tom Mix'in de sanırım. Ata binip avlandığımız ya da  
savasmadığımız günler, bana saygiyla söyle diyordu:

Hadi, Pinage savaşçısı! Özgürlük marsını söyle. İncecik sesim,  
uçsuz bucaksız ovayı dolduruyordu; salıları Bay Ariovaldo'ya yardım  
ettığım sıralar, söylediklerimden çok daha güzeldi. Sali günleri, her  
zamanki gibi okulu asip dostum Ariovaldo'yu getirecek treni  
bekliyordum. Elinde, az sonra satacağımız sarkı sözleri destesiyle,  
merdivenden inisini görüyordum. İki torba dolusu sarkı sözü vardı  
yanında; yedekti bunlar. Asagi yukari her seferinde bütün sarkı  
sözlerini satardı, ikimizi de sevince bogardı bu...

Okul bahçesinde, zaman buldukça bilye oynardık. Ben bu isin  
sampiyonu olarak tanınırdım. Attigimi vururdum, çantamdaki  
bilyelerin üç katiyla eve dönmedigim pek seyrekti.

En duygulandığım olay da, öğretmenim Bayan Cecilia Paim'le olan ilişkimdi. Ona sokakta çocukların en seytani olduğum anlatılsa, herhangi birinden daha çok sövdüğüm söylense, inanmazdı. Hele yaramazlıkta benzerim bulunmadığını kanıtlasalar, buna hiç kulak asmazdı... Okulda bir melektim. Bana en ufak bir sitemde bulunan yoktu. O zamana kadar okul içinde gördükleri en küçük çocuk olduğumdan, öğretmenlerin sevgilisiydim. Kendi öğretmenim Bayan Cecilia Paim; yoksullugumuzu biliyordu; ikindi kahvaltısında benden baska herkesin bir sey yedigini görünce üzülüyor, beni bir kenara çekip pastaneden kremali börek almaya yolluyordu. Beni o kadar seviyordu ki, onu hayal kırıklığına ugratmamak için uslu duruyordum herhalde.

Iste o sıra basıma geldi bu iş. Her zamanki gibi, Rio-Sao Paulo yolunda ağır ağır yürüyordum. Derken Portekizli'nin koca arabası yavaşça yanımdan geçti. Korna üç kez çaldı ve canavarın bana gülümseyerek baktığını gördüm. Bu da nefretimi ve büyüyüp onu öldürme isteğimi yeniden uyandırdı. Bütün gururumu topladım ve onu görmezlikten gelerek basımı dikip geçtim.

Sana anlattığım gibi, Minguinho. Her gün aynı şey. Sanki geçmemi bekliyor ve baslıyor korna çalmaya. Üç kez çalıyor. Dün de eliyle bir işaret yaptı.

Sen ne yapıyorsun?

Kilimi bile kipirdatmıyorum. Onu görmezlikten geliyorum. Benden korkmaya basliyor. Yakinda alti yasimi dolduracagim; kısa süre sonra da büyüüp kocaman olacagim.

Senden korktugu için dost olmaya kalkmasin?

Hiç kuskum yok. Bekle, sandigi getireyim.

Minguinho biraz büyümüstü. Eyerime tirmanmak için yere bir sandik koymam gerekiyordu.

Tamam. Simdi gevezelik edebiliriz.

Tepeye tünedigimde kendimi herkesten büyük hissediyordum.

Görüntüye, irmaktaki ot kümelerine, onlara konup sagi solu gagalayan saka kuslariyla isketelere tepeden bakiyordum. Aksam olup da hava biraz kararınca baska bir Luciano, Campo dos Afonsos'daki çaklardan biri gibi tepemde neseyle dönüp durmaya basliyordu.

Baslangiçta, Minguinho bile yarasadan korkmayisima sasti, çünkü genellikle bütün çocuklar yarasadan korkar. Üstelik, Luciano günlerdir görünmemisti. Kendine baska bir Campo dos Afonsos bulmus olmalıydi.

Gördün mü, Minguinho! Nega Eugenia'nin hintarmutlari sararmaya

basliyor. Yakinda olgunlasacaklar. Isin kötüsü, beni bir yakalarsa Minguinho... Bugün üç kez dayak yedim zaten. Ceza verdikleri için buradayım...

Ama şeytan yere inmeme yardım etti ve beni sütlegen çitine doğru itti. İkinci rüzgarı burnuma hintarmutlarının kokusunu getiriyordu, ya da ben öyle sanıyordum...

Saga bir göz atıyor, solda bir dali itiyordum ve şeytan kulagıma durmadan fisildiyordu: Hadisene, budala! Ortalıkta kimsenin olmadığını görmüyor musun? Bu saatte Japon kadının dükkanına gitmiş olması gerek. Bay Benedito mu? Hiç tehlike yok. Yarı yarıya sağır ve kör. Bir şey görmüyor nasıl olsa. Seni duysa bile kaçacak zaman bulursun...

İrmaga kadar çiti izledim ve kararımı verdim. Harekete geçmeden, Minguinho'ya gürültü etmemesini isaret ettim. Yüregim daha hızlı çarpıyordu. Nega Eugenia'nın sakası yoktu. Çok da keskin bir dili vardı. Soluk almadan, parmaklarımın ucuna basarak ilerliyordum ki, mutfagin penceresinden bagirdigini isittim:

Ne var, yumurcak?

Bir yalan atıp, kaçan topumu almaya geldigimi söylemeyi bile akıl edemedim. Tabanlari yagladim ve küt pat, irmagin üzerinden atladim.



Ama orada beni baska bir sey bekliyordu. Öylesine büyük bir aciydi ki  
bu, bagiracak oldum. Ne var ki, bagirsam iki kat dayak yiyecektim.  
Birincisi verilen cezaya uymadigim, ikincisi de komsularin  
hintarmutlarini çalmaya kalktigim ve sol ayagima bir cam parçasi  
batirmayi becerdigim için!

Acidan basim dönerek sise kirigini ayagimdan çıkarmaya çalışiyor,  
alçak sesle inliyor, kanimin irmagin kirlı suyuna karistigini  
görüyordum. Simdi ne olacakti? Cam parçasini çıkarmayi basardim,  
gözlerime yaslar doldu, ama kani nasıl durduracagimi bilmiyordum.  
Aciyi hafifletmek için bütün gücümle ayak bilegimi sikiyordum.  
Dayanmam gerekliydi. Yakinda hava kararacak, geceyle birlikte  
babam, annem ve Lala eve döneceklerdi. Biri beni yakalarsa  
kesinlikle döverdi. Belki de sirayla döverlerdi. Sendeleyerek tümsege  
tirmandim, tek ayagimla gidip sekerportakali fidanimin dibine  
oturdum. Canim hala çok aciyordu, ama kusma istegi geçmisti.

Bak, Minguinho! dedim.

Bakar bakmaz dehsete düstü. O da benim gibiydi, kan görmeyi  
sevmezdi.

Ne yapmali, Tanrim! diye söylendi.

Totoca bana yardım edebilir, diye düşündüm. Ama bu saatte  
nerededir kimbilir? Aklima Gloria geldi. Mutfakta olmalıydı şimdi.

Beni bu kadar dövmelelerini istemeyen tek kisiydi Gloria. Belki kulaklarimi çekecek ya da yeni bir ceza daha verecekti, ama bu yol denenmeliydi.

Gloria'yi yumusatma çarelerini düşünerek mutfak kapisina kadar sürüklendim. Is isliyordu. Acinacak bir durumda oturdum ve bu kez Tanri yardimima geldi. Gloria yüzüme bakti ve basimin önümde oldugunu gördü. Cezada oldugum için bir sey söylememeye karar verdi. Gözlerim yaslarla doluydu, burnumu çekiyordum. Gloria'nin bakisi üzerimdeydi. Elindeki isini birakmisti, hareketsizdi simdi.

Ne var, Zeze?

Hiç, Godoia... Neden kimse beni sevmiyor?

Çok budalasin.

Bugün üç kez dayak yedim, Godoia.

Haketmemis miydin üçünü de?

Onu demek istemedim. Kimse beni sevmedigi için, dövmek istediklerinde herhangi bir seyi bahane ediyorlar.

Gloria'nin onbes yasindaki yüregi yumusamaya baslamisti. Bunu

hissediordum.

Sanirim en iyisi, Rio-Sao Paulo yolunda kendimi bir arabanin altina  
atmam.

Ve gözlerimden sel gibi yas akmaya basladi.

Saçmasapan seyler söyleme, Zeze. Seni çok seviyorum.

Hayir, sevmiyorsun. Sevseydin bugün beni dövmelerine engel  
olurdun.

Neredeyse gece iniyor. Bugün daha çok yaramazlik yapacak zaman  
bulamayacaksın nasılsa.

Ama yaptım bile...

Isini birakti ve yanima yaklasti. Ayagimin çevresindeki kan  
birikintisini görünce çigligini güçlölkle tuttu.

Tanrim! Gum! Ne oldu sana?

Kazanmistim. Bana `Gum' dedi mi kurtuldum demekti: Küçük  
bedenimi kollarina aldi, bir iskemleye oturttu. Aceleyle kosup bir  
legen tuzlu su getirdi, ayaklarimin dibine diz çöktü.

Çok canin aciyacak, Zeze.

Zaten çok acıyor.

Tanrim! Aman Tanrim! Neredeyse üç parmak boyunda yarmissin ayagini. Nasıl yaptın bunu, Zeze?

Ne olur kimseye söyleme, Godoia. Uslu duracağıma yemin ederim. Bir daha kimseye beni bu kadar dövdürme...

Tamam, tamam, bir şey söylemem. Ama ne yapacağız? Herkes sargili ayagini görecek. Yarın da okula gidemeyeceksin. Eninde sonunda farkedecekler.

Okula gideceğim. Köseye kadar lastik pabuçlarımı giyerim, sonrası kolay.

Yatman gerek, ayagini uzatman gerek, yoksa yarın hiç yürüyemezsin:

Seke seke yataga kadar gitmeme yardım etti.

Ötekiler gelmeden sana yiyecek bir şey getireyim.

Yemegimle geri döndüğünde onu öpmekten kendimi alamadım. Çok

az yaptigim bir seydi bu. Herkes aksam yemegi için toplandiginda annem yoklugumu farkettti.

Zeze nerede?

Yatti. Basinin agrisindan yakiniyordu.

Konusmalari kendimden geçmiş dinliyordum. Yaramin sizisini bile unutturuyordu bu bana. Konusma konusu olmak çok hosuma gidiyordu. Tam o sirada Gloria, savunmamı üstlenmeye karar verdi. Hem üzgün, hem de suçlayıcı bir sesle konustu:

Herkes durmadan bu çocuğu dövüyor. Bugün dayaktan canı çıktı. Bir günde üç kez dayak da çok artık.

Ama felaket bir çocuk. Ancak dayak yediginde rahat duruyor.

Ya sen, sanki onu hiç dövmedigini mi söyleyeceksin?

Asagi yukari hiç dövmüyorum. Çok çok, kulaklarini çekiyorum.

Bir sessizlik oldu. Gloria beni savunmayı sürdürdü:

Bir düşünsenize, daha altı yasinda bile degil. Belki çekilmez bir çocuk, ama daha çok küçük.

Bu konusma beni mutlu etti.

Gloria beni hazırlarken kuskuluydu: Lastik pabuçlarımı giymeme yardım ediyordu.

Yürüyebilecek misin?

Tamam, tamam.

Rio-Sao Paulo yolunda yaramazlık yapmayacaksın, değil mi?

Hayır yapmayacağım.

Söylediğin doğru muydu? Hani... Arabanın altına...

Hayır. Kimsenin beni sevmediğini düşündükçe çok mutsuz olmuştum da.

Sarı saçlarımı oksadi ve beni gönderdi. En güç şeyin anayola varmak olduğunu sanıyordum. Pabuçlarımı çıkardığımda acı hafifleyecekti. Ama ayakım yere değdiğinde, fabrika duvarına dayanarak çok yavaş yürümek zorunda kaldım.

Tam o sırada oldu iste: korna üç kez çaldı. Ne talihsizlik! Acidan geberdiğim yetmiyormuş gibi, bir de gelip beni alaya alıyordu...

Arabasini yakinimda durdurdu, egildi ve sordu:

Ah! Sivrisinek, ayagin mi acidi?

Bunun kimseyi ilgilendirmedigini söyleme istegi duydum. Ama bana haylaz demedigi için karsilik vermedim. Ve yürümeye devam ettim.

Asagi yukari bes metre yol aldim:

Arabayi yeniden çalistirdi, beni geçti, neredeyse beni duvara yapistirarak yolun kiyisinda önümü kesecek biçimde durdu. Kapiyi açıp indi. Uzun boyuyla bana tepeden bakiyordu.

Çok mu aciyor, Sivrisinek?

Beni döven birinin böyle tatli, neredeyse dost bir sesle konusmasi olanaksizdi. Yanima yaklasti ve hiç beklemedigim halde, o koca gövdesiyle diz çöktü, gözlerimin içine bakti. Yüzünde öyle bir gülümseme vardi ki, sevgi doluydu sanki.

Canin çok aciyor, degil mi? Nen var?

Karsilik vermeden önce biraz burnumu çektim.

Ayagima bir cam parçasi girdi.

Yara derin mi?

Derinligini parmaklarimla gösterdim.

Önemli demek! Neden evde kalmadin öyleyse? Okula gidiyorsun  
sanirim, öyle mi?

Evde kimse ayagimi kestigimi bilmiyor. Anlasalar, bir daha  
yapmamam için yine döverler beni...

Gel, seni götürüyim.

Hayir. Tesekkür ederim efendim.

Ama neden?

Okulda herkes, aramizda olup biteni biliyor!

Ama bu durumda yürüyemezsin.

Dogru söylediğini kabul ederek ve gururumun tel tel dagildigini  
hissederek basimi egdim. Çenemi tuttu, basimi kaldirdi.

Bu olayi unutalim. Hiç otomobile bindin mi?

Hayir efendim, hiç binmedim.



Öyleyse yürü!

Gelemem. Biz düşmanız.

Önemi yok. Ben unuttum bile. Utaniyorsan, okula varmadan biraz önce indiririm seni. Tamam mı?

Karsılık veremeyecek kadar duygulanmıstım. Basımla evetledim. Beni kucaklayıp kaldırdı, kapıyı açtı, hafifçe koltuğun üzerine bıraktı. Sonra arabanın çevresini dolandı, yerine oturdu. Motoru işletmeden önce bana yine gülümsedi.

Böyle daha iyi, gördün mü?

Arabanın hafif sarsıntılarla kayar gibi ilerlediğini hissetmek hostu, gözlerimi kapadım ve hayal kurmaya koyuldum. Fred Thompson'un ati Ayisigi'ndan daha tatlı, daha hostu bu. Ne yazık ki uzun sürmedi. Gözlerimi açtığımda hemen hemen okula varmistik. Öğrenci kalabalığının anakapıdan girdiğini görebiliyordum. Ürküp koltuktan aşağı kaydım, gizlendim. Sinirli sinirli:

Okula varmadan duracağınıza söz vermistiniz, dedim.

Düşüncemi değistirdim. Bu ayak böyle kalamaz. Tetanos olabilirsin, dedi.

Bu garip ve anlasılmaz sözün ne demek olduğunu bile sormadım.

Gitmek istemedigimi söylemenin de bosuna olduğunu biliyordum.

Otomobil Alçak-Evler Sokagina sapmisti ve ben yeniden oturmustum koltuga.

Yigit bir cocuga benziyorsun. Simdi bunu kanitlayip kanitlamayacagini görecegiz. dedi.

Eczanenin önünde durdu ve beni kucaklayip içeri tasidi. Doktor Adaucto Luz bizi karsiladiginda dehsete düstüm. Fabrikada çalışanların doktoruydu ve babami da çok iyi taniyordu. Bana bakip beklenmedik bir soru sordugunda ürkekligim iyice artti.

Sen, Paulo Vasconcelos'un oglusun, degil mi? Baban is buldu mu?

Utandigim halde karsilik vermek zorunda kaldim. Yoksa Portekizli, babamin durumunu öğrenecekti.

Bekliyor. Ona bir sürü söz verdiler, dedim.

Bakalim su yaraya.

Kesik yere yapismis gazli bezi açti ve kötü belirtiler olduğunu gösteren bir him koyverdi. Dudaklarim titremeye basliyordu, ama

Portekizli yardımima geldi. Beni beyaz çarsaflarla kaplı bir masaya oturtular. Bir sürü araç-gereç çıktı ortaya. Titriyordum. Portekizli omuzlarımı siki siki, ama sevgiyle kavrayıp sırtımı göğsüne yasladığından titremem kesildi.

Canın çok acımayacak. Bu iş bittiginde seni limonata için pasta yiyebileceğimiz bir yere götüreceğim. Ağlamazsan, içinden artist resimleri çıkan sekerlemeler alacağım sana.

Bunun üzerine yeryüzünün en büyük korkusuzlugunu yüreğimde topladım. Gözyaşlarım süzülüyordu, ama yaptıklarına karşı koymuyordum. Yarayı diktiler, bir de tetanos aşısı yaptılar bana. Kusma istegimi bile bastırdım. Portekizli, acimin birazını kendine almak istercesine beni göğsünde sikiyor, terden ıslanan saçlarımı, yüzümü mendiliyle siliyordu. Bu iş hiç bitmeyecekti sanki. Eninde sonunda bitti ama. Beni yeniden arabaya taşıdığına hoşnuttu adamcagiz.

Verdiği bütün sözleri tuttu. Ancak benim canım bir şey istemiyordu. Sanki ruhumu ayaklarından çıkarıp almışlardı.

Artık bu saatten sonra okula gidemezsin, Sivrisinek.

Otomobildeydik, yanına oturmuş dirseğine değiyor, neredeyse hareketlerini engelliyordum.

Seni eve götüreceğim. Bir şey uydurursun. Okul bahçesinde ayagini kestigini ve öğretmeninin seni eczaneye gönderdigini söyleyebilirsin...

Ona minnetle bakıyordum.

Sen yürekli bir küçüksün, Sivrisinek, dedi.

Ona acı bir gülümsemeyle baktım, ama bu acinin ötesinde çok daha önemli bir şey keşfetmistem:

Portekizli, yeryüzünde en sevdiğim insan olmuştı.

Ufak tefek gevezelikler

Biliyor musun Minguinho, her şeyi keşfettim, her şeyi. Baron de Capanema sokaginin ucunda oturuyor o. Sokagin en sonunda. Otomobili evinin yanına çekiyor. İki kus kafesi var; birinde kanarya besliyor, öbüründe muhabbet kusu. Bir gün erkenden, hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi, boyacı sandığım la gittim oraya. Gitmeyi o kadar çok istiyordum ki, Minguinho; bu kez sandığimin ağırlığını hissetmedim bile. Eve disardan iyice baktım, tek başına yasayan biri için çok büyük buldum. Arkada, muslugin basındaydı, tıras oluyordu. Ellerimi birbirine vurdum. Boyacı! Boyacı!.. Yüzü sabun köpüğüyle kaplı, yaklastı. Daha yüzünün bir yanını tıras

etmisti. Gülümseyerek:

Ha! Sen misin Sivrisinek? Gir içeri, dedi.

Arkasından yürüdüm.

Bekle, hemen bitiririm isimi.

Ustura sakalini alirken hart hart hart diye ses çıkariyordu. Büyüyüp  
koca bir adam oldugumda, benim de hart hart hart diye sesler çıkaran  
bir sakalim olacakti. Hos bir seydi bu. Sandigimin üzerine oturup  
bekledim. Aynadan bana bakti.

Okul yok mu?

Bugün Ulusal Bayram. Onun için pabuç boyamaya çıktım. Birkaç  
kurus yapmak niyetiyle.

Yaa!

Tirasi sürdürdü. Sonra lavaboya egilip yüzünü yıkadi. Havluyula  
silindi. Yanaklari kipkirmizi ve piril pirildi. Gülmeye basladi.

Benimle kahve içer misin? Aklimdan eveti geçirerek hayir dedim.

Gir!

Her şeyin ne kadar temiz ve düzenli olduğunu görmeni isterdim.

Masanin üzerinde kırmızı kareli bir örtü bile vardı. Kahve fincanları da bizim evdekiler gibi teneke masrapalar değildi. Yaslı bir kadının her gün kendisi ise gittikten sonra gelip ortalığa çekidüzen verdiğini anlattı.

Istersen benim gibi yap, diye de ekledi: Ekmegini kahvene batır. Ama içerken gürültü çıkarma. Çirkin bir şey bu.

Minguinho'ya bakiyordum, paçavralardan yapılma bir bebek gibi suskundu bunları dinlerken.

Neyin var?

Hiç, seni dinliyorum.

Anlıyor musun, Minguinho! Kavga sevmem ben. Kızgınsan bunu hemen söylemen en iyisi olur:

Portekizli'den baskisiyle ilgilendigin yok, bu da beni eglendirmiyor.

Durup düşündüm. Aslında gerçektir bu. Anlattıklarımın onu eglendirmeyeceğini düşünmemistim. Bunun üzerine konuyu

degistirmek istedim:

İki gün içinde Buck Jones'u bulacagiz. Ona, reis Sakin Boga araciligiyla haber yolladim. Buck Jones çok uzaklara, Savanah'a avlanmaya gitti... Minguinho, Savana mi, Savanah mi denir? Filmde sonuna bir h geliyordu ama, pek bilemiyorum. Dindinha'lara gittigimde Edmundo Dayiya soracagim.

Yeni bir sessizlik.

Nerede kalmistim?

Kahveni ekmegine batirdiginda.

Kahvemi ekmegime batirmak degil, budala. Ters söylüyorsun.

Orada hiç sesimi çıkarmadan oturuyordum, o da gözlerini dikmiş bana bakıyordu.

Sonunda oturduğum yeri kesfettin, dedi.

Çok tedirgindim. Ona gerçeği söylemeye karar verdim:

Size her şeyi anlatırsam kızar mısınız?

Hayir. Dostlar arasında gizli sakli olmamali zaten.

Buraya ayakkabi boyamaya gelmemistim.

Biliyorum.

Ama canim öyle çekiyordu ki gelmeyi... Buralarda kimse ayakkabisini boyatmaz, çok toz var. Aneak Rio-Sao Paulo yolunda oturanlar yaptırır bunu.

Bütün bunlari tasimadan da gelebilirdin, öyle degil mi?

Sandigimi yanima almasam birakmazdi bizimkiler.

Evin yakininda dolasmam ve arasira da eve ugramam gerekirdi, anliyor musunuz: Uzaga gitmek istedigimde, çalismaya çikiyormusum gibi davranmaliyim.

Mantigim onu güldürdü.

Çalismaya çıktigimda evdekiler yaramazlik yapmadigimi bilirler. Böylesi daha iyi; en azindan dayak yememis olurum.

Söyledigin kadar yaramaz olduguna inanmiyorum.

Çok ciddilestim:

Bes para etmem. Çok kötüyümdür. Noel günü, benim için bir Isa degil, bir seytan dogar ve hiçbir armagan alamam. Belanin tekiyim



yani. K    k bir bela. Bir iblis. Bir pi . Ablalarımđan biri, benim gibi  
k    bir        n do maması gerektiğini s  yledi.

Saskinlikla kafasını kasıdı.

Yalnız bu hafta    kez dayak yedim, diye s  rd  rd  m.

Hem de ne biçim. Yapmadı ım se lerden   t  r   bile dayak yiyorum.  
Hep suç bende. Artık beni d  vmeyi aliskanlık haline getirdiler.

İyi ama, ne yapıyorsun b  yle?

B  t  n bunları yapan, aslında se tan olmalı. Birtakım se ler yapma  
istegi geliyor içimden, ve... yapıyorum. Bu hafta Nega Eugenia'nın  
 itini atese verdim. Bayan Cordelia'ya, Topal   rdek diye ba ırdım,  
  k kızdı!.. Paçavradan bir topa tekmeyi yapıttırdım, batasica top  
Bayan Narcisa'nın penceresinden girdi ve b  y  k aynasını kirdi.  
Sapanımla    lamba patlattım. Bay Abel'in oğlunun kafasına da tas  
attım.

Yeter, yeter.

G  l  msemesini gizlemek için eliyle ağzını kapadı.

Daha bitmedi. Bayan Tentena'nın diktigi b  t  n fideleri s  kt  m.

Bayan Rosena'nin kedisine bir bilye yutturdum.

Bak, buna hayir derim. Hayvanların hirpalanmasını sevmem.

Ama büyük bir bilye değil. Mincikti. Kediye müşil verdiler, çıktı.

Ama bilyeyi bana geri verecekleri yerde korkunç bir dayak attılar. En kötüsü de, uyudugum sırada babamın, terliğini kapıp beni dövmesiydi. Nedenini bilmiyordum oysa...

Nedenmiş peki?

Bir sürü çocuk sinemaya gitmistik. En ucuz yer olduğu için balkona çıkmistik. Derken orada seyim geldi, sikistim yani, anlıyor musunuz? Duvarın bir kösesine gittim, çisimi yaptım. Yerde ufak bir göl oluştu. Disarı çıkıp filmin bir bölümünü kaçırmak enayilikti. Ama çocukları bilirsiniz. Birinin çisini yapması bütün ötekilerin de çisinin gelmesine yol açar. Herkes o köseye gitti ve sonunda gerçek bir ırmak çıktı ortaya. Durum da farkedildi. Arkası şöyle: Bay Paulo'nun oğlu yaptı! dediler. Aksam, sinema sahibi, olayı babama anlatti elbet. Babam da bundan hiç hoslanmadı... Simdi bir yıl süreyle Bangu Sinemasına girmem yasak. Yani aklım basıma gelene kadar...

Çabalarımın karsın Minguinho, somurtmaya devam ediyordu.

Dinle, Minguinho! Böyle surat asma. O benim en iyi dostum. Ama

sen, bütün ağaçların tartısmasız kralisin; Luis'in, kardeşlerimin  
tartısmasız krali olduğu gibi... İnsan yüreginin, bütün sevdiklerini  
içine alabilmesi için çok büyük olması gerektiğini bilmelisin.

Sessizlik... Biliyor musun, Minguinho! Bilye oynayacağım. Çok  
tatsızsın.

Baslangıçta bu bir sirdi, çünkü bana dayak atan adamla bir  
otomobilde görünmekten utanıyordum. Sir bir süre daha sürüp gitti.  
Çünkü sir saklamak her zaman hostur. Portekizli de bu alanda bütün  
isteklerini yerine getiriyordu. Dostlugumuzu kimsenin öğrenmemesi  
için yemin etmistik. Birincisi, bütün çocukları otomobiline almak  
istememediğinden. Bu nedenle, tanıdığım kişiler, Totoca bile geçtiğinde  
egiliyordum. İkincisi, birbirimize anlatacağımız sürüyle şey arasında  
kimsenin bizi tedirgin etmemesi gerekiyordu.

Annemi hiç görmediniz mi? kızilderilidir, dedim.

Gerçek kızilderililerin kızıdır. Evde hepimiz yarım kan  
kızilderiliyiz.

Senin tenin nasıl böyle beyaz oldu? Ya su, neredeyse beyaz  
denebilecek sarı saçlar?..

Portekizli yanımdır o. Annem kızilderili. Çok esmer ve dümdüz  
saçlı. Yalnız Gloria ve ben sarı çiyana benzeriz. Annem, evin

giderlerine yardımcı olmak için İngiliz Degirmeni'nde çalışır. Geçen gün bobin dolu bir sandık kaldırdı ve karnında korkunç bir acı duydu. Doktora gitmesi gerekti. Fitik olduğu için doktor ona bir kusak verdi. Annem bana karşı çok iyidir, biliyor musunuz? Beni dövmek istediğinde, bahçeden küçük dallar koparır ve yalnızca bacaklarıma vurur. Çok yorucu bir hayatı vardır, aksamları eve döndüğünde konuşacak gücü bile olmaz.

Araba gidiyor ve ben gevezelik ediyordum: Büyük ablam garip bir kızıdır. Hep sevgilileri olur. Annem onu bizimle gezmeye yolladığında, sevgililerinden birinin hep kösedeki beklediğini bildiğinden, yolun üst yanından gitmemizi tembihlerdi bize. O da, başka bir sevgilisinin beklediği öbür yoldan giderdi. Bütün zamanını onlara mektup yazmakla geçirdiğinden kalem dayandıramazdık ona.

Geliyoruz.

Çarşının yakınında bulunuyorduk ve anlastığımız yerde durduruyordu arabayı.

Yarın görüşmek üzere, Sivrisinek.

Her zaman oturduğu yere kadar uzanmanın, bir bardak limonata içip ona artist resimleri aldirmanın yolunu bulacağımı biliyordum.

Yapacak fazla şeyinin olmadığı saatleri biliyordum. Ve bu oyun, bir

ayi askin bir süreden beri sürüyordu. Ama Noel öykülerini anlattigimda yüzünde o hüzünlü büyük insan görünümünün belirecegini hiç düşünmemistim.

Gözleri yaslarla doluydu ve bir daha Noel günü hiç armagansiz kalmayacagima söz vererek elini saçlarimda gezdirdi. Günler sakin; özellikle de mutlu geçiyordu. Evdekiler, bendeki degisimi farketmeye baslamislardi. Eskisi kadar azginlik yapmiyor, zamanimi bahçenin en ucundaki eski yerimde geçiriyordum.

Dogrusu, seytan arasira iyi niyetli kararlarimin hakkindan geliyordu. Ama eskisi kadar sövmüyor, komsulari rahat birakiyordum. Firsat buldukça bir gezinti yaratirdi, bu gezintilerden birinde arabayi durdurdu ve bana gülümsedi.

Arabamizda gezmeyi gerçekten seviyor musun?

Bu ayni zamanda benim de mi arabam?

Benim olan her sey senin. Iki büyük dost arasinda oldugu gibi.

Sevinçten çildiriyordum: Ah, yeryüzünün en güzel arabasinin yarisina sahip oldugumu herkese anlatabilseydim.

Sence de artik aralarindan su sizmayan iki dost muyuz?

Evet.

Öyleyse senden bir şey isteyebilirim.

Elbette, efendim.

Beni öldürmek için hala bir an önce büyümek isteyip istemediğini merak ediyorum.

Hayır. Bunu asla yapamam.

Ama yapacağını söylemistin, değil mi?

Öfkeli olduğum sırada söyledim. Asla kimseyi öldüremem. Çünkü evde tavuk kestikleri zaman bakmayı sevmem. Hem sonra, sizin anlatıldığı gibi biri olmadığınızı keşfettim. Ne yamyamsınız, ne de...

Yerinden fırlıyordu neredeyse. Ne dedin?

Yamyam! Ne olduğunu biliyor musun yamyamin?

Evet, biliyorum. Edmundo Dayı öğretti. Kendisi bir bilgindir.

Kentli bir bay ona ansiklopedi hazırlamasını önerdi. Şimdiye kadar bana açıklayamadığı tek şey carborundum'( Kömür ve silisyum karışımı sert bir madde) oldu.

Konuyu degistiriyorsun. Bana yamyamin ne oldugunu a ıklamani istiyorum.

Yamyamlar insan eti yiyen kizilderililerdir. Brezilya tarihinde bir resim var, bu resimde yamyamlarin yemek için bir Portekizliyi bogduklari görülüyor. D sman kabilenin sava cılarını da yerlerdi. Afrika'da da aynı şeyi yapan insanlar vardır. Onlar sakallı misyonerleri yemeye bayılırlar.

Hiçbir Brezilyalinin yapamadığı gibi, nefis bir kahkaha attı.

Altın gibi bir beynin var, Sivrisinek. Arasıra bu beni ürkütüyor.

Sonra yüzüme ciddi ciddi baktı.

Söylesene Sivrisinek. Kaç yasındasın?

Gerçek yasımı mı, yalancısını mı?

Ger egini elbette. Yalancı bir dostum olmasını istemem.

Öyleyse söylüyorum: Gerçek yasım bes. Yalancısı altı. Çünkü altı yasında olduğumu söylemesem okula gidemezdim.

İyi ya, neden bu kadar erken okula gönderdiler?

Nedeni çok açık: Herkes birkaç saat için benden kurtulmak istiyordu da ondan.

Siz carborundum'un ne olduğunu biliyor musunuz?

Bunu da nereden çıkardın şimdi?

Elimi cebime soktum, sapanımla atmak üzere topladığım tasları, ayrıca resimlerimi, topaç ipimi ve bilyelerimi karıştırdım. Elimde, üzerinde kızılderili baskı bulunan bir madalyon tutuyordum. Saçları, tüylerle kaplı bir Kuzey Amerika kızılderilisiydi bu. Arkasında da carborundum yazılıydı. Madalyonu elinde evirdi çevirdi.

Ben de bilmiyorum. Nereden buldun bunu?

Babamın saatine bağlıydı. Deriden bir seritle pantolonunun cebine asılı dururdu. Babam, saatin bana miras kalacağını söylemişti. Ama para yüzünden sıkıstı ve saati sattı. O güzel saati. Geri kalanı da miras olarak bana verdi. Küf koktuğu için serisini kestim.

Yeniden saçlarımı okşamaya koyuldu.

Çok çaprasık bir küçük çocuksun, ama bir Portekizlinin ihtiyar yüregini sevinçle doldurduğunu itiraf ediyorum. Neyse, birakalım



bunu. Gidiyor muyuz?

Söylesimiz çok hostu. Bir sey daha anlatayim. Size çok önemli bir konudan söz etmem gerekiyor.

Anlat bakalim.

Dostuz biz, çok çok dostuz, degil mi?

Elbette.

Arabanin bile yarisi benim, degil mi?

Bir gün hepsi senin olacak.

Söylemek zordu.

Hadi, dilin mi dolaniyor? Genellikle hiç...

Kizmayacaksiniz ama degil mi?

Söz veriyorum.

Dostlugumuzda hosuma gitmeyen iki sey var.

Ne kadar zorlanirsam zorlanayim, sözler hiç de düşündüğüm kadar

rahat çıkmıyordu.

Nedir? diye üsteledi.

Biz iki büyük dostsak, size ikide bir bayım, efendim demem ters oluyor...

Güldü.

Öyleyse bana diledigini söyle, sen de.

Sen demek çok güç. Bilmiyorum alisabilecek miyim...

Konusmalarımızı Minguinho'ya anlatırken sen dersem, garip bir etkisi olacak. Yine de deneyeceğim. Kızmadınız ya?

Neden kızacakmışım? Çok normal. Ama daha önce adını hiç isitmedigim bu Minguinho kim?

Minguinho, Xururuca'dır.

Yaa! Xururuca, Minguinho, Xururuca demek! Bir şey anlamış değilim.

Minguinho, benim sekerportakali fidanim. Çok sevdiğim günler ona

Xururuca'derim.

Demek, Minguinho adında bir sekerportakali fidanın var?

Harikadır. Benimle konuşur, at olur; onunla ve Buck Jones, Tom Mix, Fred Thompson'la gezeriz... Sen, (ilk sen'in çıkması güç oluyordu, ama sürdürmeye kararlıydim) Ken Maynard'i sever misin? Kovboy filmleri konusunda bir şey bilmediğini belirten bir hareket yaptı.

Geçen gün Fred Thompson onu bana tanıstırdı. Basındaki büyük deri sapkayı çok sevdim. Ne var ki; gülmesini bilmiyor gibi geldi bana.

Gidelim, küçük beyninde oynasan bu insanlar beni deli edecek. Öbürü neydi?

Öbürü daha da güç. Ama sen deme konusunu açtıgıma ve sen de buna kızmadığına göre, ötekini de söyleyebilirim: Adını pek sevmiyorum. Hosuma gitmediğinden değil de, dostlar arasında pek...

Tanrım, neler isteyeceğim daha...

Sana Valadares, demek hosuma gitmiyor. Adını sevmiyorum.

Bir an düşündü ve gülümsedi.

Gerçekten de kulaga pek hos gelmiyor.

İlk adını da Manuel'i de sevmiyorum. Babam bir Portekizli hikayesi anlatır O Manuel dediği zaman bilemezsin nasıl öfkelenirim.

Bundan, onun bunun çocuğunun, hiç Portekizli dostu olmadığı hemen anlaşılır...

Ne dedin?

Babamın, Portekizlileri taklit edisini mi soruyorsun?

Hayır, daha önce bir şey dedin. Kötü bir söz.

Onun bunun çocuğu, şey çocuğu kadar kötü mü... öbür çocuk kadar?

Aşağı yukarı aynı şey.

Peki. Bir daha söylemem. Ne diyorsun şimdi

Asil ben sana soruyorum. Nasıl bir sonuca vardın? Bana Valadares demek istemiyorsun, anladığım kadarıyla Manuel'i de sevmiyorsun...

Çok güzel bulduğum başka bir ad var.

Hangisi?

En masum halimi takindim.

Bay Ladislau ve ötekilerin pastanede söyledikleri gibi...

Öfkelenmis görünerek yumruklarini sikti.

Tanidigim en saygisiz kisi oldugunu biliyor musun?

Bana Portuga demek istiyorsun, degil mi? Izin veriyorum buna.

Simdi gidiyoruz, tamam mi? Motoru isletti ve bir süre düşünceli sürdü arabayi: Camdan basini çıkarıp hakti. Kimse gelmiyordu.

Derken, arabanin kapisini açti ve:

In! dedi.

Istedigini yaptim ve arabanin arkasina dogru pesisira gittim.

Bana arkadaki yedek tekerlegi gösterdi. Simdi siki tutun. Ama çok dikkat et! Kendimden geçip yarasa oldum ve tekerlege yapistim.

Arabaya bindi, agir agir sürmeye basladi. Bes dakika sonra durdu ve bana yaklasti.

Hosuna gitti mi? Tam bir düstü bu.

Artık yeter. Dönelim, hava kararmaya basliyor.

Büyük bir durgunluk içinde karanlık çöküyordu ve uzakta  
agustosböcekleri yazın sürüp gittigini bildirmek ister gibi ötüyorlardı.  
Araba sakın sakın yol almaktaydı.

Oldu. Artık bu hikayeden bir daha söz etmeyeceğiz. Tamam mı?

Bir daha söz etmeyeceğiz.

Eve döndüğün zaman, bu süre içinde yaptıklarını nasıl anlatacağını  
merak ediyorum.

Düşündüm bile. Din dersine gittigimi söyleyeceğim. Bugün  
perembe değil mi?

İnsan senin karşında son sözü söyleyemez. Her şeye bir karşılığın  
var.

Bunun üzerine iyice yanına sokuldum ve basımı koluna dayadım.

Portuga!

Himm...

Hep senin yanında olmak isterdim, biliyor musun?

Neden?

Çünkü dünyanın en iyi insanisin. Senin yanındayken beni kimse azarlamıyor ve günışığının yüregimi mutlulukla doldurduğunu hissediyorum.

İki unutulmaz dayak

Böyle kivrirsin. Sonra kagidi bir bıçakla kesersin, tam kivriminden.

Ve kagidi kesen bıçağın hafif sesi...

Simdi su açıklığı bırakıp dikkatle yapıştırırsın. Böyle!

Bana kagittan balon yapmayı öğreten Totoca'nın yanındaydım. Yapıştırma işini bitirince, Totoca balonu bir mandalla çamasır ipine astı.

Sonra deliği açmadan önce iyice kurummasını beklersin. Anladın mı, küçük esek?

Anladım. Benimle mutfak kapısının önüne oturdu, kuruması oldukça uzun süren renkli balona bakıyorduk. Öğretmen durumundaki

Totoca anlatiyordu:

Mandalina balonlar, ancak çok deney sahibi olduktan sonra yapılabilir. Baslangıçta balonlari iki parçali yapman gerek, böylesi daha kolay.

Totoca, tek basima bir balon yaparsam deligini açar misin?

Duruma göre...

Bilyelerime, ve hızla çoğalmasina kimsenin akıl erdiremediği artist resimlerime göz koyarak basliyordu pazarliga yine.

Amma yaptin, Totoca; benden istedigini zaman, senin yerine kavga bile ediyorum ama.

Peki. Birincisini karsiliksiz yaparım, ama basaramazsan ötekiler için değıs-tokusa razı olursun.

Kabul.

Böyle derken, bu isi, elini balonlarima sürdürmeyecek kadar iyi öğrenecegime içimden yemin ediyordum. Ah! Balonum kafamdan çıkmıyordu. Benim balonum olmalıydı bu. Basardığım isi anlattığımda Portuga'nin nasıl gururlanacagini düşündüm. Yapıtımın



parmaklarimda sallandigini gören Xururuca'nin hayranligini  
gözünüzün önüne getirin. Bu düşünceyle harekete geçip, cebimi  
bilyelerle ve çift olan artist resimleriyle doldurup sokaga fırladim.  
Bilyelerle artist resimlerini, en azindan iki ipek kagidi alabilmek için  
satacaktim.

Haydi arkadaslar! On kurusa bes bilye. Dükkandan çıkmis gibi  
hepsi de yepyeni.

Gelen giden yoktu.

On kurusa on resim. Bayan Lota'nin dükkানından bu fiyata  
alamazsiniz.

Yine istekli çıkmadi. Bütün çocuklar meteliksizdi. Gelisim Sokagini  
bir bastan ötekine dolasip mallarimi satmaya çalıştim. Neredeyse  
kosarak Baron de Capanema Sokagina gittim, ama oradan da bir sey  
çıkmadi. Dindinha'lara ugrasam, nasıl olurdu acaba? Gittim ama,  
elimdekiler anneannemi ilgilendirmiyordu.

Ne bilye almak istiyorum, ne de artist resmi. Bunlari kendine  
saklasan iyi edersin. Yoksa yarın bana gelip yine bilye ve artist resmi  
almak için para istersin.

Kuskusuz, Dindinha'nin parasi yoktu. Yeniden sokaga döndüm ve  
egilip bacaklarima baktim. Yolun tozuyla kapliydi. Alçalmaya

baslayan g nesi seyrettim. Mucize tam o sıra ger ekleesti:

Zeze! Zeze!

Biriquinho, deli gibi kosarak geliyordu.

Seni her yanda aradim! Satiyor musun?

Cebimi karistirarak bilyelerimi sakirdattim.

Bir yere oturalim.

Oraciga oturduk ve malimi yaydim.

Kaça?

Bes bilye on kurus, ayni fiyata fazladan    tane de artist resmi.

Pahali.

Kiziyordum. Hirsiz herif! Herkes bes artist resmiyle    bilyeyi bu fiyata satarken benimki pahali geliyordu demek! Hepsini cebime doldurmaya hazirlaniyordum.

Dur, dedi.

Seçebilir miyim?

Kaç paran var?

Üçyüz reis. İki yüzünü harcayabilirim.

Oldu, sana altı bilye ile bir düzine artist resmi veriyorum.

Yoksulluk ve Açlık Bakkaliyesine fırtına gibi daldım. Kimse o  
ünlü sahne'yi animsamiyordu artık. Tezgahın yanında gevezelik eden  
Bay Orlando'dan baska kimse de yoktu içerde. Ama fabrikanın  
düdüğü çalınca bütün işçiler bir kadeh atmaya gelecek ve kimse içeri  
giremez olacaktı.

İpek kagidiniz var mı, efendim?

Paran var mı, ondan haber ver? Babanın hesabına sana bir şey  
satmıyorum artık.

Hiç bozulmadım. Avucumdaki paraları gösterdim.

Pembeyle turuncu var yalnızca, dedi.

O kadar mı?

Uçurtma zamani neyim var neyim yok yagmaladiniz. Ama önemi yok. Renkleri ne olursa olsun, uçurtmanın havalanmasına engel olmuyor bu.

Uçurtma yapmak için almiyorum ki, balonumu yapacağım. Dünyanın en güzel balonu olsun istiyorum. Yitirecek zamanım yoktu. Chico Franco'nun dükkanına kossam çok zaman kaybedecektim.

Oldu, dedim çaresiz.

Simdi durum degismisti. Masanın yanına bir iskemle çektim ve bakması için kral Luis'i üzerine çıkardım.

Rahat duracagina söz veriyor musun? dedim.

Çok güç birsey yapacağım. Sana da büyüdüğünde nasıl yapıldığını karsiliksiz öğreteceğim.

Gece geniş adımlarla yaklaşıyordu ve ben çalışıyordum. Derken, fabrikanın düdüğü öttü. Elimi çabuk tutmalıydim. Jandira tabakları sofraya yerleştirmeye başlamıştı bile. Büyükleri tedirgin etmememiz için bize daha erken yedirmek onun tutkusuydu.

Zeze!.. Luis!..

Sanki dünyanın öbür ucundaymisiz gibi bagırıyordu. Luis'i indirdim.

Sen git, ben de geliyorum, dedim.

Zeze!.. Çabuk gel, yoksa görürsün gününü!

Geliyorum!

Seytan kız öfkeliydi. Sevgililerinden biriyle kavga etmişti herhalde.

Yolun sonundakiyle mi, yoksa basındakiyle mi acaba?

Simdi de beni geciktirmek istiyormus gibi yapistiricim kurumustu ve un elime yapisiyordu, bu da isimi güçleştirmekteydi. Ablam daha da yüksek sesle bagirmaya koyuldu. Isime devam etmemi saglayacak aydinlik kalmamisti neredeyse.

Zeze!.. Tamam iste. Hapi yutmustum simdi. Öfke içinde geliyordu.

Hizmetçin miyim ben? Hemen yemege gel!

Odaya daldi ve kulaklarima yapisti. Sonra beni, sürükleyip mutfak masasina dogru firlatti. O zaman diklendim:

Yemek yemeyecegim! Yemek yemeyecegim! Yemek yemeyecegim! Balonumu bitirmek istiyorum! Elinden kurtuldum, kosarak isimin basina geçtim. Çilgina döndü. Üzerime çullanacak

yerde masaya yürüdü. Ve o güzel dsm sona erdi. Yarım kalmis  
balonum, yırtık kagıt parçalarından baska bir sey degildi artik.  
Bununla da yetinmeyip (saskinligim o kadar büyüktü ki kendimi  
savunmak için hiçbir sey yapamadım) kollarım la bacaklarım a yapisti  
ve beni odanın ortasına fırlatti.

Konustugum zaman szmn dinlenmesini isterim! diye de  
bagiriyordu.

Seytan drtt beni de. Isyanım kasirga gibi patladi: nce basit bir  
saganakti bu:

Nesin sen biliyor musun? Orospunun tekisin! dedim.

Yüzünü yüzüme yapistirdi. Gözlerinde simsekler akiyordu.

Bir daha söyle, cesaretin varsa! Heceledim:

Komodinin üzerinden kayisi kapti ve acimadan vurmaya basladi.  
Döndüm, yüzümü avularım a gizledim. Acım fkemden daha hafif  
kaliyordu.

O!.. O!.. O...nun kizi!

Durmak bilmiyordu. Bedenim tepeden tırnaga yanmis gibiydi. O sıra

Antonio içeri girdi. Beni dövmekten yorulmaya başlayan ablasinin yardımına kostu.

Öldür beni, katil kız! Cezaevi öcümü alacaktır! dedim.

Ve vuruyor, vuruyordu, öylesine vuruyordu ki, dizüstü düşüp komodine yaslanmıstım.

O!.. O!.. O...nun kızı!

Bunun üzerine Totoca yüzüme, gözlerime, burnuma, agzima, özellikle de agzima vurmaya koyuldu. Kurtulusumu, dayak yedigimi isiten Gloria'ya borçluyum. Yakınlarda bir yerdeydi herhalde! Bayan Rosena'yla gevezelik ediyordu belki. Çigliklari isitince yetisti. Kosarak daldi içeri. Gloria'nin sakasi yoktu. Yüzümden akan kani görünce, Totoca'yi yana itti, ablası olup olmadigina aldirmadan bir tekmede uzaklastirdi Jandira'yi. Gözlerimi açamadan yerde yatiyor ve güçlülle soluk aliyordum. Beni odama tasidi. Aglamiyordum; ama, annemin odasına gizlenen kral Luis, dehsete düsmüstü, hirpalandigimi gördüğü için korkunç çigliklar atiyordu.

Gloria köpürmüstü:

Bir gün bu çocuğu öldüreceksiniz, olacak sey degil! Kalpsiz canavarlarsiniz!

Beni yatağıma yatırmıştı ve sık sık kullandığımız tuzlu su dolu legeni getirmeye kosuyordu. Totoca bası önde, odaya girdi. Gloria onu itti.

Çık dışarı, alçak!

Ona nasıl sövdüğünü isitmedin mi?

Bir şey yapmamıştı. Siz onu kışkırtıyorsunuz. Ben çıktığımda uslu uslu balonunu yapıyordu. Kalp yok sizde. İnsan kardeşini nasıl böyle dövebilir?

Bir yandan da yüzümü temizliyordu. Bir diş parçası tükürdüm legene. Bu, ortalığı iyice karıştırdı.

Bak yaptığına, sefil herif. Baskalarıyla dövülmeye gelince korkuyorsun, hemen onu yardıma çağırıyorsun. Pis! Her sabah çekmecene gizlediğin sidikli donunla silteni herkese göstereceğim.

Sonra odada kim varsa herkesi, hepsini dışarı attı ve kapıyı kilitledi. Ortalık iyice karardığından ışığı yaktı. Gömlegimi çıkardı, bedenimdeki morartılarla yara izlerini temizledi:

Acıyor mu, Gum?

Evet. Bu kez çok acıyor.



Çok dikkat ediyorum, benim sevgili afacanim. Kurumasi için bir süre diz çöküp beklemelisin, yoksa giysilerin yapisir ve çok canin acir.

Ama en çok acıyan yerim yüzümdü. Bunca nedensiz kötülük karsisinda yüzüm acidan ve öfkeden yaniyordu. Biraz rahatlar gibi olunca, saçlarimi oksayarak yanima uzandi.

Gördün ya, Godoia! Bir sey yapmamistim. Hakettigim zaman beni dövmelerine aldirmam. Ama bu kez hiçbir sey yapmamistim.

İçini çekti.

En acisi da, balonumun basina gelenler. Ne güzel olacakti. Luis'e sor istersen.

Eminim. Çok çok güzel olacakti. Ama sen merak etme. Yarın Dindinha'lara gidecegiz ve ipek kagidi alacagiz. Dünyanın en güzel balonunu yapmana yardım edecegim. O kadar güzel olacak ki yildizlar bile kiskanacak.

Bosuna zahmet etme, Godoia. En güzeli ilk yapılan balondur. İlki basarili olmazsa bir daha yapamaz insan ya da yapmak istemez.

Bir gün... bir gün... seni bu evden uzaklara götürecegim.

Oturacagimiz yer...

Arkasi gelmedi. Kuskusuz, Dindinha'nin evini düşünmüştü; ama orada da aynı cehennem vardı. Bunun üzerine düslerimin dünyasına, sekerportakali fidanimin dünyasına girmeye karar verdi.

Seni Tom Mix'le Buck Jones'un çiftligine götüreceğim, orada yasayacagiz.

Ama ben Fred Thompson'u daha çok severim.

Öyleyse onunla gideriz.

Ve ikimiz de ne yapacagimizi bilmez durumda birbirimizin kollarında alçak sesle aglamaya koyulduk...

O kadar çok özledigim halde, iki gün boyunca Portekizliyi görmedim. Okula gitmeme de izin vermediler. Bunca vahsiligi gözler önüne sermek istemiyorlardı. Yüzümün sisi inip dudaklarimin yaralari kabuk baglar baglamaz, hayatimin alisilmis gidisine kavusacaktim. Günlerimi, küçük kardesim Luis'le birlikte, Minguinho'nun yanina oturup konusma istegi duymadan geçiriyordum. Her seyden korkuyordum.

Babam, Jandira'ya söylediğim sözü. Yinelersen dayaktan canimi

O akşam babam disari çıkmamisti. Uyuyan Luis'den baska evde kimse yoktu. Annemin kentten dönmüs olması gerekiyordu ama, bazı haftalar İngiliz Degirmeninde gece çalışmasına kaliyordu; onu ancak pazar günleri görüyorduk. Babamin yanında kalmaya karar vermistim, böylece azginlik yapmayacaktim. Salincakli koltuga oturmustu, dalgın gözlerle duvara bakiyordu. Her zamanki gibi gömlegi pek temiz degildi. Dostlariyla iskambil oynamaya gitmediyse, kuskusuz parasi olmadigi içindi. Zavalli babam, annemin bütün aileyi beslemek için

alistigini dsndk üzülüyordu herhalde.

Lala, fabrikaya girmisti. Babam için her yanda is aramak ve daha genç birini ariyoruz... karsiligiyla durmadan cesareti kirilarak geri dönmek aci olmaliydi.

Kapinin esigine oturmustum, duvardaki kertenkeleleri sayiyor, arada bir babama bakmak için basimi eviriyordum. Noel sabahindan beri onu hiç böyle zgn görmemistim. Kendisi için bir sey yapmaliydim. Sarki söylesem nasil olurdu acaba? Evet, alçak sesle sarki söyleyebilirdim, kuskusuz yalnizliginda onu biraz avuturdu bu. Bildigim bütün sarkilari kafamdan geçirirken, Bay Ariovaldo'dan grendigim son sarkiyi animsadem: Tango; becerebildigim en güzel islerden biriydi tango. Hafiften söylemeye basladim:

iriliplak bir kadin isterdim,

iriliplak isterdim onu...

Gece ayisiginda

Bir kadin bedeni isterdim...

Zeze!

Evet, baba?

Aceleyle yerimden fırladım. Babam tangoyu çok sevmiş olmalıydı ve gelip yakınında söylememi istiyordu herhalde.

Ne söylüyorsun?

Bastan başladım:

Çirilçıplak bir kadın isterdim...

Bunu sana kim öğretti?

Gözlerinde delirmiş gibi bulanık bir pırıltı vardı. Bay Ariovaldo öğretti.

Sokakta onunla gezmeni istemedigimi daha önce de söyledim sana.

Oysa hiç söylememisti. Sarkici yardımcılığı yaptığımdan haberi olduğunu bile sanmıyorum.

Bastan söyle bu sarkiyi.

Çok moda olan bir tango, dedim ve yineledim:

Çirilçıplak bir kadın isterdim...

Yanagima bir tokat indi.

Bir daha söyle!

Çirilçıplak bir kadın isterdim...

Bir tokat, bir tokat daha, bir daha. Elimde olmadan gözlerimden  
yaslar fiskirmisti.

Hadi, sarkiya devam et!

Çirilçıplak bir kadın isterdim...

Dudaklarimi neredeyse oynatamiyordum, sendeliyordum. Tokat  
yagmuru altinda gözlerim açiliyor, kapaniyordu. Susmak ya da sarkiya  
devam etmek konusunda kararsizdim... Ama, o aci arasinda bir tek  
seye karar vermistim: Yiyecegim son dayak olacakti bu, son dayak.  
Ölmek daha iyiydi...Biraz yatisip yeniden sarki söylememi  
buyurdugunda söylemedim. Babama büyük bir nefretle bakiyordum,  
ve:

Katil! dedim ona. Beni hemen öldür. Cezaevi öcümü alacaktır.

Öfkeden çılgına dönerek salıncaklı iskemlesinden kalktı. Kemerini

özdü. İki demir tokasi olan kemerini ve... öfkeden kipkirmizi bir durumda, bana agzına geleni söylemeye koyuldu:

Pis, hayvan, süprüntü, paçavra, babanla böyle konuşursun ha!..

Kemer korkunç bir sesle gövdemde sakliyordu. Bedenimin her kösesine çarpan kanca uçlu bin tane parmagı vardı sanki. Tortop oldum ve odanın kösesine yuvarlandım. Beni öldüreceginden emindim. Kurtarmak için içeri giren Gloria'nın sesini isittim. Gloria, benden baska tek sarisin. Kimsenin elini sürmediğı Gloria. Babamın elini tuttu ve kemerin saklamasına engel oldu.

Baba! Baba! Tanrı askına beni döv. Ama bu çocuğı dövme artık.

Babam kemeri masanın üzerine attı ve elini yüzünde gezdirdi. Kendi haliyle benim halime ağılıyordu.

Aklım basımdan gitti, dedi. Benimle alay ettiğini sanıyordum.

Benden nefret ettiğini sanıyordum.

Gloria beni yerden kaldırdığında bayılmıştım. Kendime geldiğimde atesten tırtır titriyordum. Annem Gloria basucumdaydılar; bana tatlı sözler söylüyorlardı. Odaya bir sürü insan girip ıkiyordu. Dindinha'yi bile getirmislerdi. En ufak harekette acı çekiyordum: Daha sonra, doktor çağırmak istediklerini öğrendim, ama çevrede kötü bir etki yapacaktı bu.

Gloria bana eliyle hazirladigi bir çorba getirdi, birkaç kasık içirmeye alisti. Soluk almakta güçlük çekiyordum, yutmam daha da güçlü. Uzun süren bir uykuya daldım, uyandığımda acı hafiflemeye başlamıstı. Annem geceyi yanımda geçirdi, sabah hazırlanmak üzere kalktı. İse gitmesi gerekiyordu. Bana veda etmeye geldiğinde boynuna sarıldım.

Bir şeyin yok, yavrum. Yarın iyileşeceksin...

Anne...

Alçak sesle konuştum ve bu, herhalde hayata yönelttiğim en büyük suçlamaydı:

Anne, benim dogmamam gerekirdi. Balonum gibi olmalıydim.

Hüzünle saçlarımı oksadı.

Herkes, dogması gerektiği biçimde dogar, dedi.

Sen de öyle oldun. Ama Zeze, arasına hiç söz dinlemiyorsun...

Tatlı ve garip istek. Toparlanmam için bir hafta gerekti. Bezginliğim, ne acılardan, ne de yedigim dayaktan geliyordu. Dogrusu, evde bana



iyi davranmaya baslamislardi. Bu da olagan degildi aslinda. Ne var ki,  
bir seyin eksikligini duyuyordum: beni kendime getirecek, belki  
insanlara, onlarin iyiliklerine inandiracak önemli bir seyin eksikligi.  
Uslu uslu, canim hiçbir sey istemeden, hemen hemen hep  
Minguinho'nun yanibasindaydim. Hayata uzaktan bakarak,  
ilgisizligimde yitip gitmis gibiydim. Yine de küçük kardesimin  
yanimda olusuna göz yumuyordum. Dügmelerle teleferik oynuyorduk,  
buna bayiliyor, bütün gününü teleferik vagonlarini indirip  
çikarmakla geçiriyordu. Ona sonsuz bir sevgiyle bakiyordum,  
çünkü onun kadar küçükken ben de bu oyunu çok severdim.

Suskunlugum Gloria'yi meraka düsürüyordu. Artist resimlerini, bilye  
torbami yanima koyuyordu; çogu kez bunlara elimi bile  
sürmüyordum. Ne sinemaya gitmek istedigim vardi, ne de boyaci  
sandigimla yola koyulmak. Gerçek olan, acimasiz bir biçimde  
nedenini bilmeden dayak yiyen küçük bir hayvan olarak iç yarami  
bir türlü geçirmeyi basaramadigimdi. Gloria, düslerimin dünyasi  
konusunda beni sorguya çekiyordu.

Burada degiller. Çok uzaklara gittiler, diye karsilik veriyordum.  
Elbette, Fred Thompson ve öteki dostlarimdi söz konusu olan.  
Ama Gloria bendeki degisimi bilmiyordu. Kararimdan haberi yoktu.  
Gittigim filmleri degistirecektim. Bundan böyle, büyüklerin deyimiyle  
ask filmleri görmeye gidecektim yalnızca. Öpüsmeli ve herkesin  
birbirini sevdiği filmlere. Dayak yemekten baska ise yaramayan ben,  
hiç degilse baskalarinin sevistigini seyredecektim.

Okula dönebildigim gün geldi çatti. Ama okula gitmedim.

Portuga'nin bir hafta boyunca arabamizla beni beklememesi gerektigini biliyordum. Elbette, ancak ona haber verebildigim zaman beni yeniden beklemeye baslayacakti.

Hasta oldugumu öğrense de, beni görmeye çalışmayacakti.

Birbirimize söz vermistik, bir anlasma yapmistik, sirrimizi gizleyecegimiz konusunda ölümüne bir anlasma. Tanrı'dan baska kimsenin dostlugumuzu bilmemesi gerekiyordu. Güzel araba, garin karsisinda, pastanenin yaninda durmustu. Bu ilk sevindirici günes isiniydi. Özlemle beslenen yüregim sevinçten hopladi. Dostumu görecektim. Ama ayni anda beni ürperten hos bir düdük sesi garin girisinde çinladi. Mangaratiba'ydi bu. Sert, gururlu, raylarina egemen. Bütün görkemiyle, neredeyse uçarak, vagonlarini birbirine toslatarak geçti. Pencereelerde insanlar vardi ve disari bakiyorlardi. Yolculuk eden bütün kalabalik mutluydu. Küçükken Mangaratiba'nin geçisini seyretmeyi ve ona veda etmeyi severdim; bitip tükenmeyen vagonlar gözden kaybolana dek veda etmeyi. Simdi sıra Luis'indi.

Gözlerimi pastanenin masalarinda gezdirdim. Evet oradaydi. İçeri giren müsterileri görebilmek için oturduğu son masada. Ama arkasi dönüktü ve ceketsizdi.

Bembeyaz gömleginin kollarini gösteren güzel kareli yelegi

vardi sirtinda. Bir yorgunluk hissettim. O kadar ki, kendisine  
yaklasmam güç oldu. Bay Ladislau verdi haberi:

Bak kim geldi, Portuga.

Yavasça döndü, yüzü mutlu bir gülümsemeyle aydinlandi. Kollarini  
açti, beni uzun uzun göğsünde sikti.

İçimde bir ses bugün geleceğini söylüyordu. Sonra bana bakti.

Seni kaçak seni, bu kadar zamandır neredeydin?

Çok hastaydım!

Bir iskemle çekti.

Otur.

Ne sevdiğimi çok iyi bilen garsonu çağirmek için parmaklarını  
saklattı. Ama garson limonatayla pastayı önüme koyduğunda elimi  
bile sürmedim. Basımı kollarıma dayadım ve öyle kalakaldım;  
bezgindim, üzüntülüydüm.

İstemiyor musun?

Karsilik vermeyince, Portuga yüzümü kaldirdi. Dudaklarımı bütün

gücümle isiriyordum ve gözlerim ıslaktı.

Ne oluyor, Sivrisinek? Anlat eski dostuna...

Anlatamam. Burada olmaz.

Bay Ladislau bir şey anlamamış gibi başını sallıyordu.

Konusmaya karar verdim:

Portuga, otomobilin bizim otomobilimiz olduğu doğru mu?

Evet. Hala kuskun mu var?

Beni gezmeye götürmek ister misin?

Önerim onu şaşırttı.

İstiyorsan gidelim.

Gözyaşlarının arttığını görünce kolumdan tutup beni arabaya kadar götürdü ve kapıyı açmaya gerek duymadan açık camından sokup oturttu içeri.

Hesabı ödemek için geri döndü. Bay Ladislau ve öbür adamlarla konuştuğunu işittim:

Evinde bu küçüğü hiç kimse anlamıyor. Böylesine duyarlı bir çocuk görmedim ben.

Doğru söyle, Portuga; bu küçük seytani çok seviyorsun, değil mi?

Sandığından da çok. Zeki ve harika bir sivrisinek bu.

Arabaya dönüp oturdu.

Nereye gitmek istiyorsun?

Yalnızca buradan uzaklaşmak istiyorum. Murundu yoluna kadar gidebiliriz. Yakındır, fazla benzin de gitmez.

Güldü.

Büyüklerin sorunlarıyla uğraşmak için daha çok küçük değil misin?

Evdeki yoksulluk o derecedeydi ki, insan erkenden hiçbir şeyi çarçur etmemeyi öğreniyordu. Her şey parayla ve pahalıydı. Küçük yolculugumuz boyunca konuşmadı. Yatışmama bekliyordu. Ama her şeyden uzaklaştığımızda ve yol yemyesil, nefis bir çayıra dönüştüğünde arabayı durdurdu, bana baktı ve yeryüzünün geri kalan bölümündeki bütün eksikliklerin yerini dolduran biri iyilikle

gölümsedi.

Portuga, yüzüme bak, burnuma daha dogrusu, yüzüme degil. Evde insan olmadigim, bir hayvan, bir Pinage kizilderilisi sayildigim ve seytanin oglu oldugum söylendiginde, hayvan gibi burundan ibaret bir suratin var, diyorlar.

Ben yine de yüzüne bakmayi yegliyorum.

Ama iyi bak. Bütün su dayak izlerine bak!

Portekizli'nin gözleri hüznü ve kuskulu bir anlama büründü.

Senin gibi küçük bir çocuğu böyle dövmelele olacak sey degil. Daha alti yasinda bile degilsin.

Nedenini biliyorum ben. Bes para etmem. O kadar kötü bir insanim ki, her Noel'de küçük Isa'nin yerine küçük bir seytan doguyor benim için.

Saçma, sen gerçek bir meleksin. Belki biraz hasarisin ama...

Bu saplanti beni yeniden korkutmaya basliyordu.

Öyle kötüyüm ki, dogmamam gerekirdi. Geçen gün anneme de

söyledim.

İlk kez kekeledi:

Bunu söylememen gerekirdi.

Gerçekten gereksindigim için seninle konuşmak istedim. Yaslı olduğundan, iş bulamaması babam için korkunç bir şey, biliyorum. İssizliğin onu çok mutsuz ettiğini de biliyorum. Annem evin giderlerini karşılamak için çok erken işe gitmek zorunda. İngiliz Degirmenindeki dokuma tezgahlarında çalışıyor. Bir sandık dolusu bobin kaldırdığı ve bu yüzden fitik olduğu için kusak bağlıyor. Lala çok çalışkan bir genç kızı, o da fabrika işçisi olmak zorunda kaldı. Bütün bunlar haksız işler. Ama yine de, babam beni bu kadar kötü dövmemeliydi. Noel'de, istediği zaman beni dövebileceğini söylemistim, ama bu kadari fazlaydı.

Saskin saskin yüzüme bakıyordu.

Tanrım! Bir çocuk nasıl olur da büyük insanların sorunlarını böylesine anlayıp benimseyebilir. Bunu hiç görmedim!

İçini çekti.

Biz iki dostuz, değil mi? Erkek erkeğe konuşacağız şimdi: Seninle

bazi seyleri görüsmek arasira tüylerimi ürpertse bile yapacagim bunu.

Kabul, haklisin; ama sanirim ablana sövmemen gerekirdi. Hem biliyor musun, ne olursa olsun sövmemelisin!

Ama ben küçüğüm. Öcümü almak için tek yolum bu.

Söylediginin ne anlama geldigini biliyor musun?

Basimla evetledim.

Öyleyse sövmemelisin, sövmemen gerekir.

Bir sessizlik oldu.

Portuga!

Himmm.

Sövmemi sevmiyorsun, degil mi?

Hiç sevmiyorum.

Ölmezsem, bir daha sövmeyecegime söz veriyorum öyleyse.

Çok iyi. Ama nedir bu ölmek hikayesi?



Az sonra anlatacagim.

Bir sessizlik oldu. Portekizli d s nceliydi.

Bana g vencigine göre bir sey daha  grenmek istiyordum, dedi.

Su  nl  sarkiyi, hani babani kizdiran su tangoyu söylerken sarkinin neler dedigini biliyor muydun?

Sana yalan söylemek istemem. Tam bilmiyordum. Her seyi  rendigim gibi bu sarkiyi da  grenmistim, m zigi de güzeldi. Ne demek istedigini d s nmeden söyledim. Ama beni öyle kötü dövdü ki, Portuga;  yle kötü dövdü ki.  nemi yok artik.

Uzun uzun burnumu çektim.

 nemi yok, onu  ld recegim!

Ne diyorsun sen, küçük; babami mi  ld receksin?

Evet, yapacagim bunu. Basladim bile.  ld rmek, Buck Jones'un tabancasini alip g m diye patlatmak degil! Hayir. Onu y regimde  ld recegim, artik sevmeyerek... Ve bir gün büsbütün ölecek.

Bu küçücük kafada ne büyük bir hayal gücü!

Böyle diyordu ve duygulandığını da gizlemiyordu.

Ama beni de öldüreceğini söylemistin.

Baslangıçta söyledim. Sonra, seni baska bir biçimde öldürdüm.

Yani, seni yüregimde canlandırarak öldürdüm. Sen sevdiğim tek insansın, Portuga. Tek dostumsun. Bana artist resimleri, bilyeler, limonata, pasta aldığın için değil... Yemin ederim gerçeği söylüyorum.

Dinle, seni herkes seviyor. Annen, hatta baban, Gloria ablan, kral Luis... Ya sekerportakali fidanın? Onu unuttun mu yoksa? Minguinho adındaki ve...

Xururuca.

İyi ya iste!..

Simdi durum eskisi gibi değil, Portuga. Xururuca bir tek çiçek bile veremeyen basit bir portakal ağacı... Gerçek bu... Ama sen öyle değilsin. Dostumsun, bunun için yakında yalnız sana kalacak olan otomobilimizde dolasmamızı istedim. Sana veda etmeye geldim.

Veda mi?

Öyle. Görüyorsun, bes para etmeyen biriyim; dayak yemekten ve kulaklarimin çekilmesinden biktim. Bir fazla bogazdan kurtaracagim onlari...

Girtlagimda acili bir düğüm hissetmeye basliyordum. Geri kalani söylemek için büyük cesarete ihtiyacim vardi.

Kaçacak misin? dedi.

Hayir. Bütün hafta bunu düşündüm. Bu gece kendimi Mangaratiba'nin altina atacagim.

Bir sey söylemedi. Beni bütün gücüyle kollarinda sikti ve baska kimsenin bilmedigi bir biçimde avuttu.

Hayir. Tanri askina bunu söyleme. Önünde güzel bir hayat var. Bu zeka ve hayal gücüyle... Bir daha ne böyle düşünmeni, ne de söylemeni istiyorum bunu! Ya ben?.. Beni sevmiyor musun? Beni gerçekten seviyorsan ve eger yalan söylemiyorsan, bir daha böyle konuşmaman gerekir.

Benden uzaklasti ve gözlerimin içine bakti. Elinin tersiyle yaslarimi sildi.

Seni çok seviyorum, Sivrisinek. Sandiginden da çok. Hadi, gülümse.

İtiraflarımda biraz rahatlamistim, gülümsedim. Bütün bunlar geçecek. Yakında uçurtmalarınla sokagin hakimi, bilyelerin krali, Buck Jones kadar güçlü bir kovboy olacaksın... Öte yandan, baska bir sey de düşündüm. Öğrenmek ister misin?

Evet.

Cumartesi günü Encantado'ya, kızımı görmeye gitmeyeceğim. Kocasiyla Paqueta'da birkaç gün geçirecek. Hava güzel olduğundan, Guandu'da balık tutmayı düşündüm. Benimle gelecek bir dostum olmadigından, sen aklima geldin.

Gözlerim parladi.

Götürür müsün beni?

Elbette, istersen... Gelmek zorunda degilsin ama.

Karsilik yerine yanagimi onun sakalli yanagina dayadim, kollarimi boynuna doladim ve bütün gücümle siktim. Mutluyduk, bütün trajedi uzaklasmisti.

Güzel bir köse var. Yiyecek birseyler götürürüz. En çok ne istersin?

Seni, Portuga.

Ben salamdan, yumurtadan, muzdan sözediyorum...

Her seyi severim. Evde yiyecek bir sey buldugumuz zaman sevmeyi öğrendik.

Öyleyse gidiyor muyuz?

Bunu düşünmekten uyku uyuyamayacagim.

Ama ciddi bir sorun mutlulugumu gölgeliyordu.

Bütün gün boyunca, evden uzaklasmak için ne diyeceksin?

Bir sey uydururum.

Ya sonra seni yine döverlerse?..

Ay sonuna kadar kimse beni dövemez. Gloria'ya söz verdiler.

Gloria'nin gözü karadir. Benden baska ailenin tek sarisinidir o.

Dogru mu.

Evet, dogru. Ancak bir ayin sonunda, kendime geldigim zaman bana el sürebilirler.

Motoru isletti ve dönüş yolunu tuttu.

Öyleyse, o seyden bir daha sözedilmeyecek demektir.

Neyden?

Mangaratiba'dan.

Biraz bekleyeceğim önce...

Daha iyi.

Sonra Bay Ladislau'dan, kendisine o kadar söz verdiğim halde, Portuga'nin, gece geç vakit ve ancak Mangaratiba'nin geçisinden sonra eve döndüğünü öğrendim...

Güzel bir yoldan geçtik. Yol ne asfaltlanmisti, ne de parke tasi döseliydi. Ama iki yani ağaclar ve çayirlarla kapliydi, harika bir yerdi. Günes ve masmavi gökyüzü de cabasi. Bir gün Dindinha bana, sevincin yürekte isildayan bir günes oldugunu söylemis, günesin her seyi mutlulukla aydinlattigini belirtmisti. Bu dogruysa, benim iç

günesim de şimdi her şeyi güzelleştiriyordu...

Yiginla seyden söylederken, otomobil acelesiz kaymakta ve  
konusmamızı dinlemek ister gibiydi.

Demek, benimle birlikteyken çok ulusun. Öğretmeninle de... Neydi  
adi?

Bayan Cecilia Paim. Biliyor musun, gözünün üzerinde beyaz bir  
leke var.

Bayan Cecilia Paim sınıfta olmadığın zamanlar bütün bu  
yaramazlıkları yaptığina inanmıyor demek! Gloria ve küçük kardeşine  
karsi da iyisin. Öyleyse neden değişiyorsun böyle ikide bir?

Bilmiyorum. Tek bildiğim, yaptığım her hareketin kötü sonuçlar  
verdiğidir. Bütün sokak, oynadığım kötü oyunlardan haberli. Sanki  
seytan alçak sesle bana birtakim kötülükler fısıldıyor. Böyle olmasa,  
bunca azgınlığı yapamazmışım. Edmunda Dayım böyle söyledi. Bir  
keresinde o zavallı ihtiyara da ne yaptım biliyor musun? Sana hiç  
anlatmadım mı?

En az altı ay önce oldu. Kuzeyden ona bir hamak gelmişti, çok  
hosnuttu hayatından. İçine uzanıp sallanmama izin vermiyordu, o...  
çocuğu.

Ne dedin?

Tamam, tamam! Namussuz, üzerinde kestirdikten sonra hamagi  
çözüyor ve koltugunun altında götürüyordu. Sanki hamagini  
yiyecekmisim gibi! Bunun üzerine, bir gün Dindinha'lara gittim.  
Dindinha içeri girdigimi görmedi. Gazetelerdeki ilanlari okumak  
için gözlüklerini takmis olmalıydi. Evin çevresini dolandim ve  
hintarmutlarına baktim; bir sey bulamadim. Derken hamagina  
horlayan Edmundo Dayiyi farkettim. Hamagi, çitle bir portakal  
agacinin arasina asmisti. Agzi aralikti, bir domuz gibi horluyordu.  
Gazetesi yere düsmüştü. O ara seytan kulagima bir sey fisildadi ve  
cebimde bir kibrit kutusu bulunduğunu hatirladim. Bir parça gazete  
yirttim ve öbür yapraklardan da küçük bir küme yaptim, tutusturdum.  
Alevler, seyinin altında belirince...

Duraladim ve ciddi ciddi sordum: Portuga, kiç diyebilir miyim?

Himmm, pek hos degil, bunu sik sik söylememek gerekir?

O zaman, insan kiç demek istediğinde ne söyleyebilir?

Kaide.

Nasil? Bu zor sözcüğü mü öğrenmem gerekiyor?



Kaide. Ka-i-de.

Peki, kiçinin kaidesinin altında kagitlar yanmaya baslayınca kosarak kaçtım, bahçe kapisından disari firladım ve çitteki küçük bir delikten olup bitenlere baktım. Derken büyük bir haykiris isittim. İhtiyar havaya firladi ve hamagi kaldirdi. Dindinha yetisti, üstelik onu azarladi da: Hamaginda sigara içmemeni söylemekten dilimde tüy bitti. Yanık gazeteyi görünce de, bunu daha okumamis oldugundan yakindi.

Portekizli kahkahalarla gülüyordu; onu neseli gördüğüm için sevinçliydim.

Seni dövdüler mi?

Bir sey anlamadılar. Olayi yalnız Xururca'ya anlattım. Beni yakalasalar keserlerdi seyimi...

Neyini keserlerdi?

Canım, hadım ederlerdi iste.

Yeniden gülmeye koyuldu ve yola bakarak ilerlemeye devam ettik. Otomobil sari bir toz kaldiriyordu. Birseyler düşünmekteydim.

Portuga, bana yalan söylemedin, değil mi?

Hangi konuda, Sivrisinek?

Hiç kimseden, kaidesine bir tekme yedi, sözlerini duymadım da...

Yalnız senden isittim bunu.

Yine güldü.

Felaketsin. Ben de pek söylemem bunu. Unut kaideyi, yerine popo'yu kullan. Ama konuyu degistirelim artık, yoksa sonunda sana verecek karsilik bulamayacagim.

Çevrene bak, bütün su koca ağaçlara. İrmaga yaklaşıyoruz.

Saga saptı ve bir patıkaya girdi. Otomobil ilerliyor, ilerliyordu. Bir açıklığın orta yerinde durdu. Koca koca kökleri dışarı fırlamış, çok yüksek bir ağaç vardı burada. Sevinçten ellerimi çırptım.

Ne güzel! Ne hoş bir yer! Buck Jones'u gördüğümde, ovalarıyla çayırlarının, bizim bu yerimizin yarisi kadar bile güzel olmadığını söyleyeceğim.

Ellerini saçlarımda gezdirdi.

İste seni böyle görmek istiyorum. Kafanda örümcek ağlarıyla değil de tatlı hayallerle yasarken...

Arabadan indik, esyamizi agacin gölgesine tasimasina yardım ettim.

Buraya hep yalnız mi gelirsin, Portuga?

Asagi yukari her zaman. Görüyor musun? Benim de bir agacim var.

Adi ne, Portuga? Insanin bu kadar büyük bir agaci olursa, ona bir ad vermesi gerekir.

Düsündü, gülümsedi ve yine düsündü.

Benim sirrim bu, ama sana söyleyecegim. Agacin adi, Kraliçe Charlotte.

Seninle konusuyor mu?

Hayir, konustugu yok. Çünkü bir kraliçe, hiçbir zaman halkıyla yüzyüze konuşmaz. Ama ben ona hep Majesteleri, derim.

Kraliçenin halki nedir?

Verdigi emirlere boyun egen insanlar.

Ben de senin halkin olabilir miyim?

Otlari bile kimildatan neseli bir kahkaha atti.

Hayir, çünkü ben kral degilim, emir vermiyorum. Senden birtakim seyler istiyorum yalnızca.

Ama kral olabilirsin. Kral olmak için gerekli her seyin var. Krallar da senin kadar iridir. Kupanin, maçanın, sinegin, karonun krali, iskambil kagitlarindaki bütün krallar senin kadar güzeldir, Portuga.

Hadi, hadi, isbasina. Yoksa, bu gevezeligin sonunda bir tek balik bile avlayamayacagiz.

Bir oltayla, solucan dolu bir konserve kutusu aldi, pabuçlarini çıkardi ve yelegini çıkarip kenara koydu. Yeleksiz daha da sismandi. Irmagi gösterdi.

Surada oynayabilirsin, sigdir. Ama öbür yana gitme, su çok derinlesir orada. Simdi balik avlayacagim. Benimle kalmak istersen konusmamalisin, sonra baliklar kaçabilir.

Onu balik aviyla basbasa biraktim ve dolasmaya çıktim; yeni kesiflerde bulunmaya. Ne kadar güzeldi irmagin bu kösesi. Ayaklarimi suya soktum ve her yanda yiginla küçük kurbaga gördüm. Kuma, çakil taslarina, akintinin sürükledigi yapraklara baktim. Gloria'yi düşündüm. O söylerdi:

Ey kaynak, bırak beni, diyordu

Çiçek aqlarken.

Tepelerde doğdum

Denize doğru götürme beni.

Bosuna! Dallarin oynayisi

Dallarin tatli tatli oynayisi

Bosuna! Saydam çiğ damlacıkları

Gökyüzünün maviliğinden inen...

Ama gürültücü ve soğuk kaynak

Alayci bir miriltiyle

Kosuyordu kumlarda

Kosuyordu çiçeği sürükleyerek...

Gloria hakliydi. Yeryüzünün en güzel seiydi bu. Ne yazık ki bu,

siirin yasadigini gördüğümü ona anlatamazdim. Bir çiçek değil, küçük yapraklardı ağaçlardan dökülen ve denize doğru giden. Irmak, bu ırmak da denize doğru gidiyor muydu acaba? Portuga'ya sorabilirdim bunu. Hayır, balık avına engel olurdum sonra. Ama balık avının sonucu iki küçük çirçirdi, bunları yakaladığına yaniyordu insan. Güneş iyice yükselmisti. Hayatla oynayip gevezelik etmekten yüzüm kıpkırmızıydı. O sıra Portuga yaklaştı ve bana seslendi. Keçi yavrusu gibi hoplaya zıplaya kosarak yanına gittim.

Les gibisin, Sivrisinek, dedi.

Oynadım durdum. Yere yattım. Suda eğlendim.

Yemek yiyeceğiz. Ama böyle, domuz yavrusu gibi pislik içindeyken yiyemezsin. Hadi, soyun ve suyun alçak olduğu yerde dal.

Dedigini yapmak istemiyordum, kararsız duruyordum.

Yüzme bilmiyorum.

Önemi yok bunun. Hadi, ben yakınındayım.

Yerimden kimildayamıyordum. Onun görmesini istemiyordum.

Önümde soyunmaktan utandığını söyleyecek değilsin herhalde.

Hayir. Bu degil de...

Eee?

Baska çarem yoktu, arkami döndüm ve giysilerimi çıkarmaya  
basladim; önce gömlegimi, sonra bez askılarla tutturulmuş  
pantolonumu. Her seyi yere attim ve yalvarircasına döndüm ona.  
Hiçbir sey söylemedi, ama gözleri dehset ve isyanla doluydu. Yedigim  
dayaklardan kalan izleri, yaralari ve kabuklari görmesini hiç  
istemezdim, ama gördü.

Canin aciyacaksa suya girme, diye mirildandi.

Artik acimiyor.

Yumurta, salam, ekmek ve çok sevdiğim muzlu pasta yedik. Irmak  
suyu içtik ve Kraliçe Charlotte'un altina döndük. Portekizli oturmak  
üzereyken ona beklemesini isaret ettim. Elim göğsümde, agaci  
selamladim.

Majesteleri, halkinizdan Manuel Valadares ve Pinage ulusunun en  
büyük savaşçisi... Efendimizin gölgeleri altina oturacagiz.

Ve sonra gülerek oturduk.

Portuga yere uzandi, yastik niyetine yelegini köklerden birine sardi

ve bana:

Simdi suraya uzan ve kısa bir uyku çekmeye bak, dedi.

Canım istemiyor ama.

Hiç önemi yok. Senin gibi bir seytani burada basibos bırakmak istemiyorum.

Elini göğsüme koydu ve beni böylece tutsak etti. Uzunca bir süre, ağacın dalları arasından geçen bulutları seyrettik. En uygun andı bu. Simdi konuşmazsam bir daha hiç konuşmayacaktım:

Portuga! dedim.

Himmm.

Uyuyor musun?

Daha uyumuyorum.

Pastanede Bay Ladislau'ya söylediğin doğru mu?

Pastanede Bay Ladislau'ya o kadar çok şey söyledim ki.



Benimle ilgili. Isittim de, otomobilden...

Ne isittin?

Beni çok sevdiğini.

Elbette ki seni seviyorum. Ne olmuş?

Bunun üzerine kollarından kurtulmadan ona döndüm. Aralık gözlerine diktim bakışlarımı. Böyleyken yüzü daha da büyüktü, bir krala daha çok benziyordu.

Beni gerçekten sevip sevmediğini öğrenmek istiyordum da.

Elbette seviyorum, koca sersem.

Sözlerini kanıtlamak için beni daha da güçlü sikti.

İyi düşündüm. Bir tek Encantado'daki kızın var, değil mi?

Evet.

Torunun olmadığını da söylemistin bana, değil mi?

Evet.

Beni sevdiğini de söylemistin nasılsa.

Evet.

Öyleyse neden bizim eve gidip, babamdan beni sana vermesini istemiyorsun?

Öyle duygulandı ki, doğrulup oturdu; yüzümü avuçlarının arasına aldı.

Benim küçük oğlum olmayı ister misin?

İnsan doğumundan önce babasını seçemez. Ama seçmek elimde olsaydı seni isterdim.

Doğru mu bu, Sivrisinek?

Yemin edebilirim. Hem sonra, evden de bir bogaz eksilir. Bir daha sövmeyeceğime, kiç bile demeyeceğime söz veriyorum. Pabuçlarını boyarım, kuslarına bakarım. Her zaman uslu otururum. Okulun en iyi öğrencisi olurum. Her şeyi çok iyi yaparım.

Ne diyeceğini bilemiyordu.

Beni alabilsen, evde herkes sevinçten çilgına dönerdi. Onlar için büyük bir rahatlık olurdu bu. Antonio ve Gloria'nın arasında bir kızkardeşim var, Kuzey'de bir yere verdiler. Okumak ve önemli biri olmak için çok zengin bir kuzenimizin yanına gitti...

Sessizlik sürüp gidiyordu. Gözleri yaslarla dolmuştu.

Beni vermek istemezlerse satın alabilirsin. Babamın hiç parası yok. Beni satacağından eminim. Çok para isterse, Bay Jacob'un dükkanında müşterilerine yaptığı gibi birkaç taksitte ödersin...

Karşılık vermediğini görünce yeniden yanına uzandım, o da uzandı, gözleri yas içindeydi.

Biliyor musun, seni ağlatmak istemiyordum...

Hafif hafif saçlarımı oksadı.

Bu değil, çocuğum, sorun bu değil. Basit bir oyunla hayat değiştirilemez. Ama şimdi başka bir şey önereceğim sana. Seni aileden, ananla babandan büsbütün çekip alamam. Bunu yapmayı çok istediğim halde. Hakkım yok çünkü. Ama şimdiye kadar seni bir oğul gibi seven ben, bundan böyle, gerçekten oğlummusun gibi davranacağım sana.

Sevinçle yerimde doğruldum.

Dogru mu, Portuga?

Yemin edebilirim, senin her zaman dedigin gibi.

Pek seyrek ve yalnızca aile içindekilere yaptigim bir seyi yaptim; o iyilik dolu koca yüzünü öptüm...

Sevgiyi olusturan ufak tefek seyler

Ve hiçbirini konuşmuyordu, hem de üstlerine bile binemiyordun demek, Portuga?

Evet. Oysa çocuktun, değil mi?

Evet. Ama bütün çocuklarda sendeki gibi ağaçları anlama talihi yoktur. Hem bütün ağaçlar da konuşmayı sevmez.

Sevgiyle güldü ve devam etti:

Gerçek ağaç değildi bunlar, asmaydı. Sen sormadan anlatayım bari: Asmalar, üzüm ağaçlarıdır. Sarmasık gibi tırmanan bir çeşit büyük bağdır bunlar. Bağbozumu zamanı çok güzel olurlar (nasıl olduğunu bana anlattı) ve üzümü ezerek yapılan sarap (yeniden anlattı)... Konustukça, bana pek çok şeyi en iyi biçimde anlatmayı başarıyordu.

Edmundo Dayi kadar iyiydi.

Daha çok anlat, dedim.

Hosuna gidiyor mu?

Çok. Elimden gelse, seninle sekiz yüz elli iki bin kilometre hiç durmadan konusurdum.

Bu kadar yola nasıl benzin yetistiririz?

Gider gibi yaparız.

Sonra bana, kisin kuruyup samana dönüşen otları ve peynirin nasıl yapıldığını anlattı. Piynir diyordu. Sözcükleri değistiriyordu konusurken, ama bunu daha da güzel buluyordum. Sustu, derinden bir iç çekti.

Yakın gelecekte oraya dönmek isterim. Sakin, tatlı bir yerde yaşlılığımı beklemek isterim. Monreal yakınında, Folhadela'da, o güzelim Tras-os-Montes'imde.

Geniş yüzü daha gergin ve hep pırıl pırıl olduğu halde, Portuga' nin babamdan daha yaşlı olduğunu o güne kadar farketmemistim. Garip bir şey oldu duygularımda.

Ciddi mi konuşuyorsun?

O zaman sezdi hayal kırıklığımı.

Aptal, buna daha çok zaman var. Belki oraya hayatımda bir daha dönmeyeceğim.

Ya ben?.. İstedigim gibi olmam için o kadar uğraştım!

Elimde olmadan, gözlerim yaşlarla dolmuştu.

Bazan benim de hayal kurabileceğimi kabul etmelisin.

Ama hayalinde bana yer vermedin.

Keyifle güldü.

Ben sana bütün hayallerimde yer veriyorum. Portuga. Tom Mix ve Fred Thompson'la yemyesil geniş çayirlara doğru yola çıktığımda, fazla yorulmadan yolculuk edebilmen için sana bir posta arabası tuttum. Gittiğim bütün yerlerde sen de varsın.

Zaman zaman, okulda kapiya bakıyorum ve senin görünüp bana günaydın diyeceğini düşünüyorum...

Tanrim! Hiç bu kadar sevgiye susamis bir küçük yürek görmedim...

Ama biliyor musun, bana bu kadar bağlanman doğru değil.

Minguinho'ya anlattıklarım bunlardı iste. Minguinho benden de beter bir gevezeydi.

Doğru bu. Xururuca; babam olduğundan beri çocuklarına kanat geren bir ana kus gibi. Bütün yaptıklarımı begeniyor. Ama kendine göre begeniyor. Bu çocuk çok yükselecek, diyen ötekiler gibi değil. Yüksелеceğim, ama Bangu'dan hiç çıktığım yok.

Minguinho'ya sevgiyle bakıyordum. Sevginin ne olduğunu gerçekten keşfedeli beri, bütün sevdiklerimi sevgiye boguyordum.

Biliyor musun, Minguinho; oniki çocuğum ve ardından bir oniki çocuğum daha olsun istiyorum, anladın mı? İlk onikisi hep çocuk kalacak; kimse de onları dövmeyecek. Ötekiler büyük insanlar olacaklar.

Onlara soracağım: Ne is tutmak istiyorsun, yavrum? Oduncu mu olmak istiyorsun? Peki, iste sana baltayla kareli gömlek. Sen bir şirkte hayvan eğiticisi mi olmak istiyorsun? Peki, iste sana kırbaç ve giysi...

İyi ama, Noel'de bu kadar çocukla ne yapacaksın?

Ah su Minguinho! Böyle bir anda hiç insanın sözü kesilir mi?..

Noel'de çok param olacak. Bir kamyon dolusu kestane ve findik alacağım. Bol bol ceviz, incir ve kuru üzüm. O kadar çok oyuncakları olacak ki, baskalarına verecekler; yoksul komsu çocuklarına dağıtacaklar... Simdiden sonra zengin olacağım; piyangoda kazanmak istediğim büyük ikramiyeden de çok param olacak.

Minguinho'ya meydan okurcasına baktım, böylece sözümü kesmesini basına kakmış oluyordum.

Birak da arkasını anlatayım. Daha çok çocuk var. Peki, sen kovboy olmak mı istiyorsun oğlum? İşte sana eyer ve kement. Mangaratiba'nin makinisti mi olmak istiyorsun? İşte sana kasketle düdük...

Düdük niçin, Zeze? Tek basına konuşmaktan kafayı üsütüyorsun.

Totoca gelmiş yanıma oturmuştu. Dostça bir gülümsemeyle, seritler ve bira kapaklarıyla süslü seker portakali fidanımı seyrediyordu. Bir istediği vardı.

Zeze, bana dört yüz reis borç verir misin?

Hayır.

Ama bu kadar paran var, değil mi?



Var.

Nedenini bile sormadan bana bu parayı borç vermeyeceğini  
söylüyorsun, değil mi?

Tras-os-Montes'e gidebilmek için çok zengin olmak istiyorum.

Bu da nesi şimdi?

Söylemem.

Öyleyse kendine sakla.

Kendime saklıyorum ve sana dört yüz reis borç vermiyorum.

Sen siçan gibi beceriklisin, iyi nisanlarsın. Yarın bilye oynar  
satabileceğin kadarını kazanırsın. Birkaç dakikada da dört yüz reis'ini  
geri alabilirsin.

Yine de sana dört yüz reis borç vermememe engel değil bu. Benimle  
kavga etmeye de kalkma. Uslu uslu oturmak istiyorum, kimseyle  
ilgilendiğim yok.

Kavga etmek istemiyorum. Ama sen benim en sevdiğim  
kardesimsin: Ve şimdi kalpsiz bir canavar olmuştun...

Ben canavar degilim. Kalpsiz bir magara adamiyim.

Ne?..

Bir magara adami.... Edmundo Dayi bana bir dergideki fotografini gösterdi. Elinde kalin bir sopasiyla killi bir adamdi fotograftaki. Magara adami, dunyanin ilk çaglarinda yasayan, magaralarda oturan, sey magaralarinda, Nem... Nem... Nem bilmemne iste. Adini ezberleyemedim, çünkü yabancı ve çok karisik bir addi.

Edmunda Dayinin, kafana bu kadar saçmalik sokmaması gerekir.

Hadi, veriyor musun parayı?

Bilmem bu kadar param var mı?

Pissssik!.. Pabuç boyamaya çıktığımızda sen bir şey kazanamadığın zaman, ben kazancımı ikiye bölmüyor muyum, Zeze? Yorulduğun zaman sandığını tasimiyor muyum?

Dogruydu. Totoca bana çok seyrek kötü davranirdi. Sonunda bu parayı ona borç verecegimi biliyordum.

Verirsen, sana iki harika sey anlatirim, dedi.

Ses çıkarmadım.

Portakal fidaninin, benim demirhindi ağacımdan çok daha güzel olduğunu da söylerim.

Söyler misin bunu?

Söyledim bile.

Elimi cebime attım ve bozuklukları salladım.

Ya öbür iki şey?

Biliyor musun, Zeze, yoksullugumuz artık sona erecek. Babam, Santo Aleixo fabrikasında idare amirliği buldu: Yeniden zengin olacağız. Sevinmedin mi?

Elbette. Babam adına sevindim. Ama Bangu'dan ayrılmak istemiyorum. Dindinha'yla kalırım. Buradan ancak Tras-os-Montes'e gitmek için ayrılırım...

Anlıyorum. Bizimle gelmektense Dindinha'yla kalmayı ve her ay bir müşhil almayı yegliyorsun, öyle mi?

Evet, ama nedenini hiçbir zaman öğrenemeyeceksin...

Peki, ikincisi?

Burada söyleyemem. Duymamasi gereken biri var.

Onunla kulübe'nin yanina kadar gittim. Bu önleme karsin  
alçak sesle konustu:

Seni uyarmam gerek, Zeze; alisman için... Belediye, yollari  
genisletecek. Lagim akitan bütün hendekler kapatilacak, bahçenin bu  
ucu da gidecek.

Ne önemi var?

Sen ki çok zekisin, anlamadin mi?.. Yolu genisletmek için burada  
ne varsa ortadan kaldiracaklar.

Bana sekerportakali fidanimin yerini gösterdi. Aglamak üzereydim.

Yalan söylüyorsun, degil mi Totoca?

Böyle üzölmene gerek yok. Daha çok zaman var.

Parmaklarim cebimdeki paralari sinirli sinirli sayiyordu.

Dogru söylemedin, degil mi Totoca?

Söyledim. Gerçek bu. Erkek degil misin sen canım?

Öyle...

Ama gözyaslari yanaklarima utanmasizca akiyordu. Yalvararak  
kardesimin karnina yapisiyordum.

Benimle birlik olursun, degil mi Totoca? Savasmak için bir sürü  
insan bulurum. Kimse küçük portakal fidanimi kesemez...

Tamam. Onlara engel oluruz. Simdi parayi veriyor musun?

Ne yapacaksın?

Bangu sinemasina giremeyecegine göre... Bir Tarzan filmi oynuyor.

Ben gider, görürüm, sana sonra anlatirim.

Gözlerimi gömlegimin etegiyle silerek cebimden bes yüz reis çıkarip  
verdim.

Üstü kalsin. Sekerleme alirsın...

Sekerportakali fidanimin yanina döndüm. Canım konuşmak  
istemiyordu. Tarzan filmini düşünüyordum. Önceki gün görmüstüm

filmi. Daha önce Portuga'ya sözünü etmistim filmin.

Gitmek mi istiyorsun?

Gitmek isterdim ama, Bangu sinemasina giremem.

Nedenini animsadi. Güldü.

Küçük kafanda kötü seyler kurmuyorsun ya?

Yemin ederim, Portuga. Ama bir büyük benimle gelirse bir sey söylemeyeceklerini sanıyorum.

Ya o büyük ben olursam... Bunu mu istiyorsun?

Yüzüm sevinçle aydinlandi.

Ama çalışmam gerek, yavrum, dedi.

Bu saatte hiçbir yerde, hiç kimse olmaz. Oturup gevezelik edeceğine ya da otomobilinde uyuklayacağına gel; Tarzan'ın leoparlarla, timsahlarla, gorillerle nasıl bogustugunu gör. Kim oynuyor, biliyor musun? Frank Merrill.

Hala kararini verememisti.

Sen küçük bir seytansin. Her seye bir kulp buluyorsun.

Saat daha iki. Nasılsa çok zenginsin, Portuga. Bugün de çalışma.

Peki, gidelim. Ama yürüyerek gideceğiz. Arabayı olduğu yerde bırakacağım.

Ve sinemaya gittik. Ama gisedeki genç kız beni bir yıl süreyle sinemaya sokmamak için kesin emir aldığını söyledi.

Sorumlulugunu ben üstleniyorum. Eskidendi o, şimdi uslandı, dedi Portuga.

Kız bana baktı, gülümsedim. Parmaklarımın ucuna bir öpücük kondurdum ve ona doğru üfledim.

Bana bak, Zeze, yaramazlık yaparsan isimden olurum, dedi.

Minguinho'ya anlatmak istemediğim buydu. Ama fazla dayanamadım ve sonunda ona anlattım. Mangaratiba Öğretmenimiz Cecilia Paim, bir cümle, ama kendi bulduğu bir cümleyi yazmak için karatahtaya gelmek isteyen olup olmadığını sorunca, hiçbir öğrenci yerinden kimildamadi. Ben bir şey düşündüm ve parmagımı kaldırdım.

Gelmek mi istiyorsun, Zeze?

Siramdan çıktım, onun sözleriyle gururlanarak karatahtaya yürüdüm:

Gördünüz mü! Sınıfın en küçüğü! dedi.

Karatahtanın yarisına bile yetisemiyordum. Tebesiri aldım,  
asagılarda bir yere özenle yazdim:

Birkaç gün sonra tatile gideceğiz.

Yanlis olup olmadigini anlamak için ona bakıyordum.

Gülümsüyordu, hosnuttu. Ve masanın üzerinde bos bir bardak vardı.  
Bos, ama onun söylediğine göre içinde her zaman hayali bir gül  
bulunan bardak. Belki Bayan Cecilia Paim çirkin olduğu için kimse  
ona çiçek getirmiyordu. Yine de basarimdan hosnut, sirama döndüm.

Ayrica, tatile girdigimizde Portuga'yla birçok gezinti yapacagim için  
de sevinçliydim. Daha sonra baskalari da birtakim cümleler yazmaya  
karar verdiler. Ama kahraman bendim.

O sirada biri sinifa girmek için izin istedi. Geç kalanlardandi bu.  
Jeronimo'ydu. Çok telasli geldi ve tam arkama oturdu. Kitaplarini  
gürültüyle birakti ve yanindakilere bir sey anlatti. Dikkat etmedim.  
Bilgin olmak için iyi çalışmaya kararliydim. Ama alçak sesle yapılan



konusmanın bir sözcüğü dikkatimi çekti.

Jeronimo, Mangaratiba'dan sözediyordu.

Otomobile mi çarpmis?

Evet, Bay Manuel Valadares'in büyük otomobiline.

Elim ayagım kesildi, arkaya döndüm.

Ne diyorsun?

Mangaratiba, Kizilderililer Sokagi'ndaki geçitte Portekizli'nin arabasına çarpmis. Bunun için geç kaldım. Tren, otomobili paramparça etmiş. Orası insandan geçilmiyor. Realengo itfaiyecilerini bile çağırmışlar.

Soguk terler dökmeye başlamıştım; gözlerim bugulanmıştı. Jeronimo yanındaki sorularına karşılık vermeye devam ediyordu:

Ölüp ölmediğini bilmiyorum. Çocukların yaklaşmasına izin vermiyorlardı.

Farkına varmadan ayağa kalktım. Bir kusma isteği içimi buruyordu, bedenim soguk bir terle kaplıydı. Sıramdan çıktım, kapiya doğru yürüdüm. Herhalde bembeyaz kesilen suratımdan ürküp yanıma

yaklasan Bayan Cecilia Paim'in yüzünü bile farketmedim.

Ne var, Zeze?

Ama karsilik verecek durumda degildim. Gözlerim yaslarla doluyordu. Sonra iyice aklım basımdan gitti, kosmaya basladım ve müdirenin odasına ugramayı bile düşünmeden kosmayı sürdürdüm. Sokaga çıktım, Rio-Sao Paulo yolunu unuttum, her şeyi unuttum. Kosmaktan, kosmaktan ve oraya varmaktan baska şey düşünmüyordum. Yüregim, midemden de çok agriyordu. Hiç durmadan, Kizilderililer Sokagi boyunca kostum. Pastanenin önüne vardım. Jeronimo'nun yalan söyleyip söylemediğini anlamak için arabalara bir gözattım. Evet, bizim arabamız yoktu. Bir inilti koyverdim ve yeniden kosmaya basladım. Bay Ladislau'nun güçlü kolları beni durdurdu.

Nereye gidiyorsun, Zeze?

Gözlerimden yağmur gibi yas akiyordu.

Oraya gidiyorum.

Gitmemelisin.

Kollarından kurtulamadan deli gibi debelendim.

Sakin ol yavrum. Seni birakmam.

Demek, Mangaratiba öldürdü onu...

Hayir. Cankurtaran geldi bile. Yalniz otomobil çok kötü halde.

Yalan söylüyorsunuz, Bay Ladislau.

Neden yalan söyleyecekmişim? Trenin otomobili ezdigini sana söylemedim mi? Kendisi hastanede. Ziyaret kabul edebilecek duruma gelince seni ona götürürüm, söz veriyorum. Simdi gel de bir sey iç.

Bir mendil çıkarip terimi sildi.

Biraz kusmak istiyorum.

Duvara dayandim, alnımı tuttu.

Biraz daha iyi misin, Zeze?

Basımla evetledim.

Seni evine götürmemi ister misin?

Basımla istemedigimi belirtip ağır ağır, ne yapacağımı sasırmış bir

halde uzaklastim. Bütün gercegi biliyordum. Mangaratiba asla bagislamazdi. Trenlerin en güçlüsüydü. İki kez daha kustum ve kimsenin artık benimle ilgilenmedigini gördüm. Yeryüzünde kimse kalmamisti. Okula dönmedim, yüregimin beni götürdüğü yere gidiyordum. Zaman zaman hiçkırıklara boguluyor; yüzümü önlüğüme siliyordum. Bir daha hiç göremeyecektim Portuga'mi, hiç. Gitmisti. Ve yürüyor, yürüyordum. Kendisine Portuga dememe ve yarasalık yapmama izin verdigi yerde duruyordu. Bir ağaç gövdesine oturdum ve alnim dizlerimde, tortop oldum. Birden, içimden büyük bir baskaldiri yükseldi. Kötüsün, küçük İsa! Ben ki bu kez benim için Tanrı olarak dogacagina inanıyordum, bana bunu yaptin demek! Neden beni de öbür çocuklari sevdiğin gibi sevmiyorsun! Uslu durdum. Kavgı etmedim, derslerime çalıştim, sövmedim, kiç bile demedim. Neden bana bunu yaptin, küçük İsa? Küçük portakal fidanimi kesecekler, kızmadim. Yalnızca biraz agladim. Ama şimdi... şimdi...

Yeni bir gözyasi yagmuru.

Portuga'min geri gelmesini istiyorum, küçük İsa. Bana Portuga' mi geri vermelisin...

Derken çok tatlı, çok yumusak bir ses yüregimle konustu. Üzerinde oturduğum ağacın acıma dolu sesi olmalıydı bu:

Aglama, küçük çocuk. O, göklerde.

Hava kararırken gücüm kalmamisti, kusacak ve aglayacak halim bile yoktu. Totoca, beni Bayan Helena Villas-Boas'in evinin önünde bir basamakta otururken buldu. Benimle konustu, ona bir iniltiyle karsilik verdim.

Nen var, Zeze? Konus benimle.

Ama ben alçak sesle inlemeye devam ediyordum. Totoca elini alnima koydu.

Atesten yaniyorsun. Nen var, Zeze? Benimle gel, eve gidelim. Yavas yavas yürümene yardım ederim.

İki inilti arasında konuşabildim:

Bırak beni, Totoca. Bir daha o eve gitmeyeceğim.

Hadi gel. Orası bizim evimiz.

Artık benim evim yok. Her şey bitti.

Ayaga kalkmama yardım etmek istedi, ama hiç gücümün kalmadığını gördü.

Kollarini boynuma dolayarak kucakladi beni. Eve gittik. Beni yatagima yatirdi.

Jandira, Gloria! Nerede bunlarin hepsi? diye bagirmaya basladi. Alaide'lerde gevezelik eden Jandira'yi buldu. Jandira, Zeze çok hasta.

Jandira homurdanarak eve geldi.

Yine bir numara olmalı. Esasli bir kötek...

Ama, Totoca çok düşünceli girmisti odaya.

Hayır, Jandira. Bu kez çok hasta, ölecek...

Hiçbir sey yutmak istemedem üç gün, üç gece geçirdim. Ates beni yiyip bitiriyordu. Yiyecek ya da içecek bir sey vermek istediklerinde kusmaya basliyordum. Zayıflıyor, zayıflıyor, zayıflıyordum. Kimildamadan, saatler boyu duvara bakiyordum. Çevremde konusuldugunu isitiyordum. Her seyi anliyor, ama karsilik vermek istemiyordum. Konusmak istemiyordum. Göklere uçmaktan baska istegim yoktu.

Gloria odasini degistirmisti, gecelerini yanımda geçiriyordu. Isigi söndürmelerine izin vermiyordu. Herkes çok iyiydi. Dindinha bile

gelip bizimle birkaç gün geçirdi.

Totoca, iyice açılmış gözlerle saatlerce yanımda duruyor, zaman zaman benimle konuşuyordu:

Doğru değildi, Zeze. Bana inanman gerek. Seni üzmem için söyledim. Yol genişletilmeyecek, hiçbir şey...

Ev sessizlik içindeydi, ölümün kadifeden ayakları gezinir gibi. Gürültü yapılmıyor, herkes alçak sesle konuşuyordu. Annem, aşağı yukarı bütün gece yanımda kalıyordu. Ve ben O'nu düşünüyordum. Kahkahalarını, konuşmalarını. Disardaki circirböcekleri bile sakalının çıkardığı hirt hirt sesini taklit ediyorlardı. Onu düşünmekten kendimi alamıyordum: Şimdi acının ne olduğunu gerçekten biliyordum. Ayagini bir cam parçasıyla kesmek ve eczanede dikiş attırmak değildi bu. Acı, insanın birlikte ölmesi gereken şeydi. Kollarda, basta en ufak güç bırakmayan, yastıkta kafayı bir yandan öbür yana çevirme cesaretini bile yok eden şeydi.

Durum kötüye gidiyordu. Kemiklerim derimden fırlamıştı. Doktor çağrıldı. Dr. Faulhaber geldi, beni muayene etti. Kararını vermekte gecikmedi:

Bu bir sok. Sıddetli bir vurgun. Ancak bu soku atlatırsa yasayacaktır.

Gloria, doktorla birlikte disari çıktı ve durumu ona anlatti:

Gerçekten bir sok bu doktor. Sekerportakali fidanini keseceklerini öğreneli beri böyle.

Öyleyse, bunun doğru olmadigina onu inandırmak gerek.

Simdiye kadar bütün yollari denedik, ama inanmıyor.

Onun için portakal fidani, bir insan. Çok garip, çok duyarli ve erken gelismis bir çocuk.

Her şeyi isitiyor ve yaşamak istememeye devam ediyordum. Göklere uçmak istiyordum; oysa hiçbir canlı oraya gitmiyordu. İlaçlar satın alındı, kusmalarım kesilmiyordu. O sıra çok güzel bir şey oldu. Bütün sokak beni görmek üzere harekete geçti. Seytanin ta kendisi olduğum unutuldu. Bay Yoksulluk ve Açlık, bana bir pasta getirdi. Nega Eugenia yumurta getirdi ve kusmalarimin kesilmesi için karnimin üzerine okudu, üfledi.

Bay Paulo'nun oğlu ölüm halinde... diye fisildasiyorlardı.

Bu arada güzel şeyler de söylüyorlardı bana:

Çabuk iyileşmelisin, Zeze. Sen ve hasarilikların olmayınca



sokak öyle içkarartıcı ki...

Bayan Cecilia Paim beni görmeye geldi, çantamla birlikte çiçek getirdi. Bunun da, yeniden gözlerimi yasartmak gibi bir etkisi oldu. Sınıftan çıkisimi gördüğünü anlatıyordu, bundan baska bildigi yoktu. Ama gerçekten en iç paralayıcı olay, Bay Ariovaldo'nun gelisiydi. Sesini tanidim ve uyur gibi yaptım.

Burada uyanmasını bekleyin efendim. Oturdu ve Gloria'yla konuşmaya başladı:

Bakin küçük hanım, evinizi bulana kadar, bütün mahalleyi kosarak dolastım, sorup durdum.

Uzun uzun burnunu çekti.

Benim küçük dostum ölemez, hayır. Onu bırakmamak gerek, küçük hanım. Sarki sözlerimi size getiriyordu, değil mi?

Gloria güçlkle karşılık verebiliyor, adamcagiz konuşuyordu:

Bu zavallı küçüğün ölümüne engel olmak gerek. Basına bir felaket gelirse, bu uğursuz mahalleye bir daha ugramayacağım...

Odaya girince yatağın yanına oturdu ve elini yanagıma yapistirdi.

Dinle, Zeze! İyilesmen ve yine benimle birlikte sarki söylemen gerek. Sensiz pek bir sey satamadim. Herkes seni soruyor. Hey Ariovaldi! Nerede küçük kanaryan? diyorlar. İyilesecegine söz veriyorsun degil mi, söz veriyor musun?

Gözlerim bir kez daha yaslarla dolacak gücü buldu. Bunu görünce Gloria, Bay Ariovaldo'yu disari çıkardi, heyecanlanmamam gerekiyordu çünkü.

Daha iyiye gidiyordum. Sonunda birseyler yutup midemde tutabildim. Ama ayni seyi yeniden düşündüğümde atesim çıkıyor, ürpertiler ve soguk terlerle birlikte kusmalar yeniden basliyordu. Zaman zaman, Mangaratiba'nin firlayıp onu ezdigini görmekten kendimi alamiyordum. Küçük Isa'dan, hiçbir sey duymamis olmasini diliyordum.

Gloria geliyor ve elini alnimda gezdiriyordu. Aglama, Gum. Bütün bunlar geçecek. Istersen hintkirazimi sana veririm, yalnız senin olur. Bir daha kimse ona dokunamaz.

Ama disleri dökülmüs, meyve bile veremeyen yasli bir hintkirazi ne isine yarardi? Küçük sekerportakali fidanim bile yakinda, çok yakinda tilsimli gücünü yitirecek, bütün benzerleri gibi bir ağaç olacakti. Kuskusuz, fırsat verirlerse zavalliya...

Bazıları için ölmek kolaydı. Ugursuz bir trenin gelmesi yetiyordu, tamamı bu is. Ama benim için göklere uçmak ne kadar güçtü. Herkes engel olmak için bacaklarımı tutuyordu.

Gloria'nın iyiliği ve bağlılığı beni biraz konuşturmayı basarabiliyordu. Babam bile geceleri sokaga çıkmaz oldu. Ve Totoca, vicdan azabından öyle zayıfladı ki, Jandira sonunda onu payladı:

Bir hasta yetmiyor mu Antonio?

Neler hissettiğimi anlamak için benim yerimde olmalısın. Bunu ona ben anlattım. Uyuduğum zaman bile başını karnıma yaslamış, ağladığını hissediyorum, hem ne ağlamak...

Herhalde sen de ağlamayacaksın şimdi. Koca çocuksun. Üstelik o yasayacak. Git de bana Yoksulluk ve Açlık'tan bir kutu süt al.

Parasını ver öyleyse, babama veresiyeyi kesti.

Güçsüzlük beni sürekli bir uyku halinde tutuyordu. Günle geceyi ayıramaz olmuştum. Ates düşüyordu, titremelerimin arası da uzamaya baslıyordu. Gözlerimi açıyor, alacakaranlıkta benden uzaklaşmayan Gloria'yi buluyordum. Salıncaklı koltuğu odaya getirmisti, sık sık da yorgunluktan uyuyakalıyordu.

Godoia, akşam oldu mu?

Neredeyse, sekerim.

Pencereyi açar misin?

Basini agritmaz mi?

Sanmıyorum.

İçeri isik giriyor ve mavi bir gökyüzü parçası görünüyordu.

Gökyüzüne baktım, yeniden aklamaya koyuldum.

Bu da nesi, Zeze? Küçük İsa'nın senin için yaptığı böyle güzel bir gökyüzü... Sabah söyledi bunu bana...

Gökyüzünün benim için ne anlama geldiğini anlayamazdı. Bana yaklaşıyordu; ellerimi tutuyor, avutmaya çalışarak konuşuyordu. Yüzü zayıf ve yorgundu.

Biliyor musun Zeze, yakında düzeleceksin. Uçurtma uçuracak, dağlar gibi bilye ütecek, ağaçlara tırmanacak, Minguinho'nun üzerinde atçılık oynayacaksın. Yeniden o şarkı söyleyen, bana şarkı sözleri ve bir sürü güzel şey getiren çocuk olmanı istiyorum. Bizim sokakta oturanların ne kadar üzgün olduğunu gördün. Herkes senin canlılığını, nesenin ariyor... Ama biraz çaba göstermelisin. Yasamak,

yasamak ve yasamak.

Görüyorsun, Godoia. Hiç yasama istegim yok artik. İyilesirsem kötü bir çocuk olacagim. Anlayamazsin sen. Artik uslu durmama degecek kimsem kalmadi.

Çok uslu olman da gereksiz. Çocuk ol, o her zamanki küçük çocuk.

Niçin, Godoia? Herkes beni dövsün diye mi? Herkes beni azarlasin diye mi?..

Yüzümü avuçlari arasina aldi ve kararli bir sesle konustu:

Dinle, Gum! Bir seye yemin ederim: İyilestiginde kimse, hiç kimse, Tanri bile sana elini sürmeyecektir. Bunu yapmak için önce cesedimin üzerinden geçmeleri gerekir. Bana inaniyor musun?

Olumlu bir `him' sesi çıkardim.

Ceset nedir?

İlk kez büyük bir sevinç Gloria'nin yüzünü aydinlatti. Gülmeye koyuldu. Karmasik sözcüklerle ilgilenirsem, bunu yeniden yasamak istemeye basladigimin belirtisi oldugunu biliyordu.

Ceset, ölümle, ölüyle ayni sey. Ama simdi bundan sözetmeyelim,

sirasi degil.

Sözünü etmemenin daha iyi olacagini biliyordum, ama onun günlerdir bir ceset oldugunu düşünmekten de kendimi alamiyordum. Gloria benimle konuşmayı sürdürüyor, bir sürü sözediyordu. Ne var ki, ben şimdi de o iki kusu düşünüyordum. Muhabbet kusunu ve kanaryayı. Ne yapmışlardı onları? Orlando Cabelo de Fogo'nun ispinozu gibi belki onlar da üzüntüden ölecekti. Belki özgürlüklerine kavuşturmak için kafeslerinin kapisini açmışlardı. Ama bu da onları öldürmek gibi bir şey olurdu. Çünkü uçmayı unutmuşlardı artık. Çocuklar sapanla vurana kadar portakal ağaçlarının üzerinde hareketsiz, aptal aptal duracaklardı. Rengarenk kuslarını besleyecek parası kalmayınca Zico kafes kapılarını açmış ve tam bir kıyım olmuştu. Bir tek kus bile çocukların taslarından kendini kurtaramamıştı...

Evde hayat yeniden olagan akisini sürdürmeye başladı. Yeniden her yanda gürültüler isitildi. Annem isine dönmüştü. Salıncaklı koltuk, salonda her zamanki yerine konmuştu yeniden. Yalnız Gloria görevi basından ayrılmıyordu. Beni ayaga kalkmış görmedikçe de uzaklaşmayacaktı.

İç su çorbayı; Gum. Jandira sana bunu yapmak için siyah tavuk kesti. Bak ne güzel kokuyor.

Ve kasiktaki orbayi üflüyordu.

Istersen benim gibi yap, ekmegini kahvene batir. Ama içerken gürültü ikarma. Yakisiksiz bir sey bu.

Hadi Gum, ne oluyor? Simdi de siyah tavugu kestikleri için aglayacak degilsin herhalde? Kartlasmisti. Öyle kartlasmisti ki, artik yumurtlamiyordu...

Sonunda oturdugum yeri kesfettin.

Hayvanat bahçesinde kara bir panter oldugunu biliyorum, ama ondan daha vahsi bir baska panter satin alacagiz.

Seni kaçak seni, bu kadar zamandır neredeydin?

Godoia, simdi içirme. Iersem yeniden kusmaya baslayacagim.

Daha sonra verirsem içer misin?

Bunun zerine, kendimi tutamadim, cümle agzimdan ikiverdi:

Uslu duracagima, bir daha kavga etmeyecegime, hiç svmeyecegime, ki bile demeyecegime söz veriyorum... Ama hep senin yaninda kalmak istiyorum...

Yeniden Minguinho'yla konustugumu sandiklarindan bana acimayla  
baktılar.

Önce pencerede belli belirsiz bir hisirtiydi, sonra cama biri vurmaya  
basladi. Disardan, çok tatli bir ses geliyordu:

Zeze!

Yerimden kalktim, basimi pencerenin tahtasina dayadim.

Kim o

Benim. Aç!

Gloria'yi uyandırmamak için gürültü yapmamaya çalışarak tokmagi  
çevirdim. Karanlikta bir mucizeye benziyordu bu. Minguinho,  
kosumlariyla piril pirildi.

İçeri girebilirsin. Ama gürültü etme, Gloria uyanabilir.

Uyandırmayacagimdan emin olabilirsiniz.

Odaya atladi ve ben yatagima döndüm.

Bak sana kimi getirdim, o da ziyaretine gelmek istedi.



Kolunu uzatti. Gümüssü bir kus gördüm.

İyi seçemiyorum, Minguinho.

Dikkatle bak. Sasirtici bir seyle karsilasacaksın. Onu gümüs tüylerden kosumlarla donattım. Güzel degil mi?

Luciano! Ne güzelsin. Hep böyle olman gerek. Califa Stork'un hikayesindeki gibi bir sahin sanmistim seni.

Heyecanla basini oksadım, ilk kez çok yumusak oldugunu ve yarasaların bile sevmekten hoslandigini hissettim.

Farketmedigin bir sey var. İyi bak.

Oldugu yerde döndü.

Tom Mix'in mahmuzlarını taktım. Ken Maynard'in sapkasini giydim. Fred Thompson'un iki tabancasi da bende. Richard Talmadge'in kayisi ve çizmeleri de. Üstüne üstlük Bay Ariovaldo çok sevdigin kareli gömlegini ödünç verdi.

Hiç bu kadar güzel bir sey görmedim, Minguinho. Bütün bunlari nasıl buldun?

Bana ödünç vermeleri için senin hasta olduğunu öğrenmeleri yetti.

Hep bu kilikte kalamaman ne kötü!

Kendisini bekleyen sonu bilip bilmediğini düşünerek Minguinho'ya bakıyordum. Ama bir şey söylemedim. O sırada yatağın kiyısına oturdu, gözleri tatlılık ve kuskuyla dolup taşıyordu. Yüzünü yüzüme yaklastirdi.

Ne var, Xururuca? dedi.

Ama Xururuca sensin, Minguinho.

Öyleyse sen, Xururuquina'sin. Sevgimi ancak bana söylediğin sevgi sözleriyle anlatabilirim. Baska şeylerle değil.

Böyle konuşma. Doktor ağlamami ve heyecanlanmamami yasakladı.

Ben de ağlamami istemiyorum zaten. Tam tersine. Seni çok aradığım, seni yeniden neseli, sağlıklı görmek istediğim için geldim. Hayatta her şey geçer. Seni gezmeye götürmek için geldim. Geliyor musun?

Çok güçsüzüm.

Biraz temiz hava iyi gelir ama. Pencereden atlamana yardım edeceğim.

Ve dışarı çıktık.

Nereye gidiyoruz.

Kanalizasyonların üzerinde dolasacağız.

Ama Baron de Capanema Sokagından geçmek istemiyorum. Bir daha geçmek istemiyorum oradan.

İyi ya! Biz de Kanal Sokagını sonuna kadar izleriz. Minguinho boşluğu yaran bir at olmuştı. Luciano omuzumda dengeli duruyordu. Kanalizasyonlara vardığımızda, Minguinho koca koca borular üzerinde dengemi yitirmemem için elimi tuttu. Güzeldi bu. Bir delik olan yerde su çeşme gibi fiskiriyor, bizi islatıyor, tabanlarımızı gidikliyordu. Biraz basimin döndüğünü hissediyordum, ama Minguinho'nun bana iletmiş olduğu dirlik iyi olduğum izlenimini uyandırıyor.

Hiç değilse kalbim normal, korkusuz atıyordu. Ansizin uzaktan bir düdüğü sesi geldi. İstittin mi, Minguinho?

Bir tren sesi.

Bu arada bir de garip gürültü yaklaşıyordu. Yeni düdük sesleri sessizliği deldi geçti. Ve dehset beni felce ugratti.

Gelen o, Minguinho! Mangaratiba! Katil!

Rayların üzerindeki tekerleklerin gürültüsü ürkütücü bir biçimde büyüyordu.

Çık suraya, Minguinho! Çabuk çık, Minguinho!

Parlak mahmuzları yüzünden, Minguinho bir türlü boruların üzerinde dengeli durmayı basaramıyordu.

Çık, Minguinho! Elini ver bana. Seni öldürmek istiyor. Seni ezmek istiyor. Seni parça parça etmek istiyor.

Minguinho borunun üzerine çıkmısti ki; ugursuz tren düdük çalarak ve kara bir bulut üfleyerek yanımızdan geçti.

Katil!.. Katil!..

Tren rayların üzerinde son hızla ilerlemeye devam ediyor, kahkahalarla kesilen sesi bize kadar geliyordu.

Benim suçum değil... Benim suçum değil... Benim suçum değil...

Benim suçum degil...

Evin bütün isiklari yanmisti, yari uykulu yüzler odama daldi.

Bir karabasandi.

Annem beni kollarina almisti:

Bir düsten baska sey degildi, yavrum; bir karabasan...

Gloria, Lala'ya anlatirken yeniden kusmaya basladim:

Katil! diye bagirmasina uyandim. Öldürmekten, ezmekten, parça parça etmekten sözediyordu... Tanrim, ne zaman bitecek bütün bunlar?

Birkaç gün sonra her sey bitti. Yasamaya hükümlüydüm. Yasamaya!

Bir sabah, Gloria güler yüzle içeri girdi. Yatakta oturmus, büyük bir hüznle hayati seyrediyordum.

Bak, Zeze!

Parmaklarinin arasinda küçük bir beyaz çiçek tutuyordu.

Minguinho'nun ilk çiçegi! dedi.

Yakinda büyük bir portakal agaci olacak, portakallar vermeye  
baslayacak.

Beyaz çiçeği oksadim. Her ne için olursa olsun, aglamayacaktim bir  
daha, Minguinho bu çiçekle bana veda etmeye çalissa, gerçeklerin ve  
acimin dünyasına geçmek üzere hayallerimin dünyasından ayrilsa bile  
aglamayacaktim.

Simdi biraz püre yiyeceksin, yine dünkü gibi evde küçük bir gezinti  
yapacagiz. Hemen geliyorum.

O sıra kral Luis yatagima çıktı. Simdi yanima gelmesine izin  
veriyorlardi. Önceleri etkilenmesini istememislerdi.

Zeze! Ne var, küçük Kralim benim?

Gerçekten tek kral oydu. Ötekiler, yani sinek, karo, kupa, maça  
krallari, oyuncularin parmaklariyla kirlenmis görüntülerden baska  
seyler degildi. Ve öbürü. Gerçekten bir kral olmayi basaramamisti.

Zeze, seni çok seviyorum.

Ben de seni, sevgili küçüğüm.

Bugün benimle oynar misin?

Evet, bugün seninle oynayacağım. Ne yapmak istiyorsun?

Hayvanat bahçesine gitmek istiyorum, sonra da Avrupa'ya. Daha sonra da Amazon ormanlarına gidip Minguinho'yla oynamak istiyorum:

Çok yorgun değilsem bunların hepsini yaparız. Kahve içtikten sonra, Gloria'nın mutlu bakışları önünde elele tutuşup bahçenin ucuna doğru yürüdük. Kümese varmadan geriye döndüm ve ona bir veda işareti yaptım. Gözlerinden mutluluk taşıyordu. O garip gelişmişliğimle, yüregimden geçenleri kestiriyordum: Hayallerine döndü, sana şükürler olsun, Tanrım!

Zeze!

Himmm.

Kara panter nerede?

Nesnelere inanmadan her şeye yeniden başlamak güçtü. Gerçekten varolan şeyleri ona söylemek istiyordum: Küçük budala, kara panter hiçbir zaman olmadı. Çorbasını içtiğin kart bir siyah tavuktan başka bir şey değildi o.

İki aslandan başka bir şey yok, Luis. Kara panter, Amazon

ormanlarına tatile gitti.

Hayallerini olabildigince uzun süre korumak daha iyiydi.

Küçükken ben de aynı seylere inanirdim.. Küçük kral gözlerini  
iri iri açti.

Surada, su ormanda mi?

Hayir, korkma. Çok uzaklara gitti, dönmek istese de yolunu  
hiç bulamayacak.

Acı aci gülümsedim. Amazon ormanı yarım düzine kadar dikenli ve  
düşman portakal ağacından oluşuyordu.

Biliyor musun, Luis, Zeze çok güçsüz, dönmek gerek. Yarın daha  
iyi oynarız. Teleferik oyunu oynarız, ne istersen oynarız.

Basını salladı ve benimle ağır ağır geri döndü. Gerçeği  
anlayamayacak kadar küçüktü daha. İrmagin, Amazon'un yanına  
gitmek istemiyordum.

Tilsiminden yoksun Minguinho'yu seyretmek istemiyordum.

Luis, o beyaz çiçeğin vedalasmamız olduğunu bilmiyordu.



Çok yasli bir ağaç

Haber doğrulandığında hava iyice kararmamıstı. Evimizin ve ailemizin üzerine bir huzur bulutu gelip çöreklenmıstı sanki.

Babam elimi tuttu ve herkesin önünde beni dizlerine oturttu. Basimin dönmemesi için koltukta hafif hafif sallanıyordu.

Her şey bitti, yavrum. Bir gün sen de baba olacaksın; bir erkeğin hayatındaki bazı anların ne kadar acı olduğunu sen de keşfedeceksin. Sanki her tuttuğu elinde kalıyor insanın, bu da büyük bir umutsuzluga yol açıyor. Ama bitti artık. Baban, Santo Aleixo Fabrikası idare amirliğine atandı. Noel gecesi pabuçların artık hiç bos kalmayacak.

Sustu. O da bunu hayatının sonuna kadar hiç unutmayacaktır.

Çok yolculuk edeceğiz. Annenin çalışması gerekmeyecek, ablalarının da. Üzerinde kızıl derili resmi olan madalyon hala sende mi?

Ceplerimi karıstırdım, madalyonu buldum.

Çok iyi. Baska bir saat alıp madalyonu ona takacağım. Bir gün saat senin olacak...

Portuga, carborundum nedir, biliyor musun?

Ve babam konuşuyor, konuşuyordu; hiç durmadan. Yanagima degen sakalli yanagi canimi acitiyordu. Yıpranmış gömleğinden gelen koku midemi bulandırıyor. Dizlerinden aşağı kaydım, mutfak kapısına kadar gittim. Basamaga oturdum, bahçedeki isikların sönmesini seyrettim. Yüregim öfkesiz baskaldırmıstı. Beni dizlerine oturtan bu adam ne istiyor? Benim babam değil o. Benim babam öldü. Mangaratiba onu öldürdü. Babam arkamdan gelmişti, yeniden gözlerimin yaşlarla dolu olduğunu gördü. Benimle konuşmak için neredeyse diz çöktü.

Ağlama yavrum. Çok büyük bir evimiz olacak. Tam arkasından gerçek bir ırmak geçiyor. Bir sürü ağaç var, kocaman kocaman, hepsi senin olacak. Salıncaklar yapabileceksin.

Anlamıyordu. Anlamıyordu. Hiçbir ağaç, Kraliçe Charlotte kadar güzel olamayacaktı.

Ağaçları herkesten önce sen seçeceksin.

Ayaklarına bakiyordum, parmakları terliklerinden dışarı çıkıyordu. Bir ağaçtı o. Ama neredeyse hiç tanımadığım bir ağaç.

Bir şey daha var: Küçük sekerportakali fidanını hemen kesmeyecekler; kesildiğinde de sen çok uzaklarda olacaksın, farketmeyeceksin bile.

Hiçkarak bacaklarına sarıldım.

Bu artık bir seye yaramaz, baba; hiçbir seye yaramaz...

Benimkiler gibi yaslarla dolan gözlerine bakarak bir ölü gibi  
mirıldandım:

Onu kestiler bile, baba; benim küçük sekerportakali fidanim kesileli  
bir haftadan çok oluyor.

## SON ITIRAF

Yıllar geçti, sevgili Manuel Valadares. Simdi kirksekiz  
yasındayım ve zaman zaman, özlemimde, hep bir çocuk  
oldugum izlenimine kapılıyorum. Birden ortaya çıkiverecekmissin,  
bana artist resimleri ve bilyeler getirecekmissin gibi geliyor. Hayatin  
sevilecek yanlarını bana sen öğrettin, sevgili Portuga'm. Simdi bilye  
ve artist resmi dağıtma sirasi bende, çünkü sevgisiz hayatin hiçbir  
anlamı yok. Arasira sevgimle mutluyum, arasira da yaniliyorum; bu  
daha sik oluyor.

O çağlarda, bizim çağımızda yani, yıllar önce bir Budala Prens'in,  
mihrabın önünde diz çökmüş Budala'nın, gözleri yaslarla dolarak  
ikonlara sunu sordugunu bilmiyordum:

## OLUP BITENLERİ ÇOCUKLARA NİÇİN ANLATMALI?

Gerçek, sevgili Portuga'm; bunlari bana çok erken anlatmis  
olmalaridir.

Hosçakal! (Ubatuba, 1967)

SON